DIE NUWE STEM VIR 'N NUWE SUID-AFRIKA

VRYE Weekblad

26 Mei 1989 Tel: (011) 836-7236/836-2151 Prys: R1,20 (R1,06 + 14c AVB)

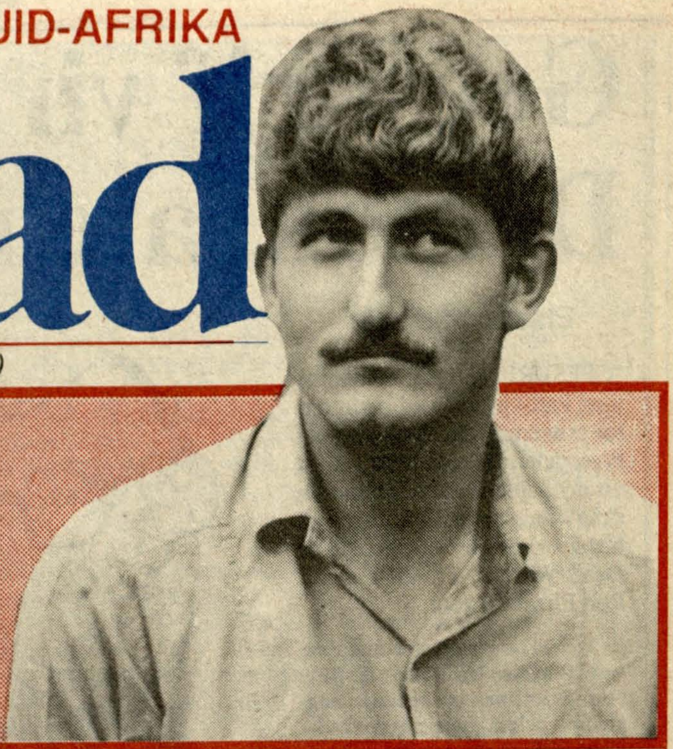

Galg vir 'n slagter

Barend Strydom gaan met sy lewe boet vir die rassemoorde op Strijdomplein. Maar sy langsame tog na die hel van die galgkamer het reeds begin.
Volledige berigte op bladsy 3

Maties in opstand

Gees van protes

Max du Preez

Dit bróéi op Afrikaanse kampusse

DIE politieke houdinge op Afrikaanse kampusse is sterk aan die swaai weg van die jarelange dienstigheid aan die Nasionale Party.

Die jongste getuienis hiervan is die dramatiese gebeure dié week op Stellenbosch toe honderde Maties ondanks 'n universiteitsverbod op protesaksie, wat sedert 1985 op die kampus geld, met baniere en plakkate op die kampus geprotesteer het teen koshuise wat steeds net blanke studente toelaat.

Eergisteraand het 'n paar honderd studente uit 'n vergadering gestap wat die rektor, Mike De Vries, oor die protesaksies toegespreek het. Die protesteerders is herhaaldelik deur regse studente en selfs administratiewe personeel van die universiteit aangeval.

Twee weke gelede het sowat 1 500 Maties in opstand gekom teen De Vries se outoritêre verbod op Vrye Weekblad se Voëlvry-konsert. Net meer as 'n maand gelede het 'n groep Stellenbosse studenteleiers teen die wense van die owerhede in met ANC- en Afrikaleiers in Lusaka en Harare gaan gesels.

Op die kampus van die Pretoriase Universiteit het 'n regse aanslag op die anti-apartheidsorganisasie Studente vir 'n Demokratiese Samelewing (SDS) verlede week misluk.

Op byna elke Afrikaanse kampus is daar nou 'n organisasie wat aktief teen regeringsbeleid propageer: SDS op Pretoria; die Afrikane Anti-Apartheid op die Randse Afrikaanse Universiteit; Nusas op Stellenbosch; Concerned Students op die Universiteit van Port Elizabeth; en die Transformation Action Group aan die Vrystaatse Universiteit. Al dié organisasies het ook swart lede.

Boonop is die Demokratiese Party ook besig om 'n "lösmaak-rol" op die kampusse te speel. Daar is volgens alle aanduidinge groot geesdrif op die meeste Afrikaanse kampusse, en DP-organiseerders glo Afrikaanse studente gaan in baie groter getalle as ooit

Na bladsy 2

Pssst! Wat sê Oliver Tambo?

DIE leier van die African National Congress, Oliver Tambo, het 'n belangrike uitspraak oor dié beweging se houding jeens sanksies teen Suid-Afrika gemaak - maar Suid-Afrikaners mag nie weet wat hy gesê het nie.

Tambo het in Lagos met verslaggewers gepraat ná samesprekinge van twee dae met die Nigeriese militêre regering.

Volgens die nuusagentskap Associated Press het hy sterk afgewyk van die bekende ANC-standpunt oor sanksies. 'n ANC-woordvoerder in Lusaka het later gesê hulle probeer om met Tambo in verbinding te tree om bevestiging vir die "ongewone" uitlatinge oor sanksies te kry, maar kon tot gister nie daarin slaag nie.

Die woordvoerder het selfs te kenne gegee dat die AP-verslaggewer Tambo verkeerd kon verstaan het, hoewel die AP-berig Tambo woordeliks aanhaal. Soortgelyke aanhalings is ook in Zimbabwiese koerante gepubliseer.

Tambo het ook belangrike uitlatinge oor die gewapende stryd en onderhandelinge met die NP-regering gemaak.

Tambo is egter ingevolge die Wet op Binnelandse Veiligheid op 'n lys van persone wat nie aangehaal mag word nie.

Die redakteur van Vrye Weekblad, Max du Preez, word juis op die oomblik ingevolge dié wet daarvan aangekla dat die koerant 'n gelyste persoon sou aangehaal het. Uitspraak in dié saak word eers op 19 Junie gegee.

As Du Preez skuldig bevind word, sal dit beteken dat Suid-Afrikaners selfs nie mag weet as Tambo byvoorbeeld sou sê die sanksie-veldtog teen Suid-Afrika moet nou gestaak en die internasionale druk op die land verlig word nie.

Is die erwe van ons vaad're nog die erwe van ons kinders?

10 & 11

Geesdrif vir die Demokrate neem toe

Elsabé Wessels

"GEESDRIF vir die Demokratiese Party is landwyd besig om toe te neem. Waar ek ook al partyvergaderings toespreek, is dit vir my duidelik dat ons lidmaatskap vinnig besig is om te groei," het die medeleier van die DP, dr Denis Worrall, dié week vanuit Port Elizabeth gesê.

Worrall het gereageer op aansprake van DP-werkers landwyd dat die party tans 'n golf van openbare belangstelling beleef. Loodsingsvergaderings in die hoofstede het groot en geesdriftige gehore gelok en landwyd het sowat 17 000 mense reeds sedert 8 April partyvergaderings bygewoon. Landwyd word ook nuwe takke gestig.

Die aansprake word gestaaf deur die jongste Mark en Meningsopname waarvolgens die steun van die Demokratiese Party onder wit kiesers van 22,5 tot 24,2 persent gestyg het.

Vanuit Stellenbosch word berig dat die DP tot veertig lede 'n dag op die kampus werf. In Pretoria is meer as 200 nuwe lede gewerf na die openbare vergadering wat verlede week deur sowat 1 300 Pretorianers bygewoon is. In Hillbrow het lidmaatskap sedert 24 April met meer as 50 persent gestyg, berig DP-werkers.

"Ek sou wou sien dat ons die komende algemene verkiesing so wyd as moontlik beveg," sê Worrall, wat homself in die Durban-setel van Berea verkiesbaar gaan stel.

"Ons moet die risiko neem. Ons kan nie net in veilige en grenssetels staan nie. Ons moet ook op Potchefstroom, Klerksdrop en Vanderbiljpark kandidate stel. Ek dink nie FW de Klerk het die charisma om Nat-steun te behou nie.

"Ek gaan in Natal staan. Dié provinsie gaan 'n slagveld tussen die DP en die NP wees," sê Worrall.

"In Johannesburg is ons geweldig positief," sê DP-stadsraadslid Hans Strydom. "Ons doen al geruime tyd reeds werwingswerk, en ek het nog nie so iets gesien soos die mense aankom om aan te sluit nie. In Johannesburg-Wes het ons ons ledetal en ons aftrekorders verdubbel. Onder die publiek is daar 'n duidelik draai in ons guns," sê hy.

Volgens Strydom sal die steun wat die DP besig is om te werf, op 6 Junie in die munisipale tussenverkiesing in Linden, Johannesburg gemeet kan word.

Die verkiesingstryd tussen die NP en die DP in dié wyk, wat vakant geword het ná die dood van die Danie Van Zyl, voorsitter van die Johannesburgse bestuurskomitee, word beskou as 'n voorspel tot die algemene verkiesing op 6 September. "Ons gaan Linden vat," sê Strydom.

Kitskonstabels voor weens moord

Peter Auf Der Hyde

SKRIKWEKKENDE besonderhede oor die gebrek aan behoorlike opleiding en toesig van die sogenaamde kitskonstabels het in 'n hofsaak in die Grahamstadse Hooggeregshof aan die lig gekom.

Drie kitskonstabels van Grahamstad staan tereg op vier aanklagte van moord en sewe van poging tot moord ná 'n beweerde skietvoorval in Februarie 1987.

Die hofsaak volg kort nadat die minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, dié week aangekondig het dat die sowat tienduisend kitskonstabels na die Suid-Afrikaanse Polisie oorgedra gaan word om die SAP se taak in veral die swart en bruin woongebiede te verbeter.

Die kitskonstabels het ontstaan uit die onluste van 1984. Nadat die noodtoestand in Junie 1986 afgekondig is, is kitskonstabels aangestel om die SAP by te staan.

Hulle is van die begin af as tweedeklas-lede van die polisie beskou. Hulle opleiding duur net ses weke, hoewel hulle dieselfde magte as gewone polisiemanne het en met vuurwapens toegerus word.

Mzamo Ntaka, 31, het Dinsdag skuld erken op die vier moordklagtes en twee klagtes van poging tot moord, terwyl die staat besluit het om die klagtes teen Vuyo Habana, 24, en Madoda Tiki, 20, terug te trek.

Ntaka het aan die hof gesê dat hy net ses weke opleiding ontvang het voor hy in die townships ingestuur is. Hoewel net ses maande 'n kitskonstabel, was hy die mees senior lid en daar was niemand wat die leiding geneem het nie.

In dié ses maande het hy net wag gestaan en was nooit in 'n kontaksituasie betrokke nie. Hy was altyd dronk as sy diensbeurt begin het, en het verder gedrink terwyl hy wagdienste by 'n skool moes verrig.

Terwyl hy by die skool diens gedoen het, het hy skote gehoor en gedink dit is in sy rigting afgevuur. Hy en twee ander konstabels het gaan ondersoek instel.

Hy het 'n kamer binnegegaan en aan die inwoners gevra wie die skote gevuur het. Hy het hulle nie geglo toe hulle gesê het hulle weet nie, en het skote na die huis afgevuur. Vier mense is in die voorval dood en sewe ander gewond.

Ntaka het gesê hy is oorval deur 'n kombinasie van vrees en woede. het hulle "rotte" genoem.

Die saak duur voort. - ANA

Dit bróéi oor politiek op Afrikaanse kampusse

tevore teen die regering stem op 6 September.

André Zaaiman, kampus-koördineerder van Idasa, sê sy ervaring is dat daar beslis 'n nuwe gees onder Afrikaanse studente is.

"Daar is 'n nuwe verdraagsaamheid by dié studente, soos bewys deur die groot aantal NP-gesinde studente wat teen die uitsluiting van *die SDS* op Tuks gestem het. Die hegemonie van Afrikaner-nasionalisme is beslis besig om te verkrummel.

"Op die oomblik is die nuwe gees nie soseer een van 'ons weet waarheen ons gaan nie' as een van 'ons weet wat verkeerd is, maar ons weet nie waarheen ons op pad is nie'.

Werklikhede

"Die meeste studente is baie onseker. Apartheid het altyd sulke netjies gekompartementaliseerde antwoorde gehad, maar nou word studente toenemend gekonfronteer met die werklikhede van vandag - ook omdat daar meer en meer swart studente op die kampusse is.

"Die blote feit dat die Voëlvrytoer - wat eintlik baie skerp sosiale en politieke kommentaar lewer - drie keer by Tuks moes optree en soveel belangstelling op Stellenbosch gaande gemaak het, is 'n bewys van hoe studente nou begin voel.

"Die organisasies soos Nusas op Stellenbosch en SDS op Tuks is miskien nog klein in getalle, maar die impak wat hulle op die politieke gesprekke op die kampusse het, is groot en belangrik. Die DP self speel ook 'n verpolitiseringsrol op Afrikaanse kampusse," sê Zaaiman.

Geweld

Dié week se protesaksie op Stellenbosch is gereël deur Nusas, Gold Fields (die enigste swart koshuis op die kampus) en BSOS (die swart studente vereniging), en het aanleiding gegee tot die eerste politieke geweld op die kampus sedert die sewentigerjare, berig PEARLIE JOUBERT.

Woensdagaand het ongeveer 250 studente uitgestap by 'n openbare vergadering wat deur die rektor toegespreek is. Dit was die tweede keer

Vervolg van bladsy 1

in sy tien jaar as rektor dat De Vries studente op 'n openbare vergadering toespreek. Die studente het kort voor die einde van die vergadering besluit om uit te stap omdat hulle gevoel het dat De Vries nie die brandendste kwessie op kampus, rasse-diskriminasie, aangespreek het nie.

De Vries sê die betoging vroeër die week op kampus het die hele proses van onderhandeling vir die oopstelling van koshuise, waarmee hy reeds sedert die begin van sy termyn as rektor besig is, moontlik met twee jaar vertraag.

Die "uitstappery" hou verband met die protesoptog nadat die rektor aan die protesteerders gesê het dat hy op sy openbare vergadering hul vrae sal beantwoord.

Aangesien hy nie rassisme aangespreek het nie, het lede van die vergadering gesê die rektor se vergadering is irrelevant.

Die kwessie van oop-koshuise loop ook al reeds 'n lang pad op kampus. Al die politieke verenigings wat koerante op kampus versprei, het reeds van die begin van die jaar 'n beroep op die Administrasie gedoen om koshuise oop te stel. Die SR het ook in die eerste kwartaal 'n mosie aanvaar waarin hulle vir die onvoorwaardelike oopstelling van koshuise vir alle rasse vra.

Chaos

Die vreedsame protesvergadering wat verlede Donderdag op kampus plaasgevind het, het in chaos verander toe studente van die manskoshuise Dagbreek, Wilgenhof en Huis Marais lede van die vergadering met eiers, melk, modder en waterbomme bestook het.

Lektore en predikante wat aan die protesvergadering deelgeneem het, het ook deurgeloop.

Ongeveer 65 singende studente het 'n uur voor die middaguur vergader en met plakkate en baniere op kampus gestap. Die plakkate het onder andere gesê: "be-Vries rassisme" en "Is Admin rassisties? - hul koshuise is". Die studente het lustig "Forward we shall march to a people's varsity", gesing.

Tydens die middaguur het ongeveer 1 500 studente op die trappe van die biblioteek vergader waar onder andere prof M Heyns, hoof van die departement Engels, Anne-Hielga Gagiano van dieselfde departement, ds Simon Adams van die Volkskerk en eerw Louis Baks van die Anglikaanse kerk die studente toegespreek het.

Studente van die manskoshuise, 'n groep van nagenoeg 30, het gedurende die vergadering beledigings en skelwoorde aan Nusas en lede van die vergadering geskree. Die sprekers was skaars hoorbaar bo die geraas en moes in die luidsprekers skree om gehoor te word.

Terwyl eiers en waterbomme op Gagiano reën, het sy gesê "studente wat nie alle universiteitsfasiliteite met swart studente wil deel nie, hoort nie op 'n universiteit nie. Hulle is duidelik nie beskaafd genoeg om die voorreg van tersiêre onderrig te geniet nie."

Vandalisme

Adams het gesê die pilare van apartheid "staan nog stewig op Stellenbosch terwyl Suid-Afrika verander. Stel is oms besig te wees met hervorming".

Gagiano en Rob Gaylard, van die Departement Engels, wat ook die vergadering bygewoon het, se motorwiele is Sondagnag stukkend gesny. 'n Groot sementblok is ook Sondagnag deur ds Adams se sitkamervenster gegooi. Hulle het almal gesê dat die voorvalle verband hou met die protesvergadering waaraan hulle deelgeneem het.

Na afloop van die vergadering het studente na die Administrasiegebou gemarsjeer en daarop aangedring dat die rektor onmiddellik moet sê wanneer koshuise vir alle rasse oopgestel sal word. Die rektor het egter 'n versoek van die voorsitter van Nusas, Leslee Durr, die primarius van Gold Fields, Theo Adams en die voorsitter van Kononia, Dennis Beukes, geweier om uit sy kantoor te kom en met die studente te praat.

Hy het klaarblyklik gesê hy praat nie met "emosioneel opgesweepte betogers" nie en sal Dinsdagaand in sy openbare vergadering vrae beantwoord. Die studente het toe op die trappe van die Administrasie Nkosi Sikelel 'i Afrika gesing en verdaag.

Die groep koshuisstudente het op die trappe van die Administrasie 'n kordon voor die deur gevorm om te verhoed dat lede van die vergadering die gebou binnegaan. Personeel van die Administrasie het vanuit die boonste verdiepings studente met water gegooi. In 'n voorval op die trappe is 'n student wat die protes deelgeneem het, in die ribbes geskop deur 'n inwoner van Dagbreek.

Verfilm

Gedurende die protesoptog het twee onbekende persone die hele optog en vergadering met 'n videokamera verfilm. Hulle is by drie geleenthede deur Nusas-lede gekonfronteer, maar het gesê hulle doen vryskutwerk vir die SAUK. By navraag het die SAUK egter gesê hulle weet niks van die mense nie.

Die rektor het op Dinsdagaand se vergadering gesê daar sal gewis teen die protesteerders opgetree word. Hy het gesê: "Ek het Sondag ná nagmaal na 'n video van die hele protes gekyk en weet wie betrokke was."

Op 'n vraag waar hy die video gekry het, het hy gesê "iemand het dit by my huis afgelaai."

Tydens die rektor se vergadering wat op 'n Leierskapsontwikkelingplatform plaasgevind het, het die SR-voorsitter, Pierre van der Spuy, 'n dringende versoek aan studente gerig om nie die saal voor die einde van die vergadering te verlaat nie. Hy het ook gesê hy geen verklarings gelees mag word nie en die rektor moet formeel as "prof De Vries" aangespreek word.

Die studente wat die vergadering verlaat het, het daarna hul eie beplanningsvergadering gehou. Hulle het die Aksiekomitee Teen Rassisme gestig omdat hulle gevoel het dit is tyd dat daar konstruktief aan niefassigheid gebou word.

Terwyl studente opgestaan het om die saal te verlaat, het die rektor agterna geskree dat die uitstappery 'n persoonlike belediging' is.

In 'n verklaring wat daarna deur die studente uitgereik is, sê hulle "die uitstappery (was) nie 'n persoonlike belediging teen die rektor nie, behalwe as hy homself verantwoordelik hou vir die rassisme op die Stellenbosch-kampus."

Sink

Op die vergadering het De Vries gesê die "apartheidskip sal 'n lang tyd neem om te draai".

Die studente wat die vergadering verlaat het, het in die verklaring gesê hulle "wil nie die skip sien omdraai nie, maar sien sink".

Anton Schoon, 'n bestuurslid van die Studente vir 'n Demokratiese Samelewing aan Tuks, het gister aan CHARLES LEONARD gesê die dae dat regses die politieke pas op die kampus dikteer, vir goed verby is.

Op die onlangse massavergadering waar honderde Tukkies teen die voorgestelde verbod op die SDS gestem het, is die inisieerders, die Konserwatiewe Party, geïsoleer.

Teenstand

Meer sektore van die studentegemeenskap as ooit tevore het opgestaan vir vryheid van spraak. Die Demokratiese Party en die bestuur van die Nasionale Party het die verbod sterk teengestaan. Selfs van die manskoshuise, wat tradisioneel konserwatief is, het blokstemme teen die verbod uitgebring.

"Ons het baie sterker uit die stryd getree. Die SDS is nou goed gevestig op kampus," sê hy.

"Hulle sal ons nou nie meer verbied kry nie."

Alle politieke kommentaar in hierdie uitgawe van Vrye Weekblad is deur Max du Preez, en opskrifte deur Ryk Hattingh. Albei is van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg.

Koelbloedig, berekend, barbaars

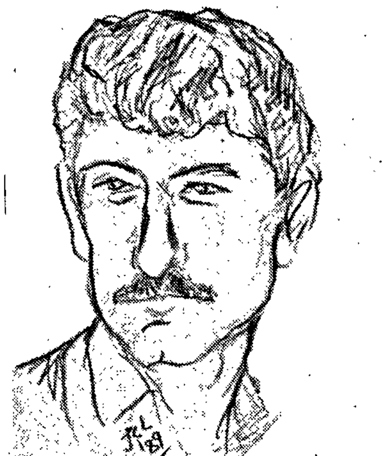

Jacques Pauw

"BAREND STRYDOM, jou optrede was berekend, koelbloedig en barbaars. Dit is my plig om jou vir goed uit die gemeenskap te verwyder. Daar is geen versagtende omstandighede nie."

Dít was die woorde van regter Louis Harms voordat hy en twee assessore gisteroggend om elfuur die rassemoordenaar Strydom in die Pretoriase Hooggeregshof agt keer ter dood veroordeel en tot 30 jaar tronkstraf gevonnis het.

Die uitspreek van dié vonnis is vir hom 'n baie moeilike taak, het Harms gesê voordat hy met 'n strak gesig vir Strydom tot een van die swaarste strawwe in Suid-Afrika se misdaadgeskiedenis gevonnis het.

Strydom het die regter in die oë gekyk, 'n sluk water geneem en is onmiddellik deur 'n polisieman die seltrappe afgelei. Sowat 15 minute later is hy met loeiende sirenes na die dodeselle in die Sentrale Gevangenis in Pretoria geneem.

Sy pa, Nic Strydom, en sy stiefma Daphné het na die vonnis uitdrukkingloos voor hulle gekyk terwyl talle simpatiseerders 'n bemoedigende woord in hul oor gefluister het.

"Toe maar, daar's hoop," het prokureur Wim Cornelius aan Strydom se pa gesê en sy hand op sy skouer gesit.

Strydom is na agt drama-belaaide hofdae waarin hy self, oorlewendes van sy moordorgie, sy pa, sielkundiges, maatskaplike werkers en psigiaters getuig het, deur Harms as 'n genadelose moordenaar beskryf wat 'n volksheld wou word.

Strydom is onrehabiliteerbaar, en moet vir ewig uit die gemeenskap verwyder word, nadat hyself getuig het dat hy weer swartmense sal skiet, het Harms gesê.

Tydens die uitspraak het dit bekend geword dat Strydom 72 identiese briewe oor die "militêre suksesse" van die Wit Wolwe in die tronk geskryf het. Een van die briewe is verlede week deur Vrye Weekblad gepubliseer en is gister deur Harms in die hof voorgelees.

Die 23-jarige selferkende leier van die Wit Wolwe wou volgens Harms die agt moorde wat hy op 15 November verlede jaar in Pretoria gepleeg het, gebruik om sy ideaal van 'n Boerestaat vinniger te bereik en vrees by swartmense in te boesem.

"Die moorde getuig van 'n gevoelloosheid waarvan ek nog nie gehoor het nie. Jy kon jou lag nie hou terwyl jy mense geskiet het nie. Jy was selftevrede en het jou daad goed beplan," het Harms gesê.

Strydom is 'n erger terroris as enige ander, het Harms gesê, want hy het gelag terwyl hy sy slagoffers afgemaai het.

Die hof was 'n uur vóór die uitspaak reeds volgepak. Voor regter Harms die hofsaal binnegekom het, het Strydom oudergewoonte met persmense geskerts en grappies gemaak.

Dié gewese polisieman se voorkoms het in agt dae 'n gedaanteverwisseling ondergaan. Hy het die hofsaak begin met lapelwapens van Aquila en die AWB op sy bors en 'n Vierkleur-das om sy nek.

Gister was hy uitgevat in 'n roomkleurige pak met 'n gestreepte das en daar was geen kentekens op sy lapel nie.

Harms het Strydom beskryf as 'n vriendelike, saggeaarde kêrel wat wyd belese is en 'n bo-gemiddelde intellek het.

Die hof het die bewering dat Strydom buitengewoon deur sy pa se regse politiek beïnvloed is, verwerp. Sy dade kan beslis nie aan sy pa toegedig word nie, het Harms bevind.

"Strydom was bereid om sy sterk godsdienstige oortuigings te verraai om sy politieke sienings te bevorder. Hy was genadeloos met vroue en gewondes en het net genade getoon as hy so gevoel het.

"Dis swaar om iemand met jou potensiaal te straf, maar jy het verkies om jou eie *potensiaal self* te vernietig," het Harms gesê.

'Die polisie lyk nie so gelukkig nie'

Elsabé Wessels

SIMON Khorombi Mukondeleli was gister die held by die Strydom-verhoor.

Die klein, skraal man wat Strydom die dag van sy bloedorgie ontwapen het, is gister binne en buite die hof geloof vir sy "heldedaad".

"Namens die gemeenskap en die hof wil ek Simon spesiaal bedank vir die menselewens wat hy gespaar toe hy Strydom ontwapen het," het Regter Louis Harms gesê net voor hy Strydom ter dood veroordeel het.

Mukondeleli was een van die sowat 300 swart Pretorianers wat gister buite die Hoogeregshof op Kerkplein stilswyend saamgedrom het "om te sien dat geregtigheid geskied. Dit is nie net Strydom nie, maar ook die regering wat vandag verhoor word," het hy gesê.

Die pryswoorde binne die hof kon hy egter nie self aanhoor nie. Hy moes buite staan. "Die polisie wou my nie inlaat nie. Hulle ken my," het hy aan Vrye Weekblad gesê.

Dit was die derde dag dat hy buite die hof kom wag het.

Buite het groot groepe om hom saamgedrom, ondanks pogings van die polisie om die heldeverering stop te sit. Volgens Mukondeleli is hy reeds twee keer na sy heldedaad deur die polisie vir beweerde oortredings aangehou.

Maar telkens het nog 'n bewonderaar gekom om die heldhaftige buksie op die skouer te klop en sy hand te skud. "Jy het die vyand gestop. Ek waardeer dit broer," kom sê 'n inwoner van Mamelodi.

Paslike vonnis

"Jy moes die pistool geneem het en hom doodgeskiet het," kom sê nog 'n verbyganger aggressief.

"Nee, ek moor nie. Dis vir die polisie. Ek neem nie die reg in eie hande nie. Die regter sal besluit," sê Mukondeleli. "Ek het Strydom se lewe gespaar. Die polisie sou hom doodgeskiet het," voeg hy by.

Gevra wat hy dink wat 'n paslike vonnis sou wees, was sy antwoord: "'n Doodsvonnis. As hy minder as 'n doodsvonnis kry, moet hy nie sy voet in 'n township sit nie. Hy sal 'n band om sy nek kry. Kry hy nie die doodstraf nie, sal daar elke dag 'n bom êrens in Pretoria ontplof."

Toe die eerstes die boodskap bring dat Strydom die doodsvonnis gekry het, staan ek weer langs Mukondeleli. Hy en die honderde swart toeskouers is merkbaar stil. "Ons is bly," sê hy. "Die regering het geregtigheid laat geskied.

"Die mense is gelukkig, maar die polisie lyk nie so gelukkig nie," sê Mukondeleli. Teen die middag het hy 'n koerantgebou ingevlug nadat die polisie hom gewaarsku het dat hy nie moeilikheid moet maak nie.

Van die AWB en ver-regse groepe was daar min van te sien.

'n Jong man met donker hare, donkerbril en geklee in 'n Duitse SS Nazi-uniform uit die Tweede Wêreldoorlog, wat nie sy naam bekend wou maak nie, het net gesê: "Ek verteenwoordig die Vierde Ryk." Hy en 'n vriend ook in 'n donkerbril en met 'n Aquila-lapelwapen het vroeg-oggend buite die hof stelling ingeneem, maar later padgegee.

'n Jong wit vrou met 'n plakkaat "Roei die KP, AWB en Wit Wolwe uit" en op die agterkant "Moordenaars doen dit aan die galg" is voor die hof deur die *polisie in hegtenis geneem. Sy het met 'n gebalde vuis* in die polisiewa geklim.

Dié hel lê vir hom voor

Jacques Pauw

STAATSDIENSVORM J 221 A lui kort en kragtig: LASBRIEF: DOODSVONNIS. Dit is dié vorm met die dik, swart raam wat regter Louis Harms gister onderteken het wat gelas het dat Barend Strydom na die dodeselle van die Sentrale Gevangenis in Pretoria geneem moet word om sy teregstelling af te wag.

Strydom sit vandag saam met sowat 250 terdoodveroordeeldes in die dodeselle in Pretoria. Dit is hiér waar die wreedheid van die doodstraf begin en waar Strydom die volgende maande gaan wag om te hoor of die Appèlhof of Staatspresident gaan besluit om hom te begenadig.

Dit is hiér waar regters vertel van die hande van veroordeeldes wat krampagtig aan die tralies vasklou terwyl hulle wag op die slegte of goeie nuus.

Strydom kan verseker wees dat 'n organisasie soos Regslui vir Menseregte net so hard sal veg om hom van die galgtou te red as enige ander veroordeelde. 'n Afskrif van die hofrekord word binnekort vir hersiening aan die Staatspresident, elke lid van die kabinet en regsadviseurs van die Departement van Justisie gestuur.

Die dodeselle is 'n plek waar die ligte altyd brand en die skadu van die dood alomteenwoordig is.

Die dodesel waarin Strydom hom nou heel moontlik bevind, bestaan uit 'n bed, vyf komberse en 'n klein tafeltjie wat aan die muur vasgemaak is. Daar is 'n klein venstertjie waardeur bietjie lig skyn.

Om te keer dat Strydom homself of ander gevangenes beseer, sal hy nie toegelaat word om 'n belt te dra nie en met plastiese eetgerei uitgerus word.

Strydom se eerste dag in die dodeselle het vanoggend om sesuur begin toe 'n klok gelui het om die begin van die nuwe dag aan te kondig.

Sy ontbyt het heel moontlik bestaan uit pap en melk met suiker, twee snye brood en bitter, swart koffie.

Na ontbyt mag hy vir sowat 'n halfuur stap en oefening doen waarna middagete, gewoonlik sop en brood, om elfuur bedien word. Aandete in die dodeselle word reeds om drieuur bedien en bestaan uit vleis of soja met groente en rys. Die dag eindig om agtuur wanneer die ligte afgeskakel word.

Strydom, wat 'n ywerige briefskrywer is, mag soveel briewe skryf en ontvang as wat hy wil en 'n onbeperkte aantal besoeke ontvang.

Wat se soort mense gaan Strydom in die dodeselle aantref?

Eerstens sou hy verlig wees om te weet dat "gekleurdes" en blankes apart aangehou word. Minder as een uit elke tien veroordeeldes is wit.

Soos die geval met Strydom, het 75 persent van die veroordeeldes hul misdade gepleeg toe hulle jonger as 25 jaar was. Daar hou die ooreenkomste op.

Die oorgrote meerderheid van Strydom se mede-veroordeeldes kom uit haglike sosio-ekonomiese omstandighede en 65 persent het 'n akademiese kwalifikasie van standerd sewe of laer. Sowat 40 persent sit al vir langer as 'n jaar in die dodeselle en wag op begenadiging.

Staatsadvokaat Paul Fick het in sy betoog verwys na die ooreenkomste tussen Strydom en die veroordeelde ANC-guerrilla Robert McBride, wat ook in die dodeselle sit weens 'n motorbomontploffing waarin drie mense dood is.

Albei was 23 jaar oud toe die misdade gepleeg is, wou 'n oorlog ontketen, is deur hul pa's beïnvloed en het mense van ander rasse geminag.

McBride het in sy verhoor gesê dat hy dit haat om as "Kleurling" geklassifiseer te wees en dat dit eintlik 'n vloekwoord is. Hy wou rassisme vernietig en het die afkondiging van die noodtoestand as 'n oorlogsverklaring beskou.

Strydom gaan terloops nie die enigste wit, regse moordenaar in die dodeselle wees nie.

Henry Burt het in 1987 die eerste blanke geword wat ter dood veroordeel is weens 'n halssnoermoord op 'n swartman.

Hy was 'n stigterslid van die verregse Civil Defence League in Pretoria en het die pos van brandweerhoof beklee. Op die nag van die moord het die League die voorgenome totstandkoming van die swart woonbuurt Norweto bespreek waarteen hulle sterk gekant was.

Burt het dwarsdeur sy hofsaak volgehou dat hy onskuldig was en ontken dat hy anti-swart is. Hy het egter ook noue bande met ver-regse aktiviste gehad.

Voordat Strydom se doodsvonnis voltrek gaan word, sal die regsadviseurs van die departement van Justisie weer sy saak nagaan om versagtende omstandighede te soek. Hierna sal die Staatspresident op advies van die kabinet moet besluit of Strydom begenadig sal word.

Die prosesse gaan veroorsaak dat hy onvermydelik maande of selfs jare in die dodesel moet wag.

En as al sy uitweë misluk het?

Dan sal die gevangenisowerhede gelas dat Strydom oorgeplaas moet word na 'n afdeling met aparte selle - bekend as die "pot" onder veroordeeldes. Dié selle is gereserveer vir veroordeeldes wat in kennis gestel is van die teregstelling - gewoonlik sewe dae voor die tyd.

'n Paar dae voor teregstelling sal bewaarders Strydom se mates kom neem. Die dikte van sy nek, sy lengte en gewig - alles nodig vir die laksman om sy tou voor te berei.

Die middag voor die teregstelling sal sy pa, Nic, sy stiefma Daphné en ander familielede van hom afskeid mag neem.

Die aand voor sy teregstelling sal hy 'n ontbeende hoender vir aandete en R4 kry om vir homself iets by die tronk se snoepwinkel te gaan koop.

Uiteindelik, gewoonlik teen dagbreek die volgende oggend, sal 'n bewaarder die dodesel inkom en vir Strydom sê: "Dit is tyd om te gaan."

In die galgkamer sal die tou oor sy kop gesit en die knoop net agter sy oor vasgetrek word. Hierna sal die laksman 'n masker oor sy gesig trek en die hefboom trek. Alles is binne sekondes oor.

Sy mede-veroordeeldes sal net 'n dowwe "doef" hoor as die valdeur onder sy voete oopswaai.

Nadat sy liggaam tien minute aan die tou gehang het, sal 'n dokter vasstel of daar nog enige hartklop is. Indien daar nog 'n polsslag is - en dit gebeur dikwels - sal Strydom se liggaam vir nog 'n paar minute aan die tou moet hang.

Die teregstelling is voltooi en vir baie Suid-Afrikaners sal die rassemoordenaar Barend Strydom se dade vergeld wees.

* Dit is interessant dat die Black Sash tydens 'n ondersoek na die doodstraf vroeër vanjaar vir die familie van terdoodveroordeeldes gevra het of Strydom vir sy dade moet hang.

Nie een het ja geantwoord nie. Een het gesê: "Ek kan nie sê Strydom moet doodgemaak word nie omdat hy ook 'n mens is. Ek haat die doodstraf. Ek voel nie enigiemand het die reg om opdrag te gee dat iemand doodgemaak mag word nie. Dit maak nie saak wat gebeur het nie."

LAAT DIE MENSE PRAAT!

Shell doen 'n dringende beroep op die regering om:

1. Die Noodtoestand te beëindig
2. Alle politieke leiers vry te laat en inperkings op te hef
3. Beperkings op demokratiese organisasies te skrap
4. Vryheid van spraak te bevorder en aan te moedig

LAAT
10 JUNIE
DIE DEMOKRATIESE PROSES VRY MAAK

'Of julle wil of nie, in Bop sal julle bly'

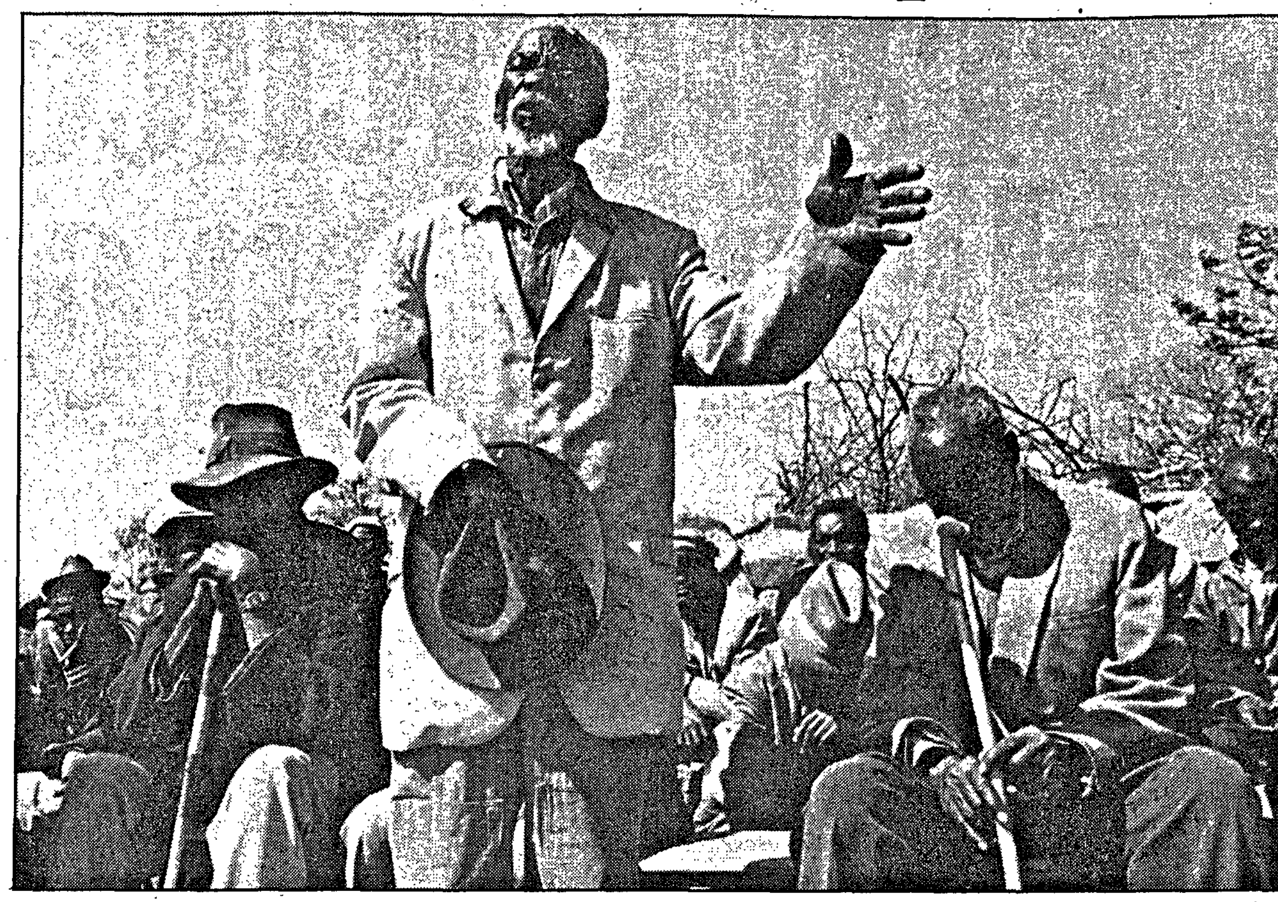

'n Grysaard van Braklaagte maak beswaar teen die inlywing van Braklaagte by Bophuthatswana

Foto: Gill de Vlieg/Afrapix

Anton Steenkamp

PRESIDENT Lucas Mangope se boodskap aan die inwoners van Braklaagte en Leeufontein is kort en duidelik: Julle is nou deel van Bophuthatswana, of julle daarvan hou of nie.

Ondanks protes deur die inwoners van dié twee gebiede naby Zeerust in die Wes-Transvaal, wat op 31 Desember verlede jaar by Bophuthatswana ingelyf is, is die regerings van Suid-Afrika en Bophuthatswana vasbeslote om die inlywing van krag te laat bly.

Mangope het verlede Vrydag die inwoners toegespreek en het nie doekies omgedraai nie: "Julle kan maar na prokureurs in Engeland ook gaan, dit sal julle niks help nie."

Ná beweerde gevalle van aanranding oor die Paasnaweek deur die Bophuthatswana-polisie en -weermag, het leerlinge van Leeuwfontein 'n skoolboikot uitgeroep.

Die polisie het die boikotleiers gesoek, en volgens ooggetuies met sambokke geslaan. 'n Groep van 3 842 inwoners het na die naburige plaas Kleinfontein op Suid-Afrikaanse grondgebied gevlug. Hulle is later terug Leeufontein toe om op 10 Mei 'n vergadering met dr WD Kotze, die Suid-Afrikaanse ambassadeur, by te woon. Volgens die prokureurs van die gemeenskappe het Kotze vir ongeveer tien minute gepraat en hulle bloot in kennis gestel dat hulle nou "kinders van Bophuthatswana" is.

Op 12 Mei het Mangope Braklaagte besoek en die verkose leier van die gemeenskap, Pupsey Sebogodi, se pa in kennis gestel dat Edwin Moilwa, 'n ondersteuner van Bophuthatswana, aangestel is as die nuwe hoofman.

Volgens die prokureurs is skoliere wat klasse boikot verlede Maandag (15 Mei) weer deur die polisie met sambokke aangerand. Hulle het weer Kleinfontein toe gevlug, maar is verlede Dinsdag deur die Suid-Afrikaanse Polisie teruggeneem.

Na bewering is die leerlinge in polisiewaens gelaai waarin traangas gevuur is, en 131 van hulle is in hegtenis geneem en na die Motswedi-polisiekantoor geneem.

Hulle prokureur is nie toegelaat om hulle te spreek nie, maar hy het gehoor hoe mense met sambokke geslaan word.

Volgens hom het een polisieman gesê: "Kom, laat ons hulle moer," en 'n ander het geantwoord: "Ja, dik donder."

Verlede Donderdag is 125 van die 131 aangehoudenes vrygelaat sonder dat klagtes teen hulle gelê is.

Ses ander, wie se ouderdomme wissel tussen 16 en 20 jaar, is op borgtog vrygelaat.

Hulle sal op 1 Junie in die hof verskyn op aanklagte van openbare geweld.

Die prokureurs is van plan om skadevergoeding van die Motswedi-polisie te eis vir beweerde aanranding van die skoliere in aanhouding.

Die inlywing van Braklaagte by Bophuthatswana sal op 27 Julie in die Appèlhof betwis word.

President Lucas Mangope het Woensdagaand aan VW gesê Putsey Sebogodi se pa en Edwin Moilwa het in 1975 reeds gevra dat die gemeenskappe van Braklaagte en Leeufontein nie van hul grond verwyder moet word nie.

In terme van die tradisie van die stam is Moilwa die *regmatige* hoofman, sê Mangope.

Hy sê verder dat Sebogodi gekant was teen inlywing omdat hy nie as hoofman aangewys is nie.

Daar bestaan geen moontlikheid dat 'n referendum gehou kan word om die inwoners van Braklaagte en Leeufontein se mening oor inlywing te toets nie, sê hy.

Bophutatswana se minister van Staatkundige Aangeleenthede, Rowan Cronjé, het bygevoeg dat die teenstand teen inlywing waarskynlik van *buite georkestreer is*.

Weerstand teen regering se 'rasistiese' welsynsbeleid

Jacques Pauw

HONDERDE maatskaplike werkers landwyd het vandeesweek in opstand gekom teen die regering se welsynsbeleid wat volgens hulle op grond van ras diskrimineer teen dié lede van die gemeenskap wat hulp en dienste die nodigste het.

Intussen het dit bekend geword dat 'n maatskaplike werker en lektrise van Unisa vandeesweek voor die dissiplinêre komitee van die Raad vir Maatskaplike Werkers verskyn het omdat sy onder meer aantygings teen die polisie gemaak het oor die behandeling van kinders in aanhouding.

Terselfdertyd het maatskaplike werk-studente van ses universiteite 'n verklaring uitgereik waarin hulle protes aanteken teen hul verpligte en gedwonge registrasie by die Raad. Hulle beskou die Raad as 'n onwettige en rassistiese liggaam.

Sowat 400 maatskaplike werkers het verlede naweek in Johannesburg vergader om die onderdrukking en viktimisering van progressiewe werkers te bespreek en aan 'n alternatiewe en nie-rassige welsynsbeleid te begin werk.

Prof Brain McKendrick, hoof van maatskaplike werk by Wits, sê maatskaplike werkers funksioneer in 'n konflik-geteisterde gemeenskap waar hulle nooit apartheid en sy vernietigende uitwerking op die gemeenskap kan goedkeur of ondersteun nie.

"Die Raad vir Maatskaplike Werkers kan nie normale maatskaplike werk-praktyke in 'n abnormale gemeenskap verwag nie. Daarom vra ons die Raad om nie maatskaplike werkers te viktimiseer vir hulle politieke bedrywighede nie," sê McKendrick.

Die Aksiegroep oor Maatskaplike Dienste het tot stand gekom nadat die regering in April verlede jaar 'n nuwe welsynsbeleid aanvaar het ondanks wye protes van 'n groot gedeelte van die welsynsgemeenskap.

McKendrick sê die huidige beleid maak steeds daarvoor voorsiening dat welsynsdienste as "eie sake" behandel word, met ander woorde die onderskeie rassegroepe word verskillend behandel.

Daarby geniet die privatisering van welsynsdienste 'n hoë prioriteit, wat volgens McKendrick daarop gaan neerkom dat dit duurder gaan word en behoeftiges dit al hoe minder kan bekostig.

Die probleem word vererger deurdat die staat by verre die grootste finansierder van welsynsdienste en indiensnemer van maatskaplike werkers is.

Daar hang dus 'n swaard oor organisasies om die huidige beleid na te kom uit vrees dat hul geldelike ondersteuning gestaak mag word.

Die Aksiegroep wil graag maatskaplike werkers, diensorganisasies en vakbonde landwyd in 'n eenheid mobiliseer om die regering se welsynsbeleid te verwerp en 'n verenigde welsynsbeweging tot stand te bring.

McKendrick sê hulle wil graag 'n debat oor 'n nuwe welsynsbeleid stimuleer waaraan alle belangegroepe, insluitende die regering, moet deelneem.

Leila Patel, lid van die Koördinerende Komitee oor die Welsynsbeleid, sê dat maatskaplike werkers dit al hoe moeiliker vind om by politieke sake betrokke te raak weens die dissiplinêre kode van die Raad wat voorsiening maak vir tugmaatreëls vir enige werker wat hom/haar skuldig maak aan "onbetaamlike optrede".

Margaret O'Neill, maatskaplike werker van Unisa, het voor die raad verskyn weens onder meer haar betrokkenheid by die behandeling en rehabilitasie van kinders in aanhouding.

O'Neill het 'n ruk gelede swaarde met die veiligheidspolisie en Adriaan Vlok, minister van Wet en Orde, gekruis oor haar uitlatings oor kinders in aanhouding. Vlok het haar daarvan beskuldig dat haar inligting en feite oor aanhoudingsomstandighede verkeerd is.

O'Neill het in haar professionele hoedanigheid betrokke geraak by die kinders.

Dit is in sulke omstandighede baie moeilik om politiek en welsyn van mekaar te skei, sê Patel.

Huiswerkers sê besware gaan na minister

Anton Steenkamp

HUISWERKERS gaan op 1 Junie aan die minister van Mannekrag 'n memorandum stuur oor hul werksomstandighede en gebrek aan beskerming onder arbeidswetgewing.

Die besluit is geneem op 'n vergadering van die Wes-Transvaalse streek van die Domestic Workers Union (Sadwu), waar huiswerkers beswaar gemaak het teen die lang werksure, lae lone, seksuele uitbuiting en swak werksomstandighede wat sommige van hulle ondervind.

Hulle vra dat huiswerkers, plaaswerkers en werkers in die openbare sektor onder die Wet op Arbeidsverhoudinge ingesluit moet word.

Hulle eis ook basiese diensvoorwaardes soos siekte- en kraamverlof, werkloosheidsversekering, 'n agt-uur-werksdag, en 'n dienskontrak wat voorsiening maak vir 'n maand kennisgewing en 'n bestaansloon van R450 per maand.

Politieke konflik pootjie behuisingsbeleid

Anton Steenkamp

ONDANKS die regering se pogings om huiseienaarskap vir swartmense uit te brei, het politieke konflik oor dié kwessie die afgelope jaar toegeneem.

Stabiliteit kan net verseker word as swart gemeenskappe self betrokke is by behuisingsbeplanning, sê Paul Chandler in Politics on the Home Front, 'n publikasie wat pas deur die Suid-Afrikaanse Instituut vir Rasseaangeleenthede uitgereik is.

Op grond van navorsing oor die behuisingsbeleid in die PWV-gebied, sê Chandler die regering se beleid om swart huiseienaars en bouers aan te moedig, kom voor heelwat probleme te staan.

Die meeste inwoners van swart woonbuurte kan nie leningsfinansiering bekostig nie, met die gevolg dat die private sektor nie 'n groot impak op die behuisingstekort het nie.

Swart entrepreneurs het ook nie genoeg kapitaal om met gevestigde blanke ontwikkelaars mee te ding nie, en selfhelpskemas kan deur min mense bekostig word, selfs met lenings teen lae rentekoerse.

Omdat swart woongebiede jare lank weens die regering se apartheidsbeleid ver van stadsentra af gevestig is, moet huiseienaars nog steeds baie betaal vir vervoer.

Chandler beveel aan dat die regering met groepe buite die amptelike strukture onderhandel om 'n aanvaarbare behuisingsbeleid uit te werk.

Experience a celebration of the Arts

Standard Bank National Arts Festival 6-14 July 1989

Now is the time to plan your visit to our greatest annual arts event. For nine exhilarating days immerse yourself in a cultural diversity that offers the latest and best talents in South Africa.

From drama, comedy, cabaret and revue, through to mime, dance, classical music, poetry, fine art, craft, film and rock music. The range is as wide as the diverse audience. There is something to stimulate and excite everyone.

Make sure you don't miss out on something special. The explosion of offerings makes it vital for you to choose from thousands of performances and events. So be sure to plan your visit in advance.

A comprehensive guide on what to see – with thumbnail sketches of individual events – where to stay and how to get there, including all the booking forms you need, enables you to get maximum enjoyment from our own cultural kaleidoscope.

The official opening takes place at 10h30 on Saturday July 8.

Join in this feast of culture. Send for your Standard Bank Booking Kit today.

To: Festival Officer, 1820 Foundation, PO Box 304 Grahamstown 6140 or 1820 Foundation, 1st Floor, The Mews, Rosebank 2196.

Name: ....

Address: ....

....

....Code ....

Please send me .... copy/ies of Festival Booking Kit at R5 each.

I enclose cheque/postal order for R ....

Cheques payable to 1820 Foundation.
The Kit is free to members of the Foundation.

Highlights of the 1989 Standard Bank National Arts Festival

A Trinity of Two by Ulick O'Connor from Pieter Toerien Productions · Just Like Home by Pieter-Dirk Uys · Stille Nag by Deon Opperman · Smallholding by Paul Slabolepszy · PACT's production of Shakespeare's As You Like It · Dankie Auntie

by Zakes Mda · CAPAB's production of Shakespeare's Macbeth · PACOF's 'n Brommer in die Boord · Women of Africa: a première from The Market Music Platform directed by Barney Simon · Festival of Student Drama – 12 plays from South African universities and technikons · The Cape Town Symphony Orchestra gives two concerts conducted by world famous guest conductor Wilfried Boettcher · Piano recital by international pianist

Steven De Groote · The Anatomical Journey of a Settler Man choreographed by 1989 Standard Bank Young Artist Award Winner for Dance, Gary Gordon · Helen Sebidi Exhibition, 1989 Standard

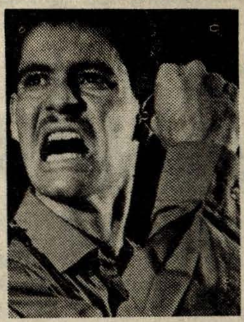

Bank Young Artist Award Winner for Fine Art · Exhibition of traditional beadwork and fabrics · Fritz Krampe exhibition · Indian Miniatures exhibition · The Winter School with the theme 'Transitions' provides a platform for 'the

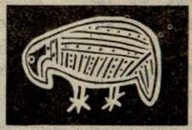

revolving movement of the mind expressed in ever-changing art forms' · Film Festival compiled by James Polley follows the theme

'Transitions' as it pertains to South African society. Over 1 000 Fringe events. And now for the first time – the Festival Craft Fair, the Grahamstown Expo '89, a River Boat Jazz Tent and a corner for buskers.

Full details in the Festival Booking Kit. Complete the coupon to send for yours today.

1820

Standard Bank

The Standard Bank of South Africa Limited (Registered Bank) Reg No. 62/00738/06

SBIC 205014/397

Hendrik se blondines en 'n hele skoenboks vol grotes

Oom Hendrik van Rooyen is 'n lewende legende van 'n sterwende geslag delwer-pioniers. Hy is iewers tussen die twee Boere-oorloë gebore met, soos hy dit stel: "'n Delwerspan in die hand." Sy laaste groot diamant het hy vyftig jaar gelede uitgehaal, want êrens in sy verlede lê 'n vreeslike vloek. Maar hy delf steeds. JACQUES PAUW het met hom gaan gesels

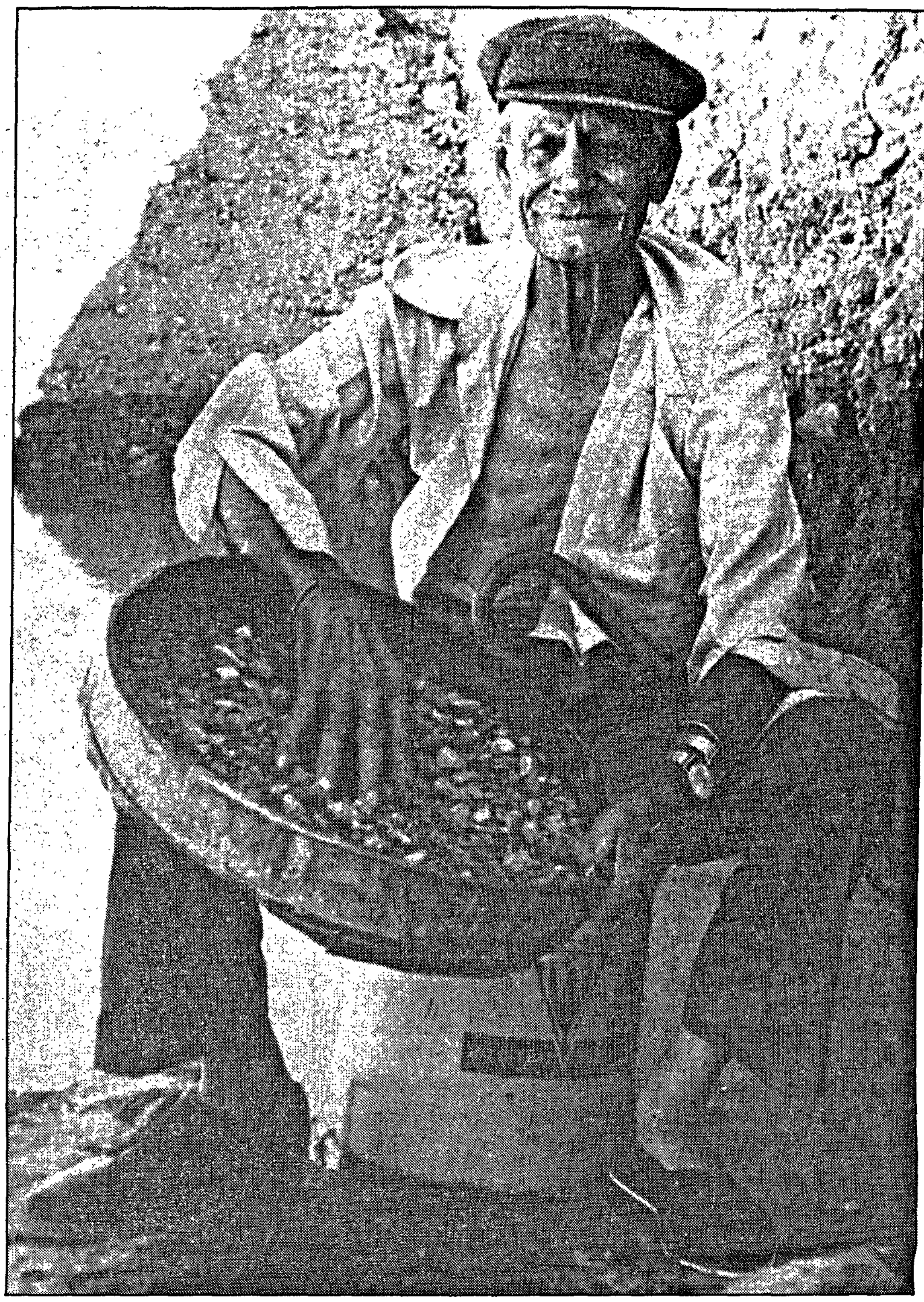

Oom Hendrik op soek na grotes

OM 'n diamant te kry, sê die ou delwer met sy stoppelbaard en blink kraalogies, is soos om 'n pragtige blondine tussen duisende bruinkoppe raak te sien.

En wag maar, sê die strydos van sewentig jaar se delf, môre-oormôre lê 'n blondine so groot soos 'n hoendereier weer in die palm van my hand.

Oom Hendrik van Rooyen is "al baie ouer as taggentag jaar". Hy dink hy is gebore iewers tussen die twee Boere-oorloë, maar "bietjie nader aan die laaste een."

Hy is 'n lewende legende van 'n sterwende geslag pioniers: daardie delwers wat met hul kaal hande groot gedeeltes van die land man-alleen getem en oopgemaak het.

Dié mense wat met niks anders nie as 'n groot droom en 'n hart vol hoop na die delwersvelde gekom het... en waarvan die meeste weer met niks daar weg is.

Sommige het gebly, enkeles het grotes gekry en skatryk geword.

Die meeste van dié wat bly soek het, het net kleintjies gekry wat hulle in 'n kênfruit-bottel gegooi en een keer 'n maand vir drankgeld verkoop het.

Maar nooit het hulle ophou droom oor die skat onder die grond nie.

Soos Hendrik van Rooyen...

Hy is in 'n delwershut met 'n sinkdak en 'n moddervloer gebore. En dit is waar hy grootgeword het, waar die delwerslus van vroeg af deur sy are gebruis het. Selfs sy ma het gedelf.

"Ek onthou Pelgrimsrus asof ek gister daar was. Ek was nog net 'n kind, maar ek onthou nog hoe my pa my met die kleimloop laat hardloop het om vir hom 'n kleim net bokant die spruit af te steek.

"Ek het leer pan en sorteer waar ander kinders leer lees en skryf het. My pa, 'n groot man wat 'n bottel whisky 'n dag uitgedrink het, het geglo die rykdom onder die grond sal nooit opraak nie en geleerdheid is nie nodig nie. Hy het diamante rykmaaklippies genoem.

Drankgeld

"Ek onthou die dae toe daar so baie diamante in Pelgrims was dat ek en my pa die kleintjies in 'n kênfruitbottel gegooi het. Dit was sy drankgeld vir die maand.

"Ek sal nooit vergeet nie hoe die Blourokke kort-kort by my pa aangedoen het om met hom oor die drank te raas. O, Pelgrims was 'n sondige plek," vertel oom Hendrik.

In 1916, toe al 'n bedrewe delwer, het sy pa hom van die kleim af weggejaag en die jong Hendrik se kop het weswaarts gestaan - na die Wes-Transvaal waar ryk diamantvelde tussen die mielielande en warrelwinde ontdek is.

Hy het in Bloemhof uitgekom, waarheen talle mislukte delwers uit Kimberley en Pelgrimsrus gestroom het.

Hier het die sout van die aarde hul rûe krom gewerk om diamante uit te grawe. Oom Hendrik sê die plek was 'n sendeling se droom, en kort voor lank het die Blourokke ook daar uitgeslaan!

"Daar was volop diamante, volop drank en volop meisies. Moedelose delwers is oornag bekeer om net weer so vinnig na hul ou weë terug te keer sodra hulle 'n groot diamant ontdek het.

"Daar was twee hotelle met saloons waar die manne deurnag gedrink en baklei het. Ons het baie keer in die oggend met die gebreekte meubelstukke in ons hande teruggesukkel na die kleims om weer te begin pik.

"Bloemhof was 'n delwersdorp. Dit was die dae van donkiekarre en ossewaens en 'n swerwende tentlewe tussen plekke met name soos Winter's Cold, MacGrady's Hope, Good Hope, Bad Hope en No Hope.

"Een keer per week het die kopers uit Johannesburg gekom. Meesal Ingelse. Groot manne het soos kinders gehuil omdat hulle nie die regte pryse gekry het nie. Gelukkig is die sorge gou weggesuip".

Oom Hendrik vertel van die paniek as iemand 'n werklike grote gekry het. Hy vertel van iemand met die naam Matroos Niemand wat 'n 150-karater uitgepik het.

Die kopers was nog vyf dae ver en Matroos het nie die bank "getrust" nie. Hy besluit toe om die diamant in in sakkie in sy onderbroek te bêre. Vroulief is aangesê om soos die graf te swyg.

Maar helaas, sy kon haar groot sê nie inhou nie, en kort voor lank het Bloemhof net oor een ding gepraat: "Matroos se knewel in sy broek!

As Matroos in die straat afgestap het, het die vroue na hom toe gekom en gesê: "Matrosie, ons weet jy het nou drie. Wys vir ons daai blink ene, toe!"

Besluite

Dit was in die dae wat Hendrik op die wal van die Vaalrivier gestaan en na 'n groot moddergat staan en kyk het. Daar het hy besluit, gaan hy die grotes kry.

Dit was die begin van groot geluk en ewige rykdom.

Tot die vloek gekom het...

Hendrik van Rooyen het eers 'n 28-karater uit die gat gehaal. Dié het hy verkoop vir 250 pond. Daarna 'n 60-karater wat hom 500 pond in die sak gebring het.

En toe, 'n werklike knewel. Oom Hendrik se ogies blink. "As ek hom in my mond gesit het, het my kies met 'n knop na buite gewys. Ek was 'n ryk man.

"Jy moet onthou, in daai dae was 'n 100 pond baie geld. 'n Sak meel het vyftig sent gekos en 'n sak suiker 60 sent.

"Ek was gerespekteer. Ek het drankies in die saloon op die huis gekry. Die mans het my gehaat en die vroue was almal lief vir my."

En verder wil oom Hendrik nie graag praat nie. Veral nie oor die nuwe kroegmeisie wat sy oog gevang het en waarmee hy 'n paar maande later getroud is nie.

Die egpaar het 'n dogtertjie gehad. Maar sy het horrelvoetjies gehad. Die skande vir Bloemhof se voorste delwer was baie groot.

Ma en kind is summier uit die delwerskamp weggejaag.

Van dáárdie dag af is Hendrik van Rooyen alleen. Die gemeenskap het sy rug op hom gekeer. Die ander delwers het gesweer hy sal nooit weer 'n grote uithaal nie. En 'n erger straf kon daar nie wees nie.

Hy is kort daarna weg Wolmaransstad toe en het vir hom 'n sinkhuisie aan die noordoostekant van die dorp langs Makwassiespruit opgeslaan.

Die grootste diamant wat hy in die laaste veertig, vyftig jaar gevind het, was 'n witte van dertien karaat.

En dié is deur 'n mol uitgestoot.

Ons sit in sy stowwerige sinkgehuggie. Dit staan onder 'n klomp bloekombome ver van die ander delwers af.

Tant Alewiek skink die koffie. Sy praat nie eintlik nie. Op die tafeltjie staan 'n leë blompot, twee vuil koffiebekers en 'n halwe bottel Klipdrif.

Die afgelope tien jaar pan hy in dieselfde gruisgat. Soms laat die groter delwers hom toe om hul deurgewerkte hope weer te sif.

Oom Hendrik het nooit die twintigste eeu betree en vir hom masjiene gekoop nie. Maar elke keer wanneer hy die glinster van 'n diamant sien, weet hy dat ware liefde steeds op die harde manier verdien word.

Beduiwel

"Hierdie manne met hulle groot masjiene het alles kom beduiwel. Die wêreld hier rond is uitgewerk van die diamante met al die cattepillars en bulldozers wat die manne deesdae gebruik."

En helaas, aan die noordooste kant van Wolmaransstad lyk dit of al wat mol is saamgespan het om die wêreld hier om te dolwe.

Vandag kos dit sowat een miljoen rand om 'n moderne delwery op te rig. Die bogrond word eers met 'n kruiptrekker verwyder om die diamantdraende gruis bloot te lê voor 'n masjien dit volgens grootte sorteer. Sowat 120 ton gruis word daagliks gepan vir diamante.

Na raming is daar sowat 220 gelisensieërde delwers in Suid-Afrika oor.

Diamantkoors

Wolmaransstad, wat aan die einde van die vorige eeu as halfwegstasie tussen Kimberley en die Rand opgerig is, is die afgelope jare kort-kort deur diamantkoors beetgepak wanneer nuwe ontdekkings gemaak is.

In die dorp self het verskeie mense al hul dorpserwe omgedolwe op soek na die rykmaakklippies.

Dieselfde het gebeur in die nabygeleë Makwassie, waar die dorp se gruishoofstraat al gesluit is om inwoners die kans te gee om in die rooi grond na diamante te soek.

"Hierdie mense dink mos jy krapkrap bietjie in die grond rond en kry 'n diamant. Nee, ou kêrel, hierdie is harde en fyn werk. Daar is ook nie iets soos 'n eerlike man wanneer dit by diamante kom nie.

"In my dae is ek seker deur 'n skoenboks diamante. En elke keer het my hand gebewe as ek hom so tussen my duim en voorvinger vasknyp en na die son toe wys."

Oom Hendrik sê hy was die afgelope dekades maar net ongelukkig om nie weer 'n grote op te pik nie. In sy gruisgat skuil groot rykdom, glo hy.

Daarom, as die gesondheid dit toelaat, skuifel hy nog elke dag af na sy gruisgat met sy kierie in sy een hand en sy pan in die ander.

Oor dié vloek praat hy nie.

"Laat ek jou liewer vertel van daai dae op Bloemhof..."

Namibia: Die groot trek terug begin

Sue Pleming

OSHAKATI - Terwyl Suid-Afrikaanse en Gebiedsmagsoldate in lang konvooie besig is om suidwaarts te onttrek, maak die noorde van Namibia hom gereed vir 'n groot gebeurtenis: die terugkeer van tienduisende familielede uit ballingskap in Angola en Zambië ná 'n bosoorlog van 23 jaar.

'n Swapo-woordvoerder het gister gesê die repatriasie sal volgende week begin en 2 000 vlugtelinge sal daagliks met sewe vlugte na hul vaderland teruggeneem word.

Vir die soldate van die SAW en die Gebiedsmag is dit ook 'n groot verligting ná die bloedige konflik verlede maand. As die vrede hou, sal die laaste 1 500 soldate aan die einde van November uit Namibia wees.

Maar alles gaan nie heeltemal voor die wind nie. Blankes het verlede naweek 'n Untag-amptenaar uit die Ivoorkus in 'n restaurant in Gobabis met die vuiste aangeval - "onder die indruk dat die restaurant vir blankes alleenlik is," sê VV-woordvoerder Cedric Thornberry.

En volgens menseregtegroepe en kerklikes hier het voormalige lede van die ontbinde polisie-eenheid, Koevoet, inwoners tydens soektogte na guerrillas geïntimideer en mishandel.

Die polisie ontken die aanklagte, maar erken dat sommige lede van Koevoet wel in die gebied onder die leiding van Suid-Afrikaanse veiligheidsmagte bedrywig was.

Die Koevoet-lede se optrede het nou gelei tot 'n skoolboikot in Owambo. Die kantoor van die administrateur-generaal praat van 20 000 leerlinge wat daaraan deelneem, maar die Namibia National Students Organisation sê dis nader aan 40 000.

Koevoet word daarvan aangekla dat hulle inwoners geterroriseer het terwyl hulle besig was om Swapo-vegters, wat nie na Angola terug gekeer het ná die implementering van die VV se vredesplan op 1 April nie, agtervolg het.

Die bewerings, wat van aanranding tot die beskadiging van eiendom strek, is deur die Menseregtesentrum (HRC) en die Evangeliese Lutherse Kerk ingesamel en aan Untag oorhandig.

VV-amptenare het ook gesê dat hulle aanklagte van beweerde intimidasie deur Swapo-ondersteuners ontvang het.

Louise Jacobs van die HRC sê sy het gedurende die afgelope twee weke 80 aanklagte van "intimidasie" ontvang.

Een van die aanklagte wat sy ontvang het, is dié van 'n swart meisie van 17 wat deur 'n Koevoet-lid gedwing is om haar klere uit te trek en daarna 3 km huis toe moes loop. Na bewering is sy toegelaat om haar onderklere aan te hou omdat dit nie in die kleure van Swapo was nie.

By die dorpie Ombalantu beweer inwoners dat mense in Swapo-klere, wat hulle as Koevoet-lede herken het, daar opgedaag het om inligting oor Swapo-ondersteuners te kry.

Thornberry sê die VV beskou Koevoet as 'n paramilitêre mag wat nie veronderstel is om saam met die Namibiese polisiemag op te tree nie.

Terwyl die politici en diplomate nog onderhandel oor die voorwaardes vir die terugkeer van bannelinge, is werkers inderhaas besig om ontvangsentra in Owambo vir hulle voor te berei.

Sowat 70 persent van die bykans 40 000 vlugtelinge wat in Angola en Zambië geregistreer het, gaan hulle waarskynlik in die noorde vestig, sê Ilunga Ngandu, die noordelike koördineerder van die VV se Hoëkommissariaat vir Vlugtelinge.

"Ons werk is moeilik, maar ons hoop dit gaan glad verloop. Ons wil hê hul terugkeer moet veilig en met waardigheid geskied," sê Ngandu.

Die vlugtelinge moes al twee weke gelede begin terugkeer het, maar dit is vertraag omdat diskriminerende wetgewing soos aanhouding sonder verhoor nie betyds geskrap en amnestie gefinaliseer is nie.

Volgens VV-woordvoerders is die program ook deur wye berigte van intimidasie in die noorde vertraag.

Al vyf die ontvangsentra ingevolge die vlugtelingskema van sowat R80 miljoen is op kerkgrond.

'n Suid-Afrikaanse soldaat in Namibia - 'n gesig wat binnekort nie meer te sien sal wees nie

Eerw Onesimus Shanyengange van die Engela-sendingstasie sê sy gemeenskap is gretig om die vlugtelinge terug te verwelkom. Hy verwag dat sy eie broer en swaer, wat lank gelede weg is "om vir die bevryding van Namibia te veg", onder hulle gaan wees.

Intussen het familielede van mense wat glo deur Swapo in kampe in Angola en Zambië aangehou word, vandeesweek 'n beroep op die VV gedoen om te verseker dat hulle ook saam met die ander bannelinge terugkeer.

Thornberry sê die Ouerkomitee van Namibia het verlede week lank met die VV se spesiale verteenwoordiger, Martti Ahtisaari, beraadslaag en ook 'n brief aan die sekretaris-generaal van die VV, Javier Perez de Cuellar, gestuur. Hulle het die name van 46 mense gegee wat glo deur Swapo doodgemaak is, 54 wat steeds aangehou word en 144 wat spoorloos verdwyn het. - AFP

Wit boere verkies Botswana bo Swapo

Sue Pleming

WITVLEI, Namibia - Carl van Bosch, die eienaar van die Witvlei-hotel, gaan net nadat hy gestem het in die onafhanklikheidsverkiesing, Botswana toe trek om 'n nuwe lewe saam met sy gesin daar te begin.

Soos baie ander blankes in Namibia, noem hy homself 'n "Suidwester". Hy is bang vir die toekoms in 'n onafhanklike Namibia want ná die verkiesing - wat vir November beplan word - sal die mag waarskynlik in Swapo se hande val.

"As Swapo inkom, gaan ek dié blêddie hotel afbrand en my familie na Botswana neem," sê hy.

"Hulle is nou deur al hierdie onafhanklikheidsnert en kan hulself nou vestig en aangaan met hulle eie lewens."

"Ek wil nie deur Swapo-mense geterroriseer word nie," sê hy met die geblêr van country-musiek in die agtergrond.

Soos baie blankes, is Van Bosch bang dat vlugtelinge en uitgewekenes - wat volgens die VV se onafhanklikheidsplan na Namibia terugkeer - "anti-blank" sal wees. Hy verkies "om eerder self 'n vlugteling te word" as om deur Swapo regeer te word.

Op Witvlei, 'n klein dorpie oos van Windhoek, is Van Bosch se hotelletjie die grootste bron van vermaak vir die wit boere wat daagliks daar vergader om die komende onafhanklikheid te bespreek.

Die grens met Botswana is sowat 100 km daarvandaan, wat dié land die aangewese keuse maak vir ontevrede konserwatiewe blankes.

Vroeër die jaar, toe dit duidelik word dat die onafhanklikheidsplan voortgaan, het Van Bosch en een van sy bure by die Botswana-regering aansoek gedoen om daar te gaan bly en te boer.

Net anderkant die grens is die Ghanzi-landboudistrik waar omtrent 60 Afrikaner-families, wat eers in Namibia gewoon het, hulle oor die afgelope dekade gevestig het.

Die mense van die Ghanzi-distrik behou nog noue bande met Namibia en baie van die kinders gaan na Afrikaanse skole op Gobabis, die grootste en naaste Namibiese dorp.

Op Vrydae is motors met Botswana-registrasienommers 'n algemene gesig wanneer ouers hul kinders vir die naweek by die skool kom oplaai, of om inkopies te doen.

"Ons is almal baie gelukkig in Botswana," het Carla Kotze, 'n boervrou van Ghanzi, gesê. "Daar is nie probleme nie. Almal gaan aan met hulle lewens en bly in vrede saam."

Maar Kotze het haar bedenkinge omtrent ander Afrikaners wat Namibia verlaat om in Botswana te gaan woon.

"Ek dink wel dat sommige mense Namibia sal verlaat om in Botswana te kom bly, maar ek dink hulle moet hulle eie probleme oplos. In elk geval, die Botswana-regering sal eers na hulle eie mense kyk voordat hulle grond aan Namibiërs sal gee."

Baie van die mense wat in Gobabis en ander dorpe in Oos-Namibia woon, sê hulle bekyk die kat nog uit die boom en sal nie die gebied tot ná onafhanklikheid verlaat nie - tensy hulle lewenstandaarde afneem.

Karl Roesener, 'n bestuurder van 'n plaastoerustingwinkel op Gobabis, sê hoewel Namibia "baie leeg sal wees" as Swapo oorneem, sal hy nogtans daar bly.

"Waarheen kan ons gaan? Ek het nêrens elders nie. My familie en my besittings is hier," sê hy.

'n Bejaarde eienaar van 'n wapenwinkel op Gobabis, sê hy dink dit is onwaarskynlik dat die blankes na ander lande sal gaan na die verkiesing.

"Al die mense wat aan Botswana en sulke dinge dink, het moontlik al jare gelede hul tasse gepak en moes tóé al weg gegaan het," sê hy. - AFP

Reuse dennebolle en snaakse tamaties by Chernobyl

Myriam Chaplain-Riou

CHERNOBYL, Sowjet-Unie - Radio-aktiewe bestraling wat in 1986 deur die kernkragramp vrygelaat is, het tot eienaardige vervormings van die plaaslike plantegroei gelei. Dit bied aan wetenskaplikes 'n unieke geleentheid om genetiese eksperimente te doen.

Toe reaktor nommer vier by die Chernobyl-kragsentrale op 26 April ontplof het, is die lug vir 'n radius van 30 km met 'n dodelike dik stofwolk gevul. Die inwoners moes hulle huise ontruim.

Volgens berigte is daar nou, drie jaar later, dennebome met reusagtige bolle en vervormde tamaties met eienaardige vorms.

By 'n eksperimentele kweekhuis in Pripiat, 8 kilometer van Chernobyl, doen 'n groep wetenskaplikes onder leiding van Prof Nikolai Arkipov eksperimente om vas te stel hoe die plantorganismes op die radio-aktiewe bestraling reageer.

"Ons wil weet hoe plante kernliggaampies uit die grond opneem," sê Arkipov.

Dit wil voorkom of die plante die radio-aktiwiteit letterlik uit die grond opsuig, en die wetenskaplikes dink nou daaraan om die grond te "ontsmet" deur plante rondom die kernsentrale te plant.

Plante reageer nie almal dieselfde op radio-aktiwiteit nie. Dennebome is sensitiewe plante en gaan dood as hulle meer as 600 rems bestraling kry, maar berkebome kan meer as 10 000 rems weerstaan en dit neem meer as 30 000 rems om tamaties te laat vrek.

Deur die groei van rose, aronskelke, framboosbosse, vlas- en naaldbome binne en buite die kweekhuis te vergelyk, kan hulle inligting oor genetiese vervorming bekom.

"Dit is 'n langtermynprojek. Sommige van die vervormings is sigbaar, ander gebeur in die selle en kan eers in die sesde of sewende generasie ontdek word," sê Arkipov.

Hy sê dit is nog nie duidelik wat se vrugte of groente die beste sal wees om te plant indien 'n kernramp weer gebeur nie. Maar hulle het voergewasse gekweek wat eetbaar is, en die kweek van aartappels en komkommers "is baie suksesvol".

Teen 'n muur in die laboratorium hang 'n kaart wat die graad van besmetting in die gebied rondom Chernobyl aandui.

In die buitekanste blou sirkel kan oeste nog geëet word. In die middelste oranje sirkel is die lugbesoedel, maar voedsel wat onder glas gekweek word, kan wel geëet word.

Dit sal egter nog dekades neem om eetbare groente te kweek in die binneste rooi sirkel - wat oor 'n radius van 10 km rondom die reaktor strek.

In die kweekhuis is daar egter geen vervormde plante nie, maar volgens berigte is daar bome met blare so groot soos tafelblaaie en reusagtige grassoorte. Dit is egter nie moontlik om uit te gaan en vas te stel of dit wel so is nie. - AFP

Wat wil jy van Vrye Weekblad hê?

VRYE WEEKBLAD is nou al amper sewe maande oud. Dit het tyd geword om ons lesers te raadpleeg oor hoe hulle wil hê die koerant moet lyk.

Ons kan dit net regkry as jy die onderstaande vrae invul en aan ons terugstuur. Ons weet dit is 'n bietjie moeite, maar vir ons is dit baie belangrik om te weet waarvan jy hou en waarvan nie, en waar ons dalk te kort skiet.

Ons het soveel moontlik van die ingevulde vraelyste nodig om van Vrye Weekblad 'n beter koerant te maak. Maak afskrifte en gee dit aan jou vriende of ander lede van die gesin.

Die vraelys kan anoniem teruggestuur word - ons benodig nie jou naam nie, maar jou menings. Jy hoef nie 'n posseël op die koevert te plak nie. Ons het met die poskantoor gereël dat ons daarvoor betaal, maar dan moet jy dit stuur aan:

VRYE WEEKBLAD
VRYPOS JH 2297
NEWTOWN
2113

Tensy anders gespesifiseer, merk asseblief jou antwoord met 'n sirkel.

JY EN VRYE WEEKBLAD

1. Hoe gereeld lees jy Vrye Weekblad?
- Elke week
- Amper elke week
- Af en toe

2. Hoe bekom jy Vrye Weekblad?
- Posintekenaar
- Koop dit
- Lees iemand anders s'n

3. Wanneer het jy Vrye Weekblad begin lees?
- Vanaf die eerste uitgawe
- Die afgelope 2-3 maande
- Die afgelope maand

4. Hoe lank lees jy aan Vrye Weekblad?
- 'n Half uur
- 'n Uur
- Twee uur
- Meer as twee uur

5. Hoeveel mense, jouself ingesluit, lees jou kopie van Vrye Weekblad?
(Vul in die aantal) ....

WAT DINK JY VAN VRYE WEEKBLAD

6. In vergelyking met die eerste uitgawes, dink jy Vrye Weekblad is nou:
- Beter
- Omtrent dieselfde
- Swakker

7. Waarvan hou jy die meeste van Vrye Weekblad?

....
....
....

8. Waarvan hou jy die minste van Vrye Weekblad?

....
....
....

9. Watter onderwerp sou jy graag ingesluit wou sien in Vrye Weekblad?

....
....
....

10. Watter deel van die Vrye Weekblad lees jy gewoonlik eerste?

....

11. Op watter dag lees jy Vrye Weekblad?
- Vrydag
- Saterdag
- Sondag
- Maandag of later

12. Watter soort beriggewing verkies jy?
- Harde nuus
- Agtergrond/Vertolkend

13. Is Vrye Weekblad maklik bekombaar in jou omgewing?
- Ja
- Nee

14. Dink jy Vrye Weekblad is:
- Te konserwatief
- Te links
- Te radikaal
- Net reg

15. Dink jy Vrye Weekblad help Afrikaners om hul beter voor te berei op die toekoms?
- Ja
- Nee
- Weet nie

16. Trek asseblief 'n sirkel onder elke vraag om aan te dui of jy die afdeling altyd (a), soms (s) of nooit (n) lees:

Nuusblaaie	a	s	n
Meningsartikels	a	s	n
Middelbladsy-fokus	a	s	n
Sport	a	s	n
Musiek	a	s	n
Film	a	s	n
TV	a	s	n
Teater	a	s	n
Kuns	a	s	n
Onderhoude	a	s	n
Profiele	a	s	n

17. Doen asseblief dieselfde vir ons gereelde rubrieke en blaaie

Die week in die nuus	a	s	n
Redaksioneel	a	s	n
Briewe	a	s	n
Brolloks	a	s	n
Egbertus Klaagvoort: Hoe rym dit dan	a	s	n
Theo Heffer - Arbeidsrubriek	a	s	n
Lospraatjies	a	s	n
Makliker gesê	a	s	n
Haakvas	a	s	n
Boekeblad	a	s	n
Ete en drinke	a	s	n
Afrika en internasionaal	a	s	n

18. Watter soort artikels/onderwerpe behoort na jou mening meer aandag te geniet?
- Natuurbewaring en ekologie
- Ekonomie
- Politieke debatte oor die toekoms
- Buurstate
- Humor
- Ander (spesifiseer)

....

19. Maak jy gebruik van die vermaaklikheidsgidse in VryDag?
- Gereeld
- Soms
- Nooit

20. Watter sportsoorte wil jy in Vrye Weekblad gedek sien?
- Rugby
- Sokker
- Tennis
- Boks
- Gholf
- Atletiek
- Marathons
- Ander (spesifiseer)

....

21. Stel jy in sportpolitiek belang?
- Ja
- Nee

22. Stel jy in Sacos-sport belang?
- Ja
- Nee

OMTRENT JOUSELF

23. Is jy
- Manlik
- Vroulik

24. Hoe oud is jy?
- Jonger as 16
- 16 - 19
- 20 - 29
- 30 - 39
- 40 - 49
- 50 - 59
- 60 of ouer

25. Huwelikstatus
- Getroud
- Bly saam
- Enkel

26. Hoeveel mense, jouself ingesluit, is in die huisgesin

....

27. Huistaal
- Afrikaans
- Engels
- Ander

28. Waar woon jy?
- Stad
- Dorp
- Plaas

JOU BEROEP

29. Is jy 'n
- Werknemer
- Huisvrou
- Student
- Skolier
- Werk vir jouself?

30. Verdienste per maand
- Minder as R1000
- R1000 - R1999
- R2000 - R2999
- R3000 - R3999
- R4000 - R4999
- R5000 - R5999
- R6000 of meer

31. Jou hoogste akademiese kwalifikasie
- Matriek
- Diploma
- Universiteitsgraad
- Na-graadse studies

32. Indien Vrye Weekblad aandele aan sy lesers beskikbaar stel, sal jy belang stel om daarvan te bekom.
- Ja
- Nee

JOU LEESGEWOONTES

33. Lees jy gereeld 'n dagblad.
- Ja
- Nee

34. Watter dagblad lees jy die gereeldste?

....

35. Watter Sondagkoerant/e lees jy?

....
....

36. Watter van die volgende publikasies lees jy gereeld?
- De Kat
- Insig
- Die Suid-Afrikaan
- Weekly Mail
- Huisgenoot
- New Nation
- South

HOE WERK DIE JOHANNESBURGSE EFFEKTEBEURS?

Vir die leek en die akademikus. Hier is 'n boek wat lig werp op die geheime van die effektebeurs.

McGREGORS
THE MECHANICS OF THE JOHANNESBURG STOCK EXCHANGE

Onder redaksie van Robin McGregor

Vir 'n getekende kopie deur Robin McGregor van dié onlangs-gepubliseerde boek teen die redelike prys van R46 (AVB en posgeld ingesluit), vul asseblief die onderstaande vorm in en stuur dit tesame met 'n tjek of posorder aan:

Purdey Publishing (Edms) Bpk
Posbus 786015
SANDTON
2146

P C 2 0 0 0

Lumaasa Court 5
Mainstraat 14
Melville

* 10 MHZ XT	* 12 MHZ AT
R2 645,00	**R3 800,00**
101 Sleutelbord	101 Sleutelbord
640k RAM	640 RAM
360k Slapskyf	1,2 MEG Slapskyf
12" Dubbelfrekwensie	Multi 1/0 Kaart
Skerm CGA & Hercules	14" Dubbelfrekwensie
20 MB Seagate	MONITOR
Hardeskyf	20 MB Seagate
1 Parallelpoort	Hardeskyf
8 Uitbreiding	Intydse Horlosie
	Serlepoort
	Parallelpoort
	8 Uitbreidings

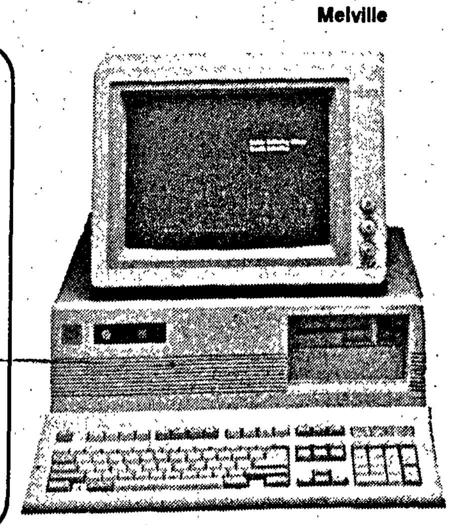

KOM SIEN ONS TERWYL DAAR NOG VOORRADE IS
(011) 726 5885/ 5919
Praat met Paul, Boet of Arrie

Vrye Weekblad se telefoonnommer verander binnekort na (011) 836-2151

Is die erwe van ons vaad're nog die erwe van ons kinders?

Gesoek: nuwe simbole vir 'n nuwe SA

Elsabé Wessels

Elke land in die wêreld het sy eie nasionale simbole soos 'n vlag en 'n volkslied wat dien as 'n fokuspunt vir nasionale eenheid. Dien Suid-Afrika se nasionale simbole ook dié doel? Of staan dit meestal in diens van Afrikaner-Nasionalisme? Hoekom is die meeste nasionale monumente "wit"? Is dit nie die huidige regering self wat verklaar het dat Suid-Afrikaners van alle kleure en rasse nou weer lede van een nasie is nie?

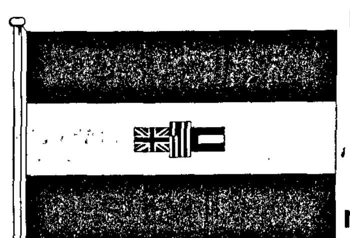

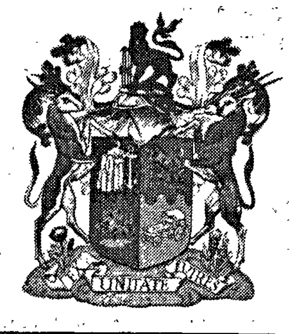

VAN die Afrikaner Volkswag tot die African National Congress is Suid-Afrikaners dit eens: nasionale simbole móét verenig.

Maar Die Stem word vandag net in Afrikaans gesing en draai in sy sentiment om Afrikaner-Nasionalisme, terwyl die vlag 'n samestelling van ons Hollandse en Britse koloniale verlede en die twee Boererepublieke is.

"Die huidige vlag en volkslied behoort tot die verlede," sê die Stellenbosse filosoof Johan Degenaar. "Die Stem en die vlag het bloot historiese waardes.

"Albei is historiese verskynsels wat 'n verenigende rol in 'n bepaalde konteks gespeel het. Maar dié geskiedenis het nou ingehaal. Ons sal na nuwe simbole moet kyk, sonder om die konsep te mistifiseer.

"In Suid-Afrika het ons nog nie aanvaarde nasionale simbole nie. Ons het nog nie 'n nasie nie," sê hy.

Wynand Malan en sy mede-leiers van die Demokratiese Party het die weerstand teen die vlag as nasionale simbool aan eie bas ervaar op 'n massa-vergadering in Reigerpark in Maart vanjaar. Die afkeer waarmee die amptelike nasionale simbole deur die stemlose massa in Suid-Afrika bejeën word, is deur bruin aktiviste uitgespel. Hulle het die vlag bestempel as 'n simbool van onderdrukking en aangedring daarop dat die vlag verwyder word.

Malan neem onomwonde standpunt in: "Vir 'n nuwe Suid-Afrika sal ons 'n nuwe vlag, 'n nuwe volkslied asook ander nasionale simbole moet ontwikkel."

Gaan kyk 'n mens na die geskiedenis van die republiekvlag, kom jy af op een van die onsmaaklikste en bitterste stryde in die Suid-Afrikaaanse politieke geskiedenis. Die verbete en venynige stryd om 'n eie vlag het dekades lank 'n wig tussen Afrikaner en Engelsman ingedryf.

Kyk 'n mens na die vlag versinnebeeld dit wit eksklusiwiteit: Wat as 'n simbool van nasionale eenheid en nasieskap en nasionale trots moes dien, weerspieël uitsluiting. Die samestelling van die landsvlag uit die Prinsevlag van die Verenigde Nederlandse Republiek - die Oranje Blanje Blou, met die Union Jack en die vlae van die twee Boere-republieke in die middel, dui uitsluitlik op die land se wit geskiedenis.

Só ook die land se wapen, al is die leuse "Eenheid maak mag", wat 'n versinnebeelding is van Nederlandse en Britse kultuurverbintenisse.

Die Stem het ook nie veel beter gevaar nie.

"Van al die nasionale simbole is die volkslied die intiemste met die wese van 'n volk verbind en leen dit hom daarom tot die spontane ontboeseming van die volksgevoelens," word aangevoer in 'n amptelike dokument oor Suid-Afrika se nasionale simbole.

Die Stem, geskryf deur CJ Langenhoven in 1920, is spontaan deur die Afrikaner as volkslied aanvaar. Maar dit is ook van die begin af sterk bevraagteken as 'n paslike volkslied vir die land.

Engelssprekendes het dit vroeg reeds verwerp. Vir die Afrikaner was dit midde-in krisisjare 'n verheffende lied. Terwyl kultuurliggame van die Afrikaner reeds in die dertigerjare Die Stem as volkslied aanvaar het, het dit heelwat oortuigingswerk gekos om dit van staatsweë af as 'n volkslied erken te kry. Eers in Mei 1957 is dit as enigste amptelike volkslied verklaar. Maar Engelssprekendes het dit as "'n seksionele Afrikaner-volkslied" afgemaak en die amptelike Engelse vertaling as "on-Engels" bestempel.

In 1984 het die Engelse Akademie van Suid-Afrika 'n ander debat aangeroer toe hulle Die Stem "as die wit man se volkslied", beskryf het. Die president van die Akademie, Michael O'Dowd, het ook beswaar aangeteken teen die vierde strofe van Die Stem waar "'n suiwer nasionalistiese verklaring" geheg is.

O'Dowd het na Nkosi Sikelel'i Afrika verwys as 'n gewilde volkslied onder swart Suid-Afrikaners. "In 'n nuwe bedeling kan daar sekerlik nie van sogenaamde Kleurlinge en Indiërs verwag word om Die Stem te sing nie," het hy gesê.

Vandag word dié standpunt wyd gehuldig. Nie net die ANC nie, maar die breë spektrum van anti-apartheidsgroepe in Suid-Afrika, erken NKosi Sikelel'i Afrika as enigste volkslied.

Krugerdag-vieringe by Silkaatsnek

Foto: Paul Weinberg/Afrapix

Voortrekkers vertoon die vlag by 'n FAK-byeenkoms

Foto: Anna Zieminski/Afrapix

Eenvoudige gebed word miljoene se volkslied

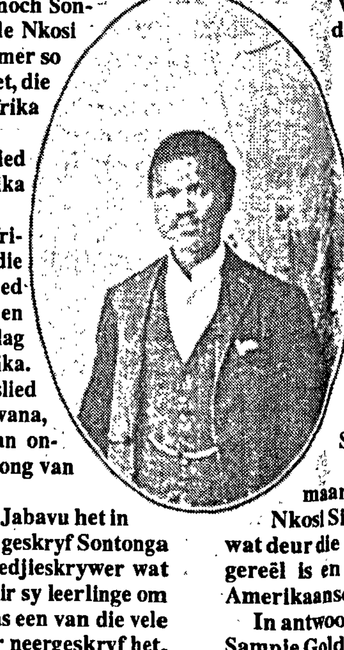

NOOIT sou die jong onderwyser Enoch Sontonga kon glo dat die gebedswoorde Nkosi Sikelel'i Afrika, wat hy in 1897 sommer so op 'n los stukkie papier neergepen het, die volkslied van miljoene mense in Afrika sou word nie.

Hy kon ook nie voorsien dat dié lied 'n politieke strydpunt in Suid-Afrika sou word nie.

Dit was met die stigting van die African National Congress in 1912 dat die lied egter vir die eerste keer as volkslied gesing is. Die lied het vinnig - binne en buite die grense van die land - inslag gevind as lofsang van 'n bevryde Afrika.

Vandag is dit die amptelike volkslied van onder meer die Transkei, Botswana, Zimbabwe en Zambië. Daar bestaan ongelukkig min inligting oor die oorspong van die lied of sy outeur.

Die swart leier en redakteur DDT Jabavu het in 1934 in 'n pamflet vir Lovedale Press geskryf Sontonga was 'n talentvolle en begeesterde liedjieskrywer wat gedurig stukkies gekomponeer het vir sy leerlinge om op te voer. Nkosi Sikelel'i Afrika was een van die vele liedjies wat hy op stukkies los papier neergeskryf het.

Hoewel hy die liedere later in 'n boek saamgevat het, is hy dood vóór hy dit kon publiseer. Die boek het verlore geraak en is nooit gepubliseer nie.

Volgens Jabavu is die lied egter eers in 1899 die eerste keer in die openbaar gesing - met die intreepreek van 'n Metodiste-predikant, eerw M Boweni.

Die lied is as dankgebed gesing. Die gewildheid het vinnig toegeneem, veral in skole.

Volgens Jabavu het Sontonga met die hartseer en weemoedige toon van die lied die "ontevredenheid en swaarmoedigheid wat onder swartmense geheers het, weergegee."

Sontonga het egter nie al agt die versies self geskryf nie. Die Xhosa-volksdigter Smuel Mqayi het die laaste sewe versies geskryf. Vandag word Sontonga se eerste versie en koor in Xhosa gesing en die res in Sotho.

Die Konserwatiewe Party het vroeër die maand skerp te velde getrek teen die sing van Nkosi Sikelel'i Afrika by 'n amptelike geleentheid wat deur die minister van Buitelandse Sake, Pik Botha, gereël is en deur Kubaanse, Angolese, Russiese en Amerikaanse diplomate bygewoon is.

In antwoord op KP-LP Fanie Jacobs se klagte het dr Sampie Golden van die NP gesê hy is verbaas oor Jacobs se uitbarsting.

Hy het daarop gewys dat die lied 'n gebed is en gevra of die KP teen gebede gekant is.

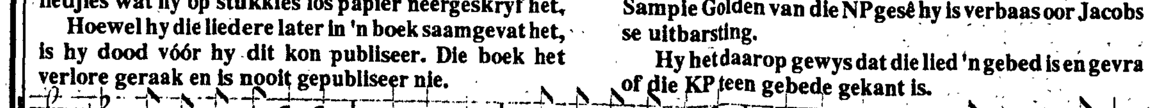

Hoe voel Suid-Afrikaners oor nasionale simbole?

Charles Leonard en Elsabé Wessels

Prof CAREL BOSHOFF, leier van die Afrikanervolkswag:

"Nie die stem of die landsvlag pas meer by die huidige republiek nie. 31 Mei is in elk geval nie meer republiekdag nie. 'n Nuwe republiek is in September 1983 gebore met die aanvaarding van die driekamerparlement. Met die referendum is die ou republiek, wat op 31 Mei 1961 tot stand gekom het, verouderd verklaar en vervang.

"Die stem en die landsvlag behoort tot die ou republiek. Die nuwe republiek sal sy eie simbole tot stand moet bring. Die nuwe republiek is nog nie uit die doeke nie. Die grondwet gaan nog baie verander en dan sal nuwe simbole gevind moet word.

"Vir my as Afrikaner is Die Stem die uitdrukking van my liefde vir my land en vertroue in God.

"Ek verwag nie dat Die Stem in die nuwe republiek nog aanvaarbaar sal wees nie. Swartes, kleurlinge en Indiërs het nog nooit Die Stem aanvaar nie.

"Ek is ook ten gunste van 'n skoon vlag - veral sonder die Union Jack."

ETIENNE LEROUX, bekroonde Afrikaanse skrywer:

"In 'n post-apartheid Suid-Afrika sal almal moet saamwerk om nuwe simbole te kry. Dit moet van die mense af kom en spontaan wees. In die vlag is daar nog 'n bietjie Engeland en as hulle dit wil verander, is hulle welkom. I am easy.

"As volkslied is Die Stem vir die Afrikaner belangrik, terwyl Nkosi Sikelel'i Afrika vir die swartmense belangrik is. Miskien moet daar selfs na iets anders gekyk word. Dit is egter te vroeg om te praat voordat daar nie 'n nuwe Suid-Afrika is nie.

"As plaasboer is ek teen vakansiedae. Jy sien, dit ontwrig my as boer.

Simbole sal aanklank vind by almal. As nasionale simbole nie deur almal beleef word nie, is dit net tekens en nie meer simbole nie."

MOHAMMED VALLI MOOSA, bekende aktivis en een van die "Kine 3":

"My herinneringe aan die vlag dateer terug na 1971 met die tiende herdenking van die Republiek. Ek was op hoërskool in Lenasia en dit was my eerste ervaring van boikotte.

"Op 31 Mei moes al die skole die vlag hys, maar met die sterk teenstand van die skoliere kon hulle dit nie doen nie.

"Die vlag staan vir wit begunstiging, gee uitdrukking aan die koloniale erfenis en simboliseer ons eie onderdrukking.

"'n Alternatief? Dit is nie so duidelik nie, maar die feit is dat op al die belangrike geleenthede - belangrik vir die grootste deel van die bevolking - word die ANC-vlag gehys. Dit kan nie geïgnoreer word nie.

"Die grootste deel van die bevolking verkies Nkosi Sikelel'i Afrika. Vakansiedae moet ook verander. Dae soos die herdenking van die Vryheidsmanifes, Meidag en Sowetodag moet amptelik ingestel word.

In die proses het die stryd de facto nuwe vakansiedae geskep."

WYNAND MALAN, mede-leier van die Demokratiese Party:

"Ek het in 'n huis grootgeword waar daar groot ongelukkigheid was oor die Union Jack. In die stryd tussen die Unie-vlag en die Union Jack is 'n kompromie aangegaan om albei saam te voeg.

"Verdraagsaamheid is nodig, maar oorkoepelende simbole moet in die vooruitsig gestel word.

"Vir 'n nuwe Suid-Afrika sal 'n nuwe vlag 'n nuwe volkslied ontwikkel moet word om die lotsgebondenheid van alle Suid-Afrikaners aan te dui.

"Terwyl dié nuwe simbole nog nie tot stand gebring is nie, sal ons - nie in aggressie teen ander nie, maar in verdraagsaamheid - erkenning gee aan die bestaande nasionale simbole.

"Ons het tans twee volksliedere. Ek beskou Nkosi Sikelel'i Afrika as een van die nasionale volksliedere van die land. Die Stem is die wettige volkslied en Nkosi die organiese volkslied."

KOOS VAN DER MERWE, KP-LP:

"Die Stem is vir ons absoluut heilig. Dit vertolk die werklike innerlike volkstrots en begeertes van die Afrikaner en sy blanke bondgenote. Dit is geskryf deur 'n Afrikaner en word gesing deur ons. Dit is deur die suiderson in ons harte ingebrand.

"Wat die landsvlag betref - dis ons vlag. Dit behoort tot die Afrikaner en sy blanke landgenote. Die drie vlaggies in die middel simboliseer die absolute eenheid in die hartklop van ons vlag.

"Nasionale simbole simboliseer ons volkskap. Dit is 'n samebindende faktor. Dit simboliseer ons nasionalisme en liefde vir die eie.

"Swart Suid-Afrikaners moet vir hulself besluit. As hulle 'n eie vlag wil hê, is dit hulle reg. Onthou, ons simbole is nie op nasieskap nie, maar op volkskap gegrond."

MARTHINUS VAN SCHALKWYK, president van Jeugkrag:

"Die Suid-Afrikaanse vlag moet as gevolg van historiese verloop gerespekteer word en kan nie onteer word nie. Ek is ten gunste van 'n soeke na 'n nuwe vlag. Om te sê hoe dit moet lyk, gaan voorbarig wees. Dieselfde geld vir die volkslied.

"Daar moet na nuwe simbole beweeg word. Vakansiedae wat werklik nasionaal is, moet gesoek word. Tog moet daar gekyk word na dié vakansiedae wat vir een deel van die volk belangrik is. Die Afrikaner sal byvoorbeeld nooit so sterk voel oor 16 Junie soos swartmense nie.

"Ek sal nie sleg voel as 16 Junie as vakansiedag bygevoeg word nie. Geloftedag moet dan egter behou word. Dit is belangrik dat al dié dae almal patrioties laat voel."

CORNIS VAN DER LUGT, redakteur van Die Matie:

"Die vlag herinner 'n groot deel van die bevolking aan die apartheidsbeleid en in die skep van 'n nuwe Suid-Afrikanerskap sal 'n nuwe vlag saamgestel moet word. Die Stem is 'n mooi lied, maar ons soek na nuwe simbole. Nkosi Sikelel'i Afrika sou heel moontlik dié rol kan vervul.

"Die vakansiedae is simptomaties van 'n regering wat net na die belange van die wit publiek omsien. In 'n post-apartheid gemeenskap sal almal moet besluit watter vakansiedae behoue moet bly of bygevoeg word. Ons nekke is al seer van terugkyk na die verlede."

MARTIN DIBODU, skakelbeampte van die Methodist Episcopal Church:

"Die Stem en die landsvlag beteken vir my niks. Ek voel nie trots daarop nie en erken dit ook nie.

"Vir my is Nkosi Sikelel'i Afrika 'n simbool van ware eenheid wat sê dat ons almal aan God behoort en almal na sy beeld geskape is."

Swart feesdae is wit vreesdae

Elsabé Wessels

WAT is dit hier
Wat is dit hier
Waarom word hier feesgevier?

Só vra die boodskapper in 'n gedig van die volksdigter AD Keet.

'n Mens kan amper vandag in Suid-Afrika dieselfde vraag vra, waar die eksklusiewe karakter van nasionale feesdae net vir wit Suid-Afrikaners sin maak, en dan ook nie altyd vir alger van hulle nie.

In Suid-Afrika het amptelike feesdae 'n kenmerkende Afrikaner-kleur en -geur, swanger aan inhoud en belaai met emosie. Hetsy dit Republiekdag, Geloftedag, Krugerdag of Stigtingsdag is: die vier amptelike "nasionale feesdae".

In 'n ou amptelike dokument skryf oud-staatspresident CR Swart só in sy voorwoord: "31 Mei versinnebeeld die grootste verskeurdheid en diepste vernedering van die Afrikaner, sy herrysenis en sy triomf.

"Op 31 Mei 1902 het die Vrede van Vereeniging die doodsklok oor die twee Boere-republieke gelui; op dieselfde dag in 1910 is die daeraad van 'n nuwe Suid-Afrika uitgeskal. Republiekdag was die triomf."

'n Interessante "ooreenkoms" is 'n paar jaar gelede bereik toe die volksplanting van Afrikaners en Engelssprekende Suid-Afrikaners - wat met Van Riebeeckdag en Setlaarsdag gevier is - in een dag saamgevat is, naamlik Stigtingsdag.

Kenmerkend van die Afrikaneraard van feesdae is 6 April behou om die "vestiging van die Europese beskawing aan die strand van Suid-Afrika", te gedenk.

Maar wit Suid-Afrikaners is lank nie meer die enigste wat nasionale dae vier nie. Die lys van dae wat deur die breë versetbeweging in Suid-Afrika herdenk word, is vinnig besig om te groei.

Eers was daar net Sharpeville-dag wat die massasterftes van 21 Maart 1960 gedenk het. Vir talle het dit die simbool van swart onderdrukking in Suid-Afrika geword.

Die bloedvergieting tydens die Soweto-opstande van 16 Junie 1976 is die daaropvolgende jaar reeds as 'n nasionale dag gevier. Amptelik gedenk dit die dood van die 15-jarige Hector Peterson, die eerste slagoffer in die onluste, en dit staan nou bekend as Jeugdag.

Die dag van die aanvaarding van die Freedom Charter, 26 Junie, is tot Vryheidsdag verklaar.

Vrouedag word op 9 Augustus gevier ter herdenking aan die opmars van 20 000 vroue na die Uniegebou in 1956 uit protes teen die paswette.

Monumente vir 'n wit geskiedenis

Charles Leonard

'N MONUMENT is 'n simbool van 'n nasie se trots op sy verlede en sy drang om sy erfenis te bewaar.

Suid-Afrika wemel van monumente. Daar is monumente vir die bewaring van ons natuurskoon én plekke van historiese belang.

Laasgenoemde is tekenend van waar die klem in ons geskiedenis lê.

Van die nagenoeg 400 monumente in Suid-Afrika herdenk omtrent 80 persent wit- en veral Afrikanergeskiedenis. Monumente met oorblyfsels én plekke van geologiese, antropologiese, paleontologiese, etnologiese en argeologiese belang maak omtrent 12 persent uit.

Net sowat 8 persent herdenk die geskiedenis van die ander rasse in Suid-Afrika.

Die ironie is dat die meeste van laasgenoemde plekke die slawebetrokkenheid in die Kaap of slagvelde van stamoorloë "herdenk". Baie weerspieël 'n kuriowinkel-mentaliteit wat oorsese toeriste met bont hemde waarskynlik sal beïndruk.

In Transvaal, byvoorbeeld, is die enigste monumente wat die geskiedenis van die swart groepe herdenk, twee argeologiese opgraafplekke.

Bruin Suid-Afrikaners het ook net enkele monumente ter ere van hul geskiedenis soos die Slamse Buurt in Kaapstad, die sendingstasie Mamre, vissershuisies in Wes-Kaapland en drie monumente uit die Griekwageskiedenis.

Die Raad vir Nasionale Gedenkwaardighede (RNG), wat onder die Departement van Nasionale Opvoeding sorteer, besluit watter gedenkwaardighede tot nasionale monumente verklaar word.

Intussen word 'n monument beplan ter ere van die ware argitek van apartheid: Hendrik Verwoerd.

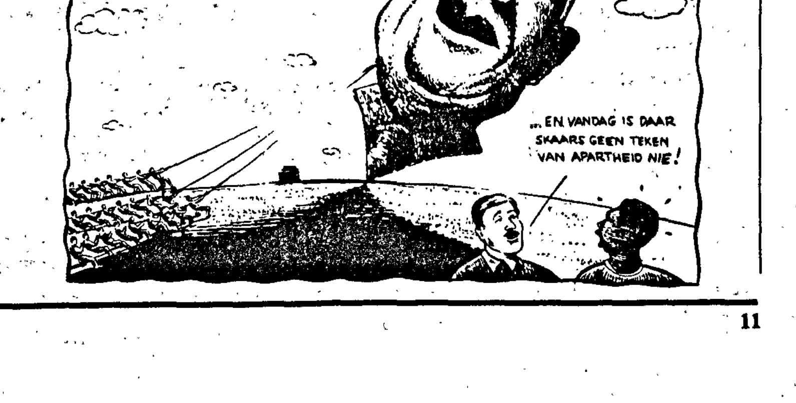

Terug in die staat van piesangs, en stilte

PATRICK BULGER is 'n senior Suid-Afrikaanse joernalis wat pas ná 'n jaar in Brasilië na Suid-Afrika teruggekeer het. Hy het sy notaboek op Vlug SA 206 saamgevat.

DAAR is 'n gevoel van feestelikheid aan boord Vlug SA 206 van die Suid-Afrikaanse Lugdiens vanaf Rio de Janeiro, Brasilië, na Johannesburg, Republiek van Suid-Afrika. Daar is nie 'n enkele bedrukte gesig nie, net rye mense wat lyk asof hulle in hul noppies is om na Suid-Afrika terug te keer. 'n Mens se huis is seker sy huis - maar kan ons bestemming werklik die Nommer Een Internasionale Muishondstaat wees?

Die gelukkigheid lyk nou wel eg, maar die sinikus sal seker oplet dat die vonkelwyn wat voor die vlug bedien is, op is, en wonder wat die verhouding tussen 'n Suid-Afrikaner se tevredenheid en die vlak van sy bottel is.

"Dis als op, my vriend," verklaar die man met die groot Boksburg-rooi das. Sy aksent is grof; al die gladheid is deur baie brandewyn en geroosterde sigarette daarmee heen - én die stof van die harde, droë suide, stel 'n mens jou voor.

Ná 'n jaar in Brasilië, 'n jaar van melodieuse Portugees, is al wat ek hoor plat Engels en Afrikaans en dit laat my dink aan kraters op die maan en nóg stof. Brasilië is agter my - niks meer Latynse angs en polisiemanne met donker oë nie.

Die kontras. Vir 'n wit Suid-Afrikaner woon ons in een van die vryste lande in die wêreld, en vryheid begin die oomblik wanneer jy jou voet op die oranje tapyt in 'n Boeing met die naam Hantam sit.

Maar ek dink ons het meer gemeen met die derde wêreldse Brasilië as net die feit dat ons albei piesangs kweek.

'n Kort pouse vergun my om mede Suid-Afrikaners na hul jaar lange afwesigheid uit my lewe te ontmoet. Daar is 'n bestuurskonsultant van Sandton met die "tweedlook"; daar is 'n Chappies-kougomverteenwoordiger wat terugkeer na 'n spysenieringskonferensie in Rio (dit het iets te doen met die ontwikkeling van 'n verbeterde piesanggegeurde kougom); daar is 'n Jood wat Brasilië toe is om sy seun te help om 'n boereworsfabriek te begin; en 'n Argentyn met 'n plastiekleerbaadjie en sonbrille wat as komediant in Windhoek werk. Laasgenoemde mompel die hele vlug lank saggies: "paises tropicals" - tropiese lande - 'n herinnering dat ons eintlik maar net sewe ure lank van een streek waar piesangs groei na 'n ander vlieg.

Niks kan dié mense se opgewondenheid om huis toe te gaan, demp nie. As dit nie was vir die veiligheidsmaatreëls wat nou aangekondig word nie, sou almal nog op en af in hulle stoele gespring het. Maar om instruksies te kry oor hoe om van 29 000 voet af in die koue Atlantiese oseaan te spring en dit te oorleef, is 'n ernstige saak - veral vir 'n Suid-Afrikaner.

Tog lewe die Suid-Afrikaner in moeilike en gevaarlike tye. Stel jouself hom of haar oorsee voor - niks beter as 'n melaatse in sommige gevalle nie, die uitgewekene wat sleg gesê word deur die laagste van lae immigrasieklerke. Luister wat sê die uitlanders van ons. Ons moet nooit vertrou word nie - moenie eers praat van om van gehou te word nie. Ons is stroef en sonder 'n intelligente sin vir humor. Ons kan net praat oor Suid-Afrika. Ons is dekadent en baie ryk.

En dan het hulle ons nog nie eens rassiste genoem nie. Maar dit word deesdae as vanselfsprekend aanvaar. Rassisme? - ek het gehoor hoe iemand sê "die Suid-Afrikaners het die boek geskryf".

Ons vliegtuig verlaat die Brasiliaanse kus. Die vlugkelners kom klingelend met die gangetjie af. Daar is 'n oomblik wat raak aan goddelikheid toe my mede-passasiers hulle eerste Castle drink - dit word geniet en tog vinnig afgesluk. Toe eet ons, stil en ernstig - kos is mos ook byna bo aan die lys van Suid-Afrikaanse afgode.

Ek kyk rond. Ná Suid-Amerika - 'n kontinent van lesers van komiese verhale - lyk my medeburgers ontsettend verfynd terwyl hulle die of daai artikel ernstig lees. So, die verkramptese lees tog - dus is alles nie verlore nie.

Miskien is ons net selfvoldaan - vasgevang in 'n tydsprong van Afrika wat ons nie kan verstaan nie. 'n Blik op die hoofopskifte van die koerante neig om dit te bewys: Beeld se hoofartikel handel steeds oor Krygkor, maar dit is die Citizen wat ons gun om agter die deure van suburbia in Suid-Afrika te loer - ten minste een opskrif kry dit reg om twee biername te bevat en 'n ander handel oor 'n aktrise wat aan 'n landdros gesê het: "Ek rook nie dagga nie - ek eet dit."

Business Day het 'n van-die-os-op-die-jas berig oor die moord op David Webster... wag... ek kan die inligting nie glo nie. Dit gebeur oral in die wêreld - veral in lande soos Brasilië en Uganda - ek kan nie help om geskok te wees nie. Ek leun oor na 'n passasier aan die ander kant van die gangetjie.

"Het jy dit gesien?" vra ek, en hy haal sy skouers op. Dit is op dié oomblik dat ek die eerste gevoel van onrustigheid ervaar, van vrees om na my geboorteland terug te keer. Waar 'n mens vir woede soek, vind jy net tevredenheid.

Iemand anders is buite, besig om in die vroeë oggend die vuil werk te doen en die partytjie hou net aan en aan en aan. Onskuld is hemels!

Selfs toe ek Tafelberg vir die eerste keer sien, is dit nie genoeg om my onrustigheid te laat bedaar nie. Die draai van die maag. Die vrees.

Gelukkig laat vlugkelner Van der Spuy my toe om 'n paar minute in die stuurkajuit deur te bring. Die navigator - ek kan my voorstel hoe hy sy grasperk in Kemptonpark sny en sonder enige kwade gevoelens met sy bediende praat - verduidelik hoe windspoed en koördinate werk. Hulle is besige mense, maar die vlieënier knik tog sy kop uit waardering vir my belangstelling en die navigator gee intelligente antwoorde op my vrae.

Ek is trots op my landgenote, trots dat hulle so vol selfvertroue is en waardering het vir die tegnologie wat ons nie meer kan kry nie.

Jan Smuts-lughawe. Die vaal gras van die winter op die Hoëveld, en skielik die gedemptheid. Aan die een kant staan 'n paar blanke polisiemanne, 'n paar meter verder staan 'n paar swartes in blou oorpakke in 'n groepie.

Moenie vir samesweerders soek nie, moenie senuagtig wees nie. Maar hoekom is daar hierdie aparte groepe, hoekom praat mense so saggies, hoekom is daar hierdie helse, onrusbarende stilte?

Omdat ek byna 'n jaar in Brasilië, een van die grootste en lawaaierigste lande ter wêreld, deurgebring het. Ek is bewus dat ons miskien stiller is as die spraaksame Brasiliane. Maar ek wil graag met iemand gesels.

Op die aanloopbaan begin ek gesels met 'n tipies plattelandse tannie, behalwe dat sy van Chile af kom en net Spaans praat. Saam met haar is haar seun, 'n jongerige man in 'n bruin pak wat hier is om by die Suid-Afrikaanse Lugmag aan te sluit. Die ma praat met 'n hakkelrige Castilleaanse sterntoon oor hulle bestemming, Ellisras - sy sê dit is 'n mistieke woord, vol hoop en belofte van 'n nuwe land. Toe ek haar seun vra wat hy vlieg, wys hy na 'n wapen van 'n Amerikaanse Tigervegvliegtuig op sy bors. Ek wens hulle alles van die beste toe.

Die aankomssaal laat my dink aan die uitdrukking "stil soos 'n graf". Ek probeer eksperimenteer - ek maak asof ek nog in Brasilië is, asof ek 'n Brasilianer is. Ek groet almal en begin spontaan geselsies aanknoop.

Ek is vriendelik met die doeanebeampte, maar ek kan sien dat my opgeruimdheid hom senuagtig maak. Hy beduie dat ek maar kan deurgaan.

Ek ruil dollars by die bank. Voor my in die tou staan twee swartmans wat kleingeld soek vir ons groot, inflasie-gekoude note. Ek praat met die kassier oor die ruilkoers en ek besef - en nie die eerste keer nie - hoe bekommerd mense is oor die toestand van die ekonomie en dalende waarde van die Rand.

Sal ons op die Brasiliaanse manier inflasie moet bekamp? Al wat mens doen, is om elke ander jaar 'n paar nulle aan die einde af te kap. Dit werk soos 'n bom.

Boontoe om my eerste bier op tuisgrond te drink. 'n Paar swartmense sit om 'n tafel en gesels lekker hard, en ek wens ek kon Sotho praat. Die kelner is 'n Indiër, Joseph, en voor ek nog Hare Krishna kon sê, staan my bier op die tafel. Partykeer is dit tog nog 'n doeltreffende land.

Uit die hoek van my oog sien ek twee tangerige kêrels - ek weet hulle is tange deur na hulle jeans en tekkies en effense olierige hare en witterige binnenshuise voorkoms te kyk. Ek vra hulle wat hulle doen. "Ag, ons praat maar kak en kyk na die vliegtuie." Hulle word minder senuagtig en ons praat oor Namibia... "nog nie, my vriend, dis nog Suidwes." Hulle sê Suid-Afrika is besig om dinge op te foeter in Namibia. Die een sê hy het gehoor Pik sê as daar te veel moeilikheid is, sal ons net teruggaan en dinge skoonmaak. Net so, sê hy, en hy klik sy vingers asof hy 'n lastige vlieg weg jaag. Die tydsprong.

Later, by die kleedkamer. Die swart opsiener is duidelik verbaas toe ek hom groet. Hy is werklik senuagtig. Sy naam is mnr Meso en hy is 'n prediker van die Sionistekerk.

Hy noem sy kerk se naam en toe, asof hy seker is 'n wit man sal nie die naam van die kerk ken nie, maak hy asof hy 'n kleed aantrek en sê "ons is die blou en wittes".

Vandag dra hy 'n groen oorpak en hy hou aan om rond te kyk of iemand ons nie sien nie. Hy sê dit eerste: "Niemand praat met mekaar in die land nie."

My samba in Jan Smuts kom tot 'n einde. Ek groet mej Avis, mej Budget, mej Imperial. Ek praat met 'n polisieman by die deur. Hy is so jonk ek wonder of hy nie net vir die dag instaan vir sy pa nie. Hy is van Duitse afkoms.

Ek vra hom of hy al ooit sy geweer moes gebruik. Hy antwoord: "Ons het die goed nodig, laasweek is een van ons in die parkeergebied geskiet."

Dinge is maar net soos altyd in Suid-Afrika - die stilte van te min kommunikasie, die gewere en die skietery - en die hoekige, gepoleerde, ongeskeerde, dikwels oorgewig, meestal verwilderde Suid-Afrikaners wat met min geesdrif en baie kommer deur sy werk en lewe gaan.

En sy toekoms?

'Vryheid begin die oomblik wanneer jy jou voet op die oranje tapyt in 'n Boeing met die naam Hantam sit'

Vakbond sonder politiek bestaan nie

Arbeids-rubriek deur THEO HEFFER, 'n konsultant in nywerheids-verhoudinge

DIT het deesdae taamlik algemeen geword om te beweer dat Suid-Afrikaanse vakbonde te polities begin optree. Dikwels word die "vanselfsprekende" verduidelikings bygevoeg dat dit verwag kan word in 'n regeringstelsel waar die oorgrote meerderheid van vakbondlede - swart werkers - geen politieke regte geniet nie.

Sakemanne wat verantwoordelikheid dra vir baie van die belangrikste besluite in ons dinamiese samelewing, behoort egter dieper ondersoek in te stel voordat hulle optree op grond van sulke veralgemenings. Dit geld veral wanneer 'n belangrike instelling soos die vakbondwese op die spel is. 'n Onafhanklike vakbondbeweging word in enige vrye, demokrasie as noodsaaklik beskou.

Ongeag die heel aanvaarbare amptelike beleid van die Departement van Mannekrag, word daar ongelukkig in sommige regeringskringe daadwerklik gepoog om die onafhanklike vakbonde te beswadder. Die kruiperige dienswilligheid van die SAUK en die meeste dagblaaie dra ook by tot die misleidende prentjie.

Eerstens wil ek vra of dit reg is dat vakbonde polities moet optree. In ander Westerse lande vind ons dit word as normaal en regverdig beskou dat vakbonde politieke standpunt inneem en hul invloed laat geld.

Dit is 'n oorvereenvoudiging om te beweer dat Suid-Afrikaanse vakbonde slegs polities optree omdat die meerderheid van hul lede nie die stemreg geniet nie. Ondervinding uit Europese en ander lande dui op die teenoorgestelde. Maragaret Thatcher of George Bush kan byvoorbeeld kwalik bekostig om die siening van die werkersklas te ignoreer.

Maar in Suid-Afrika is Arrie Paulus en baie blanke vakbondleiers nie minder polities as Jay Naidoo of Cyril Ramaphosa nie.

Onder enige ekonomiese stelsel bestaan daar 'n gedurige stryd tussen die ekonomiese benodighede van dié wat regeer word, en die politieke keuses van dié wat regeer. Vrye vakbonde kan bydra tot die ordelike reëling van dié verskille.

Sommige Westerse lande praat nie slegs van 'n reg om by 'n vakbond aan te sluit nie, maar van 'n demokratiese plig.

Die neiging om enige verskil of teenkanting met ondermyning te vergelyk, is 'n ongelukkige verdraaiing van die waarheid, wat 'n onnodig negatiewe konnotasie aan die woord "polities" verleen.

My eie ondervinding by die onderhandelingstafel is dat daar geen nuwe neiging om onnodig polities te word, aan die kant van vakbonde bespeur kan word nie. Inteendeel, argumente word beter gemotiveer as ooit tevore, en onderhandeling dra by tot ekonomiese stabiliteit en sekerheid.

In die tweede plek kan ons miskien kyk na 'n geskiedkundige vergelyking tussen vandag se vakbonde en dié van vroeër jare. Cosatu se beroep verlede jaar op 'n groot aantal organisasies om "apartheidsonderdrukking" te bespreek, is wel polities. So ook hul president, Elijah Barayi, se bewering dat die vrye ondernemingstelsel op die uitbuiting van swart werkers gebou is, en dat "groot besighede en die Botha-regime" daardeur gebaat het.

Maar meer as vyftig jaar gelede het Hester Cornelius, Afrikanerleier van die kleremakersunie, ook sterk woorde in dié verband gebruik. "Die moeder en die seun is die slagoffer van die wrede kapitalistiese stelsel.... Werkers van die stede wat verenig het in magtige vakunies..." Die lede van Cornelius se vakbond, baie van hulle Afrikanervroue, kon natuurlik die stembus gebruik om hul belange te help bevorder. Ons kan geensins beweer dat hulle altyd streng ekonomies opgetree het nie.

'n Derde manier om te kyk na die politiese optrede van vakbonde, is om dit vanuit verskillende oogpunte te beskou.

Die National Union of Mineworkers (NUM), 'n Cosatu-filiaal met meestal swart lede, en die slegs-vir-blankes Mynwerkersunie, is albei teen regeringsbeleid gekant. Hoekom word NUM dan as meer polities beskou as die Mynwerkersunie?

Nactu- en Cosatu-vakbonde wil wegbeweeg van die Suid-Afrikaanse weergawe van die vryemarkstelsel. Dit word as polities beskou. Inkatha-skepping Uwusa kry egter nie dié etiket as hy die vryemarkstelsel wil beskerm en propageer nie.

Miskien is dit nodig om terug te keer na die betekenis van die woord "polities".

Dit het te doen met die wisseling van idees, gedagtes en sienswyses. In die sin is dit nie net wesenlik maar noodsaaklik, dat die werkplek meer polities word.

Toenemende getalle blankes in bestuursposte vereenselwig hulle vandag met die vakbonde se strewe na 'n nie-rassige, demokratiese Suid-Afrika. Hulle hoef natuurlik nie by die werkersklas aan te sluit nie. Ons kan almal help om ons eie toekoms te skep.

Dit kan hulle doen deur te onderhandel met verteenwoordigende vakbonde, en te luister na die menings van hul werkers.

Die perspektief van georganiseerde arbeid kan onder geen omstandighede geïgnoreer word as daar na 'n demokratiese, nie-rassige Suid-Afrika gestrewe word nie.

Wie se kind is Barend Strydom?

SIDNEY MEYER soek Strydom se pa

WIE se kind is Barend Strydom? Wie het hom grootgemaak?

Ons is almal Afrikaners uit baie dieselfde soort huise, en behoort die vrae dus te kan beantwoord.

Ons weet tog wat gebeur daar. Ons is nie liberaal grootgemaak nie. Jy vind nie dinge vir jouself uit nie. Hulle sê vir jou wat reg en verkeerd is, wat gedoen word en wat nie. Kinders word gesien en nie gehoor nie. Hulle moet luister en respek hê.

Alles goed en wel, maar daar is 'n klein probleempie! As jy vir 'n kind sê: "Doen wat ek sê, want alles wat ek sê, is reg", dan moet jy mos seker wees alles wat jy sê rym. Maar ek onthou 'n hele paar vals note.

Aan die een kant word die kinders geleer om goeie maniere te hê; om vriendelik te wees; om ander mense goed te behandel; om nie op swakkeres te pik nie... En aan die ander kant leer hulle ook (deur hul ouers se voorbeeld) dat hulle dié dinge nie hoef toe te pas waar dit swartes aangaan nie.

Die meeste van ons word groot met die teenstrydigheid aan ons boesem en konfronteer of bevraagteken dit nooit. Lekker tweegevreet en skynheilig - nes ons ouers!

Maar dis mos hoe dit gaan. Ons aanvaar alles net sak en pak.

Die stille aanvaarders. As dinge goed gaan in die land, aanvaar hulle en bly stil. Die afgelope veertig jaar ondersteun hulle die Nasionale Party getrou. Die stille aanvaarders sal, solank hulle eie gemak en bevoorregting nie bedreig word nie, staan en toekyk hoe die regering in hulle naam oor lyke loop. Maar self raak hulle nie betrokke nie.

Hulle sal swartes goed behandel - solank hulle hulle "gedra".

Maar so af en toe kry jy 'n rustelose outjie wat rondkyk en sê dinge lyk nie vir hom reg nie. Hy wil nie 'n stille aanvaarder wees nie, hy wil integriteit hê en konsekwent wees!

Dan doen hy een van twee dinge: òf hy besluit ALLE mense moet goed behandel word en begin simpatiseer met die lot van dié wat hy geleer is maar net houtkappers en waterdraers is; òf hy raak verskriklik ontstoke as hulle enige tekens toon dat hulle dink hulle is mense net soos hy.

Onder normale omstandighede is daar net 'n paar van die "ekstremiste" en niemand steur hulle veel aan hulle geblêr en gebulk nie. Die stille aanvaarders vorm 'n soliede blok en niks roer hom nie. Dis net as dinge begin verkeerd loop in die land en die houtkappers en waterdraers begin moerig raak, dat die blok skielik begin bewe en skud en al hoe meer stukkies begin afskilfer en wegbreek - simpatiekes na die een kant toe, en ontstokenes na die ander. Die simpatiekes begin praat met die houtkappers en waterdraers, terwyl die ontstokenes besluit tot hier toe en nie verder nie, hulle kamoefleerdrag aantrek en begin doodskiet.

Daar is drie soorte Afrikaners in die land: Aan die een kant die praters wat vir die regering probeer sê: "Ons is jou ware kinders. Erken ons en saam sal ons die land heel maak." Dan is daar die stille aanvaarders, wat al hoe meer begin bewe en wat desperaat die regering probeer aanmekaar hou met Bostik en Pritt. En laastens is daar die skieters - in woord en daad die ware kinders van die regering!

Wie se kind is Strydom nou eintlik? Strydom is Strydom se kind... en Verwoerd se kind, en Vorster se kind...! Kom ons hou daar op, want Pa PW sal sekerlik sê Barendjie is nie SY kind nie, dis die AWB se kind, of hoe?

En die Konserwatiewe Party is die Natte se kind! Die Konserwatiewe Party en die AWB se vandag presies wat die Natte en die Ossewa Brandwag vroeër self gesê het.

Jy kan mos nie 'n kind grootmaak en dan sê jy het hom verkeerd grootgemaak, hy is nie meer joune nie. Jy kan nie vandag jou lyf kom Prog hou en sê omstandighede het verander nie. As jy 'n wyse en vooruitdenkende regering is, moes jy mos lankal gesien het omstandighede sal verander.

'n Mens het die reg om jou idees te verander. Maar dan moet jy erken dat jy voorheen verkeerd was. Jy kan nie sê jy is vandag reg, maar jy was ook reg in die jare vyftig en sestig, toe jy 'n rassis was nie!

Dis een of die ander! En die mense wat jy daai tyd uitgekryt het - toe hulle gesê het wat jy nou sê - moet om verskoning gevra word; af en toe kan jy selfs luister wat hulle nóú sê - oor 'n paar jaar sê jy miskien dieselfde.

En bowenal moet jy besluit: Waarheen gaan jy nou en wie is jou kinders.

Die praters (en saam met hulle die houtkappers en waterdraers); dié met die Swastikas en die outomatiese pistole; of die skilferende, krimpende blok stille aanvaarders. Die tyd het gekom! Is daar iemand wat ons sal lei?

MAKLIKER GESÊ

ELSABÉ WESSELS

'n Oop kop vir die stad se hart

PW het 'n wit verkiesing uitgeroep. En ek bly in Hillbrow: midde-in die volmaakte nagmerrie van wit wet en orde.

Die blote idee laat my sidder. Vir die volgende vier maande gaan die sondebok van die Goudstad omskep word in 'n sirkustent vir ywerige party-politici.

Vooraan, natuurlik, is die Nasionale Party. Ministers, adjunkministers en ander hoëddraende regeringsamptenare doen graag ter plaatse ondersoeke na die "kritieke toestand" wat in die stad se nagbuurt heers.

Hulle daag op met 'n hele gevolg - sommige maak dan sommer 'n gesinsuitstappie daarvan en bring hulle vrouens en kinders saam. (Mevrou raak gewoonlik bewoë oor die "toestande" en pink 'n traan weg vir die tienderjarige sub-kultuur wat hier die verderf in gelei word.)

Soos skoothondjies draf die stad se volkskoerante, kameramanne en staatsnetwerke agterna om skouspel aan die geleentheid te verleen.

Met Hillbrow kan die volk se vrese aangeblaas word...(swart indringing en wit verdringing fluister hulle.)

Tuis, voor hul TV-stelle en agter alarms en ses voet hoë vibracretemure, knik die volk instemmend - dié Sodom en Gomorra moet uitgeroei word. (Weet hul waar hul kinders is?)

Met Hillbrow kan elke wit vrees bloots gery word. Noem net die woord, en in jou kop weergalm die wolfsklanke: grys gebied, verswarting, dwelmmiddels en prostitusie.

Dit ondanks die feit dat dieselfde in Sandton en Rosebank plaasvind. Die prys (in alle gevalle) natuurlik net soveel hoër.

Maar voordat die weerberig nog klaar is, breek die politieke herrie los. Die regte stem, die regte looks of die regte crooks kan maklik 'n setel hier inpalm. After all, die helfte van die inwoners kan nie 'n stem uitbring nie. Dit kan hulle mos in hulle "eie gebiede" doen.

Dus vir sowat vyftig persent van dié kiesafdeling se inwoners is die verkiesing net nog 'n wit gril. Of net so sinneloos as om by jou landlord te gaan kla. Die illegals sit hier soos mossies op 'n draad - hul wit bure maak selfs video's van hulle wat hulle aan die SAUK gee.

Ditsem. Die haat is losgelaat. Die KP begin Klu Klux Klan-geluide maak terwyl die linkse opposisie met suiwer argumente 'n spreekbeurt in die emosionele debakel probeer kry. Almal vryf hul hande. Hul druk mekaar uit die pad uit om aanklaer te speel. Hillbrow staan tereg.

So begin ons dan die wit sirkus gade slaan. Terwyl uitbuiting gerieflik sy gang voorsit.

Ter verdediging van my klein gesang, wil ek net sê: Nee, ek is nie histeries nie. Ook nie ooremosioneel of blind nie. Ek is bloot 'n inwoner van Hillbrow. En ja, die strate is soms vuil, dronklappe lê in stegies, kinders snuif gom en prostitute vul hier hul beursies (mevrou, weet jy waar jou man is?)

Oor die "toestande" hoef niemand vir my of enige van my Hilbrowgenote te preek nie. Ons leef in die gemors.

Maar sommige van ons verkies om soos liglampkuikens in 'n betonoerwoud saam te woon. Waar anders kan jy drie-uur soggens melk en brood koop? Maar ander het nie 'n keuse nie. Die suburbs is mos net vir wittes.

Maar hier is die grense verskuif - het 'n klein bietjie normaliteit in die abnormaliteit van wit wet en verordening begin posvat. 'n Mikro-kosmos van 'n nuwe Suid-Afrika. 'n Klein bietjie menslikheid in die staalhart van die stad.

Weg van die politiek is Hillbrow ook nie so 'n spoetniek soos ons volksvaders dit wil uitmaak nie. High density urban living is 'n verskynsel wêreldwyd. Elke menslike probleem kom hier in versterkte vorm voor, en die eise wat dit aan die sosiale, maatskaplike en morele strukture stel, is swanger aan intensiteit.

Daarom het jy skeppende denke, visie, 'n oop kop, inisiatief en bowenal vreesloosheid nodig. Nie kenmerke wat 'n mens aan die NP-regering toedig nie. Die Johannesburgse stadsraad waag ook nie juis veel nie. Hulle is bang vir die pappies wat oor hul skouers loer.

So, waarmee sit ons? 'n Polsende mikro-kosmos wat worstel om asem te haal.

In Johannesburg is 'n een-stad/oop-stad veldtog afgekondig - 'n massiewe versetveldtog teen apartheid om Johannesburg se sowat 70 000 swart en bruin inwoners 'n plek in die son te gee. (Hier kan ons sommer ons eie Civic uitroep.)

Vrye Weekblad

Red ons ekonomie!

NYWERAAR of arbeider; entrepreneur of klerk; dokter of sekretaresse - alle Suid-Afrikaners is besig om vinnig baie armer te word.

Ons ekonomie was weliswaar lank laas in 'n gesonde toestand, maar die laaste paar maande en weke het dit ingrypend versleg. Dis nie net werkers wat hul vleisverbruik moet inkort nie, nou is dit die middelklas-gesin se vakansie wat ingeboet word. En al meer kinders wat honger gaan slaap.

Erger nog: duisende Suid-Afrikaners, wit en swart, is besig om só agter te raak met hul paaiemente dat hulle binnekort hul huise gaan verloor.

Boonop is die prys van goud - die één pilaar waarop die ekonomie gebou is - aan die gly. Dit gaan ons nóg armer maak en nog tienduisende mense werkloos laat.

Ons geld word by die dag minder werd.

Ons inflasiekoers staan op die punt om die sielkundige weghol-peil te bereik.

Petrol is besig om 'n luukse-artikel te word, en 'n mandjie kruidenierswaremaak 'n ernstige duik in jou bankbalans.

En terwyl die gewone burger die rieme ál fyner moet sny, stap die PW Bothas, Chris Heunisse, Pietie du Plessis', Danie Steyns, Greyling Wentzels en ander Nasionale "fat cats" weg met miljoene as goue handdrukke.

'n Mens hoef nie 'n ekonoom te wees om te weet wat die belangrikste oorsake van dié ernstige krisis in ons ekonomie is nie: die koste van apartheid; kolossale staatsbesteding en wanbestuur; korrupsie; weermagbesteding; swak beleggersvertroue weens die politieke onstabiliteit; sanksies en disinvestering.

Met Suid-Afrika se militêre betrokkenheid in sy buurstate nou op 'n end en die oorlog in Namibia ook iets van die verlede, is daar een maklike manier om die ekonomie 'n sterk inspuiting te gee: besnoei die verdedigingsbegroting met meer as die helfte en bestee al dié miljoene rande meer produktief, en wend die duisende jong seuns wat elke jaar diensplig moet doen ekonomies aktief aan.

'n Afname in die verdedigingsbegroting sal 'n ander welkome gevolg hê: ons gemeenskap sal geleidelik gedemilitariseer word. Besluite sal weer deur die Parlement en plaaslike besture pleks van die Staatsveiligheidsraad en sy Gesamentlike Bestuurskomitees geneem word.

En talle jong Suid-Afrikaners sal nie meer die land hoef te verlaat of in die tronk te gaan sit omdat hulle nie bereid is om diensplig te doen nie.

Suid-Afrikaners het die reg om in die middel van 1989 aan die regering te sê: Julle ideologie, magsug en hebsug het ons gebring waar ons nou is.

Dit is Suid-Afrika se kinders wat die wrange vrugte gaan pluk as julle nie nóú tot jul sinne kom nie.

So sê hulle . . .

"Wanneer jy oortuig is en standpunt ingeneem het (oor die politiek), moet jy dié boodskap begin verkondig. Praat met jou man, jou kinders en jou huishulp." - Marike de Klerk.

"Ek kan nie die praktiese probleme vir gekleurdes in blanke skole, die uitwerking van gekleurde kinders op die blanke kinders, die ouers en die gemeenskap ignoreer nie." - Minister Piet Clase oor sy weiering om skole oop te stel.

"Die AWB sal nie swig voor die gifpenne van die pers nie. Ons is saam met die blanke Christene van Suid-Afrika op mars na 'n derde republiek." - Eugene Terre'-Blanche.

"Daar is geen ineenstorting van die orde en reg in die Groter Pietermaritzburg-gebied nie." - Minister Adriaan Vlok.

"Hoekom gebruik sielkundiges altyd ander woorde vir gewone woorde?" - Regter Louis Harms in die Strydom-verhoor.

"Ons is baie dankbaar vir die steun wat ons kry." - Wit Wolf Barend Strydom se stiefma, Daphne.

"Ek dink nie ek sal ooit grootword nie." - Michelle Bruce, nuwe Mej Suid-Afrika.

"Jy weet hoe die swartman is. Hy praat nie met jou nie. Dis in sy tradisie." - Maj Johan Fouché, SAP-skakelofisier op Welkom.

'n Vierde veldslag?

BRIEWE

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 42637, Fordsburg 2033.

Mauritz Moolman van Troyeville skryf:

As 'n boorling van Bloem stem ek saam met André Zaaiman se idee van 'n Afrikaanse Congress Movement (VWB 28/4/89), maar as 'n inwoner van Suid-Afrika se gevaarlikste woonbuurt (vir dié met 'n "aktivistiese" streep in elk geval) verskil ek erg.

Terloops, ek sien FW staan nie weer vir onse parlemint nie. Beteken dit hy het nou sy aktivisme afgesweer of net uitgesweet? Ons wyk af.

Vanuit Troyeville lyk André se Afrikaanse Movement vir my na 'n nuwe Afrikaanse veelrassige Taalbeweging, 'n stryd waarin die eerste veldslag in 1910, die tweede deur Hendrik die veldheer van apartheid Verwoerd en die derde in 1976 in die South Western Townships verloor is.

Daar is nie 'n vierde nie - maar hopelik kan Vrye Weekblad en ander Voëlvryes tog iets regkry. Maar dis 'n groot maybe.

Die kwessie is of daar sin in 'n Xhosa, Zoeloe, Tswana, Portugese, Afrikaanse (ens.) Congress Movement is. In Bloem, op Potch en op Valhalla miskien. Maar nie waar ek bly nie. Hier is Afrikaner-"aktiviste" en dissidente meestal uitgeboender (probeer weer adverteer in Beeld) en lankal Ingels.

Vet in die ore

Ek, Anna van Wyk van Westdene skryf:

Ek staan die ander dag in die tou by die supermark. Dit was nogal besig en daar was baie mense. Toe die vrou net voor my moes betaal, val die gemaksugtigheid van Suid-Afrikaners my weer op.

Die tou is lank en almal is haastig, maar die vrou sal om die dood nie self haar kruidenierswareinpak nie. Die kassiere moet dit doen. Toe betaal sy nog met 'n plastiekkaart ook en almal weet hoe lank dit neem.

Suid-Afrika is seker een van die min lande in die wêreld waar sulke dinge nog vir 'n mens gedoen word. Dink maar aan vulstasies in Brittanje. Dit maak nie saak hoe koud dit is en of dit sneeu nie, jy moet self brandstof ingooi en gaan betaal by die kassier wat in 'n warm hokkie sit.

Nie hier nie. Hier blaas jy op jou toeter in die middernagtelike ure en raak ongeduldig as die joggie nie dadelik reageer nie.

Ek weet daar is dié wat sal sê dat die werkies werk verskaf aan mense wat dit andersins nie sou hê nie, maar dit gee jou nog nie die reg om ongeduldig of onvriendelik teenoor hulle op te tree nie. Wat het geword van welwillendheid?

Of is ons verslaaf aan alles wat maklik en gemaksugtig is? Het die vet van ons land en die melk en heunig ook in ons ore kom sit om nie die nooduitroep van ons mede Suid-Afrikaners te hoor nie, en dan nog soveel so dat ons vergeet het om vir 'n vreemdeling, wat vir ons 'n diens doen, te glimlag.

Maar gepraat van vet in die ore. Die ander middag luister ek na Afrikaanse Treffers op Radio Suid-Afrika en later na Debuut op TV1.

Al die liedjies se lirieke handel net oor blomme en die diep blou see en ek en jy wat eendag gaan trou. Alles is net só mooi, só blink, dit herinner sterk aan mense wat leef in ivoortorings en groot huise, groot grasperke en blink motors en baie hoë mure en dit strek van Boksburg tot Belville.

Dit lyk vir my ek en Johan Stemmet en kie bly nie in dieselfde Suid-Afrika nie.

En dit maak my mal. Ja, ek weet die liefde is mooi en ons land ook, baie. Maar is dit al wat daar is om oor te sing? Miskien weet die mannetjies in hulle vaal pakkies by die SAUK nie dat dit nie so goed gaan met ons almal nie, dat ons almal nie die hele tyd verlief is nie.

En die manier waarop dit aangebied word. So styf en formeel. Wat het geword van spontaniteit?

Daar is 'n tyd vir rus en 'n tyd vir werk...

Het die tyd vir werk maak van spontane welwillendheid nie lankal vir ons aangebreek nie?

'n Guns aan die mensdom

Anti-Skuim van Berea skryf:

Gedurende die Paasnaweek het ek en drie vriende (een 'n aids-lyer met ernstige Kaposi sarkoom) langs die Sabie-rivier gaan uitkamp.

Ons "bure" was die Gypsy Jokers - 'n motorfietsbende van Benoni. Buiten hul oorverdowende musiek, aangedryf deur 'n kragopwekker en die ewige ge-"rev" van hul masjiene, het hulle die res van die kampeerterrein in vrede gelaat. Deur die naweek heen het 'n paar so dronk-dronk by ons kampplek ingeval, maar ons geensins gemolesteer nie.

Sondagmiddag was daar egter een "heavy" wat aanhoudend "mense" gesien het wat hom stamp en dan weghardloop, terwyl hy eintlik van dronkenskap gestruikel het. Ook het hy nooit die houtpaal gelos waarmee hy rondgeloop het nie en boonop elke nou en dan ons groot vleismes opgetel en liefderyk daaroor gestreel.

Laatnag het hy en van sy vriende weer by ons opgedaag, ons musiek kliphard gespeel en ons uit die slaap gehou. Dis toe ook waar die "sports" begin het.

Hy het allerhande vrae begin vra oor ons vriend (wat reeds geslaap het) en sy teorieë oor aids het my laat sidder. Volgens hom het aids sy oorsprong in Afrika: 'n Swartman het gemeenskap gehad met 'n blouaap...

Toe ek van hom wou verskil, het hy my met sy bloedbelope oë aangekyk en gesê: "I believe what I want to believe." Ek het hom gewys op die verskillende simptome van aids, waarvoor hy ook sy eie teorieë gehad het.

Omtrent 'n uur daarna het ek iemand om die tente gehoor en gesien hy was besig om die tentpenne uit te ruk. Ek wou ewe onskuldig weet of hy oor die tentpenne geval het. Hy het soos 'n blasende bul rondgeloop en ek wou weet of hy wil hê ons moet vertrek. "Ja, en vat jou maatjie hier weg - ek word sommer naar!" het hy gesê.

Ek het aan hom verduidelik dat ons nie weet hoe lank my vriend nog gaan leef nie en dat ons hom net 'n lekker tydjie wou gee. Hy het net gesê dis jammer dat ons die 'spot' uitgesoek het, en ons moet waai.

Ons moes maar ewe gedweë oppak en die kamp verlaat.

Dit is die agtergrond.

Het so 'n mens bestaansreg? En sy 'cronies' - met rewolwers en knuppels op hulle heupe as hulle gaan inkopies doen? Hoekom - 'n kollektiewe dapperheidsgevoel; machismo gone horribly wrong? Is hulle dan "manne?" Stem hulle almal KP - AWB?

In elk geval, die gode slaap nie, en twee naweke gelede is die walglike man op Leslie by nog 'n motorfietssaamtrek deur 'n oudrecce met 'n mes doodgesteek.

Humanity was done a favour.

(Brief verkort en lasterlikhede uitgehaal)

Nog briewe op bladsy 18

As jy hulle nie kan oorreed nie, verwar hulle . . .

EN daar val die jongste "dramatiese deurbraak vir die Nasionale Party se onderhandeling met gematigde swart leiers" toe ook plat met Tom Boya van die United Municipalities (UMSA) se distansiëring van die nuutgestigte Nasionale Forum.

Dit het Brolloks laat dink aan al die kere wat Chris Heunis met groot gebaar te vertelle gehad het met hoeveel "verteenwoordigende" swart leiers hy al gepraat het, en daar nooit iets van gekom het nie.

* Ten minste het Heunis heelwat welslae gehad met die strategie wat hy van Harry S Truman geërf het: If you can't convince them, confuse them.

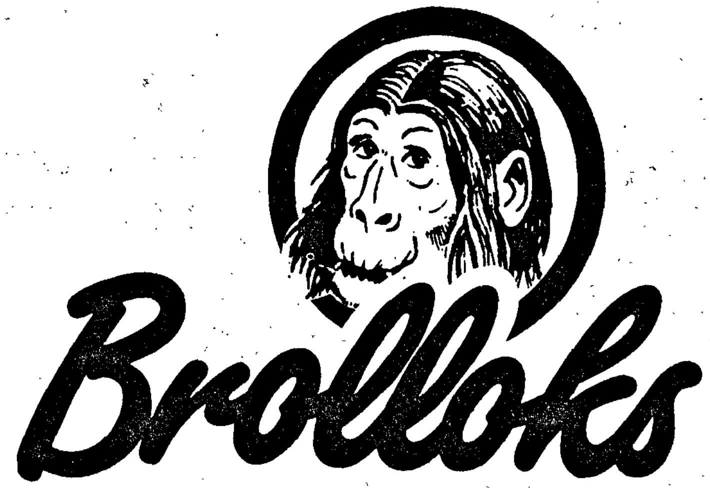

Skoenwaks

Selfs die SpieëlBeeld van Verligtheid is al ge-confuse oor die saak. Dié koerant spreek vandeesweek sy ontevredenheid uit omdat die regering so swak vorder met onderhandeling. Maar, voeg die blad by, dis darem nie net die regering wat sukkel nie - "...vandag nog kan die DP geensins aanspraak maak op goeie betrekkinge met organisasies soos die UDF nie."

Wag nou, kêrels. Dis dan juis oor die DP se gereelde skakeling met die UDF en soms ook die ANC dat julle hulle so aftakel! Of het julle net 'n bietjie vergeet?

Maar die pikantste is dat Beeld dan 'n aanval loods op Boya omdat hy hom onttrek het!

* Miskien is daar 'n makliker oplossing vir die regering: maak 'n paar van julle eie LP's se gesigte swart met skoenwaks en onderhandel sommer met hulle. Meer "geloofwaardige" swart leiers as dit gaan julle nie maklik kry as julle nie jul deuntjie verander nie.

Blasserige Sam

Of miskien is skoenwaks nie eens nodig nie. Luister na dié storietjie:

Sam de Beer, die kortbroekminister, is in sy eer gekrenk, en die redakteur van 'n voorste saketydskrif se gesig is rooier as gewoonlik. Dit het alles op die vyfjaarlikse dinee wat die politieke korrespondente vir die kabinet gee plaasgevind, hoor Brolloks.

Die redakteur het aan die dieselfde tafel as Sam gesit. Voor Sam was 'n bordjie met sy naam en "LP", wat natuurlik staan vir Lid van die Parlement.

Die redakteur het hom glad nie herken nie, nie geweet waarvoor LP staan nie, en siende dat Sam effe blas is vir hom gevra: "So are you a member of the Labour Party?"

* En dan is daar natuurlik heelwat mense wat dink LP staan vir Ledige Persoon. Dit is bekend dat daar ook dié is wat dink P staan vir iets anders.

Liegfabriek in die donker

Brolloks verneem dié ATKV-prys vir "goeie gewilde prosa" aan die veel-bekroonde Etienne van Heerden is so half in die donker oorhandig. Die pers was nie welkom nie, nie eens SAUK-TV nie. Daar was glo 'n fotograaf, maar sy kamera se flits was stukkend.

Die partytjie is toe gehou deur die ATKV se hoofbestuurslede en hul gades (ATKV-mense hét nog "gades"), drie van die beoordelaars, 'n verteenwoordiger van Sensal (wat die prys administreer) en die wenner en sy vrou.

* Is die prys dalk in die donker oorhandig omdat Van Heerden verlede jaar - toe hy ook die prys gekry het - 'n toespraak oor die noodtoestand gemaak het?

Of het dit te doen met Meyerton se Waaksaamheidskomitee wat, so hoor Brolloks, baie graag Liegfabriek uit ons openbare biblioteke wil hou?

Soveel boeke, soveel pryse

Miskien was so 'n stemmige aandjie 'n welkome afwisseling vir Van Heerden, wat al sewe skrywerspryse gekry het.

Hy kan spog met die Perskorprys in 1980 (Matoli), Eugene Marais in 1984 (My Kubaan), CNA en ATKV in 1986 (Toorberg), WA Hofmeyer in 1987 (Toorberg) en vanjaar Hertzog (Toorberg) en ATKV (Liegfabriek).

* Hy sou nog die Rapportprys ook kon wen, as dit nie afgeskaf was nadat Die Hemel die verkeerde mense Gehelp het nie.

Eugene die Misrabele

Brolloks het vandeesweek die Groot Karwats se vergadering op Krugersdorp bygewoon, en wat 'n vervelige, misrabele affêre was dit nie hier in die hartland van AWB-kontrei nie.

Weg is die kleurryke fanfare en gelynde AWB-krygers wat die vergaderings vóór Paardekraal gekenmerk het.

Boonop was die Eeufeessaal maar sowat tweederdes vol. Vroeër was die saal met elke AWB-vergadering stampvol gepak.

* Dit lyk tog of dit waar kan wees dat talle AWB-ondersteuners na ET en Jani se gerinkink uit die beweging padgegee het.

Nog Barends...

Ontstellend vandeesweek was die baie kinders wat ook by die vergadering was. So skuins voor Brolloks het 'n seuntjie van so sewe, agt jaar saam met sy pa na ET sit en kyk.

Tipies van 'n kind op daardie ouderdom het hy sy pa slaafs nagevolg in alles wat hy gedoen het.

Elke keer as pa opgespring het om Terre'Blanche toe te juig, het jongeling dit ook gedoen en saam gejuig.

Toe pa in 'n stadium skree "Nooit, Nooit!!" nadat Terre'Blanche iets kwytgeraak het oor die Afrikaners wat nooit sal kapituleer nie, het die seuntjie sy pa een kyk gegee en lustig saamgeskree.

* Nog 'n Strydom-in-the-making?

Fliek saam met Brolloks

Brolloks gee dié week gratis fliekkaartjies weg - en sommer 'n prys boonop.

Die eerste kompetisie is vir die fliek Mississippi Burning, wat gaan oor die Ku Klux Klan se gewelddadige veldtogte teen swartmense in die suide van Amerika. Enige ingeskrewe AWB-lid kan 'n gratis kaartjie kom haal.

Die tweede kompetisie is vir Night of the Pencils, die storie van jeugdiges in Argentinië wat in hul honderde deur die polisie aangehou, gemartel en daarna spoorloos verdwyn het. Alle lede van die polisiemag is geregtig op 'n gratis kaartjie.

* Die kompetisie? In albei gevalle is daar net een vraag wat die fliekgangers moet invul ná die fliek: Wie was die bad guys? Die eerste prys is 'n jaar se intekening op Vrye Weekblad.

Tant Marie

Brolloks sal nooit weer sy dogtertjie toelaat om 'n Voortrekkerrok aan te trek as sy gaan volkspele doen by die skool nie.

* Die stroewe gesig van Marie van Zyl van die Kappiekommando in haar Voortrekkerrok by die Strydomverhoor in Pretoria verlede week was die finale strooi.

Skel hom

'n Laaste wysheid van Elbert Hubbard uit Brolloks se boek van aanhalings: "If you can't answer a man's argument, all is not lost; you can still call him vile names."

Waar is Bittergal?

Soos Brolloks verlede week belowe het, is Bittergal toe in die pad gesteek...

Is peng ping in Peking?

LIGLOOP burgers, 'n internasionale komplot is om ons aan 't ontvou. 'n Oorverblindery kan jy maar sê, want jare al assosieer ons staatsgreep en burgeroorlog en jagtogte na comrades en ander wild met dawerende lawaai, Tsjaikowski, Sanna, Buffel en mortier.

Maar nie die inscrutable Chinese nie. Met 'n sluheid wat selfs ons geliefde volksleiers sal beny, word die revolusie so stil-stil in die Ooste gepleeg.

Al wat jy hoor is hier en daar 'n ping of 'n peng soos die klokkie op 'n great insrcutable typewriter in the sky wat jou waarsku dat jy die einde van jou reël nader. The end of your rule, peng, dit hou, ping. Selfs die magtigste inscrutable word deur nederigheid gedwing wanneer hy aan sulke petite geluidjies geïdentifiseer word. So lyk die maneuvres:

In Peking
peng en ping.
Peng is king,
ping is kong.
Gou ping-pong;
nou's king kong -
en peng ping?

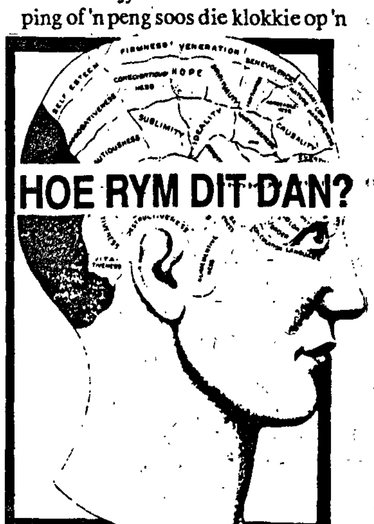

Spider Heunis se web

Vrinde, dis nie net in China waar hulle 'n Chinese probleem het nie. Hier het ons ons eie, hoewel nie van dieselfde pedigree as die Real McCoyping nie.

Dr Treurmaere se breintrust het na 'n verpletterende dinkskrum plegtiglik tot die slotsom gekom dat Chinese restaurante wat Chinese bedien, verbied moet word.

Die logika is onomstootlik, soos 'n koei.

Speaking of which, Spider Heunis se grondwetlike web raak by die dag meer kompleks.

Daar sit Sy Onverstaanbaarheid op wag, heimlik vertrouend dat 'n enkele ou swartmensie dalk sal kom aanklop om so die ewige lewe te beërwe.

Nou span die liewe siel nie net spinnerakke nie; hy span ook die wa voor die ossies in. Die jongste gedagte is mos dat die kabinet met swartmense volgestop word.

Julle sien mos hoe vol gate die arme ding raak en ons leer mos ons swartmense al hóé lank om gate te grou en te vul.

Ook hier is die logika wonderbaarlik, luister na Egbertus, profete gaan van heinde en ver hier uitslaan om by die font van sulke wysheid hul lippe te nat. Ons stel nou mense aan om wette te loods en aan die hoof te staan van die uitvoer van wette, met die skepping waarvan ons hulle nie vertrou nie.

Dis die mees uitwaanse demokratiese verskynsel: jou kabinet het nie stemreg nie.

Wie kan meer wil vra?

Ruiter van Skimmelperdpan

Ewe kompleks raak die swartgevaar/rooigevaar-verkiesingsrefrein.

Geliefde stemvee, die probleem is dit: die hoge siele dineer nou met gewelddadige Marxiste van Rusland, hulle konfereer met gewelddadige Marxiste van Mosambiek, hulle kontrakteer met gewelddadige Marxiste van Namibia, hulle konkel met gewelddadgige Marxiste van Kuba - op welke grondslag gaan hulle die ANC laat aanhou spook?

Soos die Ruiter van Skimmelperdpan maak die stomme Hadrianus, Minister van Vlok-all, nog refleksbewegings oor ontwrigting van die verkiesing. Maar U Edele, dié ou perd is al in 1987 so holrug gery dat selfs Pik Both, unrelated to die bekende digteres, hom nie weer kan regbuig nie. Dan buig 'n mens seker maar die reëls...

Die bekende ruiter, Leon Wessels, het nou die aand vir Moeder so beïndruk met sy Engels. Die knaap het selfs die brilcream-gladde Stoffeldinges, minister van TV, na 'n Cliff Barnes laat lyk.

Geslepenes, waarom kyk Stoffel die kamera nie in die oog nie? Kan dit wees dat hy nie werklik die draaiboek glo nie? Moet sê, dis maar moeilik om te sluk dat Gesamentlike Bestuurstelsel net daar is vir die sosiale welvaart van die volk. Probeer 'n ander een, toe?

Bypass die waarheid

Egbertus en Miesies Klaagvoort se persoonlike wense vergesel sy edele A Ragsbanjo wanneer hy aansterk na 'n hartbypass. Hoewel die voormalige Koning van Konkel bloot maar 'n groot goudvis in 'n steeds krimpende dammetjie geword het, sal die politieke landskap sonder sy skeppende bydrae maar valerig daar uitsien. (Sê nou maar ons politieke wêreld was uitsluitelik bevolk met sulke opwindende siele soos Madam de Klerk se man en Sy Hoogdrawendheid M Buthelezi?)

Maar beteken dit nou dat met die bypass gedoente ons nooit gaan agterkom watter goëlarytjies in Sy Edele se hart verskuil lê nie? Sidestep die kommissie, bypass die waarheid. Daar word nog vele ropetricks in die mou gevoer.

'Liegfabriek moes nie prys gekry het'

Regs: Etienne van Heerden... sewende keer bekroon

Victor Munnik

SKRYF Etienne van Heerden goeie gewilde prosa?

Dis die vraag nadat die ATKV sy prys vir "goeie gewilde prosa" aan Van Heerden toegeken het vir sy kortverhaalbundel, Liegfabriek. Dit is sy sewende skrywersprys.

Van Heerden het vroeër vanjaar die Hertzog-prys ontvang vir sy roman Toorberg. Dié roman is ook deur die CNA en die ATKV bekroon.

Prof John Kannemeyer van Sensal het gesê hoewel Liegfabriek 'n belangrike boek is, moes dit nie vir die prys nie in aanmerking gekom het. "Die toekenning maak die ATKV-prys vir gewilde prosa inhoudloos."

Hy beveel aan dat 'n duidelike onderskeid gemaak moet word tussen werke "van uitsluitlik belletristiese belang en werke met literêre verdienste wat terselfdertyd by die algemene leser gewild is".

Hy sê ook die begrip "gewildheid" moet vir die beoordelaars beter omskryf word, en die administrasie - tans onder beheer van Sensal - moet "deeglik hanteer word".

Skrywer en akademikus Fanie Olivier het gesê hy is verbaas oor die toekenning. "Liegfabriek kan met die beste wil ter wêreld nie as goeie gewilde prosa beskou word nie. Watter gewone Afrikaanse leser sal Die Wederopstanding van Olive lees?"

'n Bekende skrywer wat nie sy naam genoem wou hê nie (u sal nou sien hoekom) soek die fout by die beoordelaars. "Eleanor Baker (met haar Die Kwart-voor-Sewe-Lelie) het nie die prys gewen nie, omdat drie uit die vyf beoordelaars vroue was wat dit nooit vir 'n ander vrou sou gee nie.

Veral Elsabe Steenberg sou dit nie oor haar hart kry nie."

"Etienne moet ontspan," sê Jeanne Goosen. "Hy moet nie meer wroegings hê oor die Hertzogprys nie.

"Hy kry wat hy verdien. Hy verdien die Hertzogprys en hy verdien 'n prys vir goeie gewilde prosa. Daar is tog nie 'n verskil tussen die twee nie.

"Hy het nou die goedkeuring van die NP en die Broederbond, en hulle het blykbaar baie vir mekaar te sê."

Van Heerden self sê die kategorieë waarvan sy kritici praat, is outyds. "In Amerika verkoop goeie letterkunde soos soetkoek," sê hy.

"'n Mens moet besluit of gewild iets is wat te doen het met die tegnieke van die teks, of met die hoeveelheid mense wat dit koop.

"Ek dink 'n mens moet eerder kyk na die lesende publiek."

Van Heerden sê hy weet nie wat sy verkoopsyfers is nie.

'n Mens kan egter aflei dat byna 6 000 Liegfabrieke al verkoop is (die derde druk is op pad) en sowat 15 000 Toorberge (die vyfde druk is op pad).

* Lees in Brolloks oor hoe stil-stil die prys oorhandig is.

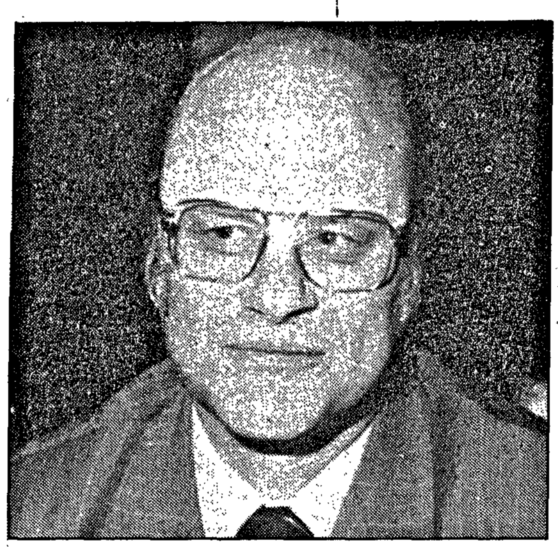

John Kannemeyer... 'toekenning maak prys inhoudloos'

boeke-blad

Onder redaksie van VICTOR MUNNIK

Nuut van HAUM -literêr

SUIDPUNT-JAZZ

'n Roman oor een tema, twee volke, drie eeue, vier landstreke en ses politieke partye.

'n Roman vir Suid-Afrika vandag.

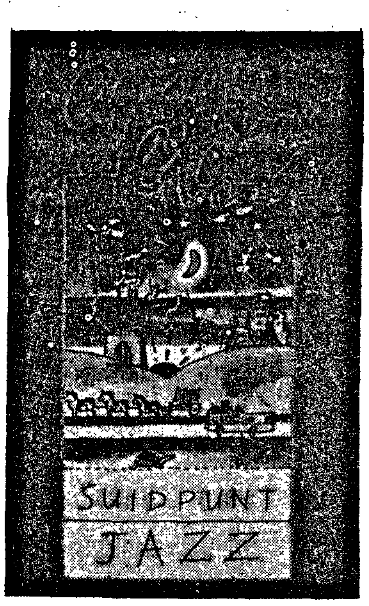

Prys : R19,95 plus AVB

Te koop tydens Shifty Records/ Vrye Weekblad se landwye Voëlvry-toer.

Beskikbaar by alle HAUM- en goeie boekhandelaars, of bestel by:

Boekplan
Posbus 12635
Clubview
0014
Tel (012) 666-9033

Kredietkaarte kan gedebiteer word

HAUM -literêr VERNUWING MET GEHALTE

Wole Soyinka is die eerste skrywer wat bespreek word in STAN FRIELICK se nuwe, gereëlde rubriek oor literêre figure van ons kontinent. Soyinka verdedig en herskep die geesteswêreld van Afrika in sy werk. Dié Nigeriër is 'n skerp kritikus van apartheid. Hy bedryf sy politiek ook nie uit 'n ivoortoring nie, en het ná twee jaar in aanhouding amper voor 'n vuurpeloton beland...

'Raka is vrot

IN 1965 het die Nigeriese skrywer Wole Soyinka - gewapen met 'n rewolwer - 'n radiostasie oorgeneem om te kan uitsaai dat die verkiesing gemanipuleer is.

Hy is nie - soos so baie skrywers - 'n kritikus uit 'n ivoortoring nie. Hy wys sy betrokkenheid by sy onmiddellike gemeenskap, die Yoruba-kultuur, die oopvlekking van korrupsie in Nigerië en die stryd om 'n gedeelde menslikheid altyd deur persoonlike optrede.

Saam met Chinua Achebe (ook 'n Nigeriër) en die Keniaan Ngugi wa Thiongo is Soyinka (gebore 1934) een van Afrika se belangrikste skrywers, hoewel sy werk feitlik onbekend is in Suid-Afrika.

Dis verstaanbaar, maar dis ook jammer, want hy is 'n welsprekende kritikus van apartheid en inderdaad van enige pseudo-filosfie wat die werklikheid ontken en die bestaan bedreig van wat Soyinka die Afrika-wêreld noem.

Sy aanvaardingstoespraak vir die Nobelprys in 1986 het hy so afgesluit:

"On that testing ground which, for us, is Southern Africa, that medieval camp of biblical terrors, primitive suspicions, a choice must be made by all lovers of peace: either to bring it into the modern world, into a rational state of being within that spirit of human partnership, a capacity for which has been so amply demonstrated by every liberated black nation on our continent, or to bring it abjectly to its knees by ejecting it, in every aspect, from humane recognition, so that it caves in internally, through the strategies of its embatteld majority. Whatever the choice, this human affront cannot be allowed to pursue our twentieth-century conscience into the twenty-first, that symbolic coming of age which peoples of all cultures appear to celebrate with rites of passage."

Sedert die vroeë jare sestig produseer Soyinka toneelstukke, gedigte, twee romans, 'n tronkdagboek en 'n outobiografie, opstelle, rolprente en plate.

Soyinka se werke is 'n deurlopende oordenking van Afrika se mites en letterkunde.

Laat in die jare sestig het hy twee jaar in aanhouding deurgebring. Internasionale druk het hom van 'n vuurpeloton gered.

Sonder toegang tot boeke of papier, het hy sy ervaringe in die tronk geskryf tussen die reëls van die Bybel. Dit het later verskyn as The Man Died.

Erasmus Smit: predikant saam op 'sondige' Groot Trek

Joernaal van 'n trek - uit die dagboek van Erasmus Smit
Geredigeer deur Gustav Preller, ingelei en versorg deur Merwe Scholtz. Uitgegee deur Tafelberg teen R39,95 plus AVB

HELENE DE VILLIERS

ERASMUS SMIT se oorspronklike dagboek (waarvan die eerste helfte heeltemal verlore gegaan het) is gedurende die Anglo-Boereoorlog vir bewaring begrawe, en die rysmiere het dit verniel.

"Had die rysmiere dit maar totaal opgevreet," sê 'n radikale Afrikaanse predikant vandag, wat voel dat die fetisjistiese en afgodelike verering vir Bloedrivier en Geloftedag wat later in sekere kringe posgevat het, grootliks toe te skryf is aan Erasmus Smit se invloed.

Omstrede soos die predikant van die Voortrekkers in sy lewe was, so omstrede bly sy boek ook.

Met die hand

Die dagboek is met die hand oorgeskryf deur ds HF Schoon van Ladysmith, en in 1897 gepubliseer. In 1920 publiseer Gustav Preller 'n heruitgawe met kort aantekeninge en 'n klem op die historiese, in Nasionale Pers se reeks: Voortrekkermense.

'n Engelse vertaling is in 1972 deur Struik gepubliseer.

Joernaal van 'n Trek is 'n herpublikasie van Tafelberg vir die Groot Trek-herdenkingsjaar. 'n Literêre figuur is tot redakteur gekies, dié keer nie 'n historikus of 'n geestelike nie.

Prof Merwe Scholtz leun in sy toeligting swaar op 'n proefskrif van dr PS de Jongh oor die lewe van Erasmus Smit, en Preller se aantekeninge.

Selfs vir 'n lekeleser is dit duidelik dat dit vir die nuwe tydperk waarin ons leef, nie toereikend is nie. Hoe kan Mosjoesjoe nog steeds net met Preller se beskrywing as "die opvolger van Marok" beskryf word?

Breër blik

'n Mens voel dat hier 'n geleentheid verbygegaan is om juis in die Trekjaar 1988 'n breër blik op die Trek te bied deur dit te sien as deel van die groot volksverhuisinge van die vroeë 19e eeu in Suid-Afrika.

Die romanskrywer Elsa Joubert plaas haar Missionaris teen só 'n agtergrond. Onvergeetlik is haar beskrywing van die lang stoet uitgehongerde vlugtelinge wat die sendelinge sien verbytrek. Want die difaqane was 'n tydperk van ongeëwenaarde oorlog en ellende in ons land.

Tsjaka se veldtogte het stam na stam tot niet gemaak. Die vlugtelinge het uitgegolf tot aan die suidpunt van die Xhosa-gebied en ver in Zimbabwe. En die emigrante uit die Kaapkolonie, wat self weer verantwoordelik was vir verdere verhuisings (van byvoorbeeld die Ndebele en die Griekwa) was nie geïsoleerd nie, maar 'n besondere deel van die algemene beroering in die land.

Herhaaldelik beskryf Smit die verwoeste statte waar hulle verbytrek, met hope wit geraamtes. Die lug is vol vrees en gerugte van verraad en dreigende aanvalle. Ná Retief se dood en die aanvalle by Blaauwkrans word swartmense wat rondom die leërs dwaal, maklik as spioene aangekeer vir ondervraging.

Geskiet

Smit lê 'n nag lank wakker nadat van sulke mense wat wou weghardloop, summier doodgeskiet is: die eerste keer dat hy gesien het hoe swartmense geskiet word.

As vroeëre sendeling van die Londense Sendinggenootskap staan hy nie onverskillig teenoor die inheemse bevolking nie. By die aanhoor van wreedhede deur Silkaats, onthou hy ook die Franse soldate wat hy in 1795 Amsterdam sien binnemarsjeer het.

Idillies

Sy beskrywing van die stat van Marok is idillies. 'n Bruin jonkman van Beaufort word, omdat hy talent het, gevra om in die kerk voor te lees en te sing: "Hij voldeed mij zeer wel, zijn naam is Jan Bantjes."

En naas die beskrywing van die sterfbed van Gerrit Maritz is daar die laaste gesprekke met twee ter dood veroordeelde swartmense.

Tog is daar 'n skokkende streep van die burgerlike Protestantisme se selftevredenheid in sy dank aan die Voorsienigheid vir die wavragte mielies en pampoene wat ingery word uit verlate landerye - sonder gevoel vir die verdryfdes wat die oes geplant het.

Die "reisende kerk in die woestyn" vereenselwig hom sterk met die nuutgevormde staatsorganisasie, en Smit se voorbidding gaan veral, soos in die Psalms, om die bewaring van die eie stam teenoor "die vijand".

Kortom: dieselfde teenstrydighede wat Suid-Afrikaners vandag nog binne elke volksgroep konfronteer.

Tog skuil daar êrens in die dagboekskrywer iets van die diepgang van die geloof: 'n wil om die tog tussen die bitterste teenstrydighede deur te maak na die uiteindelike Jerusalem, "stad van vrede".

Toewyding

Hy doen sy werk van gebed, prediking en sielesorg met toewyding. Buite die laer soek hy vir hom 'n eensame plek waar hy in stilte kan gaan bid onder 'n boom of by 'n fontein.

Joernaal van 'n Trek belig nie alleen die uiterlike historiese toestande van die Trekkers met nuwe direktheid nie. Dis ook godsdienskroniek, kerklik sowel as persoonlik.

Geen ander predikant wou met die Trekkers saamreis nie, hulle het die Trek as 'n sondige verset teen die owerheid beskou. Smit moet gedurig worstel om erkenning deur sy "reisende gemeente". Hy word deur baie verwerp vanweë sy moeilike geaardheid en ook omdat hy as sendeling vir die heidene georden was, maar nie as volwaardige predikant nie, 'n onderskeid wat te lank in die NG Kerke voortbestaan het.

Bekoor

Smit se dagboek is derdens ook 'n outobiografiese geskrif.

Dis die deug van Merwe Scholtz se uitgawe dat hy bekoor geraak het deur die persoonlike styl van die dagboekskrywer wat ondanks alles so "enduit deurgebyt" het. Sy "stilistiese analise" vol mooi aanhalings loop uit op 'n beoordeling van die dagboekskrywer as mens.

En daar lê dit juis: Ondanks die teenstrydighede in Smit se persoonlikheid, sy situasie en uitsprake, is dit sy menslikheid wat dit vir ons na 150 jaar die moeite werd maak om te oordink wat hy geskryf het.

(Resensie ingrypend verkort)

Pelgrimstog in die politiek van liefde

The Passing Summer - A South African Pilgrimage in the Politics of Love.
Deur Michael Cassidy; Hodder en Stoughton, 1989. (Binnekort is die tweede druk beskikbaar by die CNA en Christelike boekwinkels teen R34.95, AVB uitgesluit, en intussen op bestelling teen R35 - AVB, posgeld en 'n groepswerkboekie ingesluit - van Africa Enterprise, Posbus 647, Pietermaritzburg 3200)

THEUNS ELOFF

DIE boek, waarvan die eerste oplaag in Suid-Afrika uitverkoop is voordat dit bekendgestel is (!), is 'n mengsel van 'n persoonlike geskiedenis, 'n analise van die Suid-Afrikaanse situasie en 'n eie (Christelike) siening van waar en hoe die oplossings gevind kan word.

Cassidy, 'n gebore Suid-Afrikaner, is 'n nie-teoloog (en dit tel in die boek se guns) maar hanteer moeilike teologiese sake op 'n uiters bedrewe manier. Die boek lees maklik, byna soos nie-fiksie. In SA bly dit waar: "Reality is stranger than fiction!"

Die skrywer kombineer sy persoonlike ervarings - veral sy stryd om tussen sendinge en sosiale gergtigheid te "kies" - met Suid-Afrikaanse gebeure soos die afkondiging van die noodtoestand (1986) en persoonlike onderhoude (met mense soos Kenneth Kaunda, Louis le Grange en PW Botha).

Veral waardevol, is sy beskrywing van en begrip vir die Afrikaner en sy geskiedenis. Hy doen dit krities en tog simpatiek. Hy probeer verstáán, eerder as veroordeel. Sy doel is om met begrip van die geskiedenis en 'n beskrywing van die huidige krisis, Christelike riglyne vir die soek van 'n oplossing te trek. Hierin steun hy sterk op die feit dat so baie Suid-Afrikaners hulself Christene noem.

Die beginsels wat hy as riglyne stel en die toekomsopsies wat hy bespreek, is egter vir meer as Christene belangrik: sake soos gelykheid, menslike waarde, sonde (boosheid) en versoening raak alle Suid-Afrikaners.

Ander moeilike (soms teologiese) sake wat hy gebalanseerd hanteer, is die Kairos-dokument, burgerlike ongehoorsaamheid, geweld, verantwoordelikheid teenoor die staat, sanksies en kommunisme. In sy politieke analise is sy keuse vir 'n onderhandelde toekoms, deur alle Suid-Afrikaners uitgewerk.

Die skrywer kry dit reg om vir homself 'n integriteit te vestig, juis deur sy eie twyfel, bekommernis en soeke. Daarom glo 'n mens die onderhoude met gemarteldes én die minister van Wet en Orde - en die tragiek van Suid-Afrika word duidelik.

Cassidy slaag daarin om 'n byna piëtistiese besorgdheid vir sending suksesvol te kombineer en rigting te gee met 'n sterk klem op politieke geregtigheid. Versoening en liefde moet byvoorbeeld in strukture, soos 'n konstitusionele skikking, "ingebou" word. En juis daarom is hy geen piëtis nie, maar 'n Christen met sy voete op die aarde.

Die boek straal liefde vir en opregte bekommernis oor die land en al sy mense (ware patriotisme!) uit en is werd om deur alle Suid-Afrikaners gelees te word.

Dit kan inderdaad 'n "pelgrimstog" in die politiek van liefde word vir elkeen wat dit lees. Mag 'n Afrikaanse vertaling vinnig verskyn!

van rassisme'

In 1976 het hy Ogun Abibman geskryf, 'n epos oor die Tsjaka-mite wat opgedra is aan die gesneuweldes van Soweto. Onlangs het hy 'n gedigte-siklus geskryf, The Mandela Cycle, gedeeltelik ingegee deur die SA regering se belaglike vergelyking tussen Nelson Mandela en Rudolf Hess.

Soyinka se teikens in die kultuurstryd lê breed.

Westerse kultuurhelde wat, volgens Soyinka, die Afrika-werklikheid belaster het, is Descartes, Hegel, Hume, Locke, Voltaire, Gobineau en Leo Frobenius - "unabashed theorists of racial superiority and denigrators of African history and being". Jung word aangeval oor sy "racist distortions of the structure of the human psyche" en WB Yeats se gedigte is "dotty excursions into a private never-never land".

Soyinka noem Marxisme "'n intellektuele dwaling" (wat egter 'n bietjie vergifnis verdien omdat dit 'n einde voorsien aan menslike uitbuiting).

En Afrikane is ook nie sonder skuld nie - Soyinka se kritiek van die "Negritude"-beweging lui: "A tiger doesn't have to proclaim his tigritude - he just pounces."

Maar Soyinka hou sy skerpste prosa vir Suid-Afrika en die "desperate last-ditch guardians of the theory of racial superiority".

Sy Nobel-toespraak This Past Must Address Its Present is opgedra aan Nelson Mandela. Dis 'n indringende oproep van die Afrika-wêreld en 'n kliniese oopvlekking van die rasse- en teologiese mites in die hart van apartheid.

Soyinka sien Suid-Afrika as die laaste institusionele produk van argaïse Euro-Judaïse denke wat rus op die skeiding tussen die afstammelinge van Gam en die seuns van Sem. Soyinka haal die "dark, lethal mythopoeia" van Van Wyk Louw se Raka aan as die vergestalting van dié idee in die letterkunde - "guaranteed to churn up the white cesspools of these primordial fears".

Soyinka is dwarsdeur sy loopbaan deur Westerse en Afrika-kritici uit verskeie kampe aangeval omdat hy elitisties, irrelevant en obskuur sou wees.

Sy werk is inderdaad veeleisend, en soms esoteries in die subjektiewe bewerking van Afrika- en Christelike mitologie.

Maar sy boodskap aan Suid-Afrika is helder: "Let it wither like an aborted fetus of the human family if it persists in smothering the minds and sinews that constitute its authentic being".

Staat moet kultuurwerkers ophou teister, sê Cosaw

DIE staat moet ophou om progressiewe kultuurwerkers te teister, eis die Congress of South African Writers (Cosaw) in een van die resolusies wat by hul algemene jaarvergadering aanvaar is.

Die vrylating van Mandela, soldate uit die townships en skole, SA se onttrekking uit Namibia, 'n verwerping van alle vorme van sensuur en die afskaffing van die doodstraf en artikel 29 van die Wet op Binnelandse Veiligheid, kom onder meer ter sprake in die twaalf resolusies.

Cosaw het sy kommer uitgespreek oor die "gebrek aan steun vir progressiewe sportbewegings", en sy eie steun belowe "in 'n poging om apartheid se sportstrukture te ondermyn".

Cosaw beloof ook sy steun en deelname in die skepping van 'n "nasionale kultuur-organisasie".

Achmat Dangor, Transvaalse verteenwoordiger op Cosaw se nasionale bestuur, sê Cosaw het ook begin om sy strukture te hersien in 'n poging om "aktiwiteite en gesag te desentraliseer" en "om te verseker dat ons effektief kan uitreik na ons ondersteuners op grondvlak, veral in die plattelandse gebiede en die townships".

Plaaslike skrywerskringe sal gestig word.

Volgens Dangor reflekteer die nuwe bestuur die beweging se "grassroots"-benadering duideliker as tevore.

Die voorsitter bly prof Njabulo Ndebele (wat in Lesotho woon).

Die nuwe onder-voorsitters is Mzwakhe Mbule (Transvaal), Nisa Malange (Natal) en Buyisele Jonas (Vrystaat).

Die twee sekretarisse is Donald Parenzee (Weskaap) en Jenny Carlson (Natal). Die publisiteitsekretaris is Mewa Ramgobin (Natal).

Vrye Weekblad

KLEINADVERTENSIES

Om 'n advertensie in hierdie kolomme te plaas, bel vir Gwynne of Karien (011) 836-7236, fax (011) 836-7230, of skryf aan Posbus 42637, Fordsburg 2033. Die spertyd vir kleinadvertensies is 5 nm op die Dinsdag voor publikasie.

Tarief: R10 vir 25 woorde of 'n gedeelte daarvan

PERSOONLIK

Super M - Ek sal jou kom haal met 'n witperd, maar eers na die July - Super C

Man soek vriendin. Tussen 30 en 45 met tersière opleiding. Afrikaans of Nederlands wat tennis of ander sport geniet en christelik is. Gevestigde geskeide man sonder hang-ups. Skakel Fred (011) 849 8675

Die Takhare vir Vrede sê moenie moord met moord vergeld nie

Vrye Weekblad plaas dié week 'n vraelys vir marknavorsingdoeleindes. Kyk asseblief uit daarvoor, vul dit in, maak asb afdrukke vir almal wat jou kopie lees en stuur dit aan ons

"Spiritual values are your foundation stones for peace." - Uriel: Descent of the Dove. Van die ander Takhare

ENKELDAME
IS JY AVONTUURLUSTIG? IS JY INTELLEKTUEEL? HOU JY VAN ESTETIESE DINGE SOOS SPORT, DIE TEATER EN DIE NATUUR? WISSEL JOU MUSIEKSMAAK VAN MOZART TOT KERKORREL? WISSEL JOU HUMOR VAN PRIVATE EYE TOT BOEREGRAPPIES? IS JY TUSSEN 25 EN 45 JAAR OUD? (EK IS 35) HET JY MIN HANG-UPS?
JA? DAN IS DIT TYD DAT ONS MEKAAR LEER KEN...
Skryf aan: Sielsgenoot, Wynand Moutonstraat 5, Universitas 9322 (Dames met afhanklikes welkom)

WOONPLEK

Ek soek dringend 'n tweeslaapkamerwoonstel in Melville, Berea, Mayfair. R500 tot R600 per maand. Page 393 1020 kode 2546

Student soek goedkoop blyplek in Johannesburg (vanaf 15 Junie vir so 'n maand) Bel vir Gwynne by Vrye Weekblad (011) 836 7236 om 'n boodskap te laat

Staffrider Magazine

"Staffrider Magazine has in a very crucial and interesting way been involved in the re-emergence of the resistance movement in the seventies as well as the development of the worker's movement more recently. This is to say that Staffrider has been part and parcel of the spread of a democratic culture." - Njabulo Ndebele. Participate in shaping the culture of South Africa by subscribing to this exciting and valuable magazine. Complete the enclosed form and send R17,95 to Staffrider Subscriptions, Ravan Press, PO Box 31134, Braamfontein, 2017.

Name: ....

Address: ....

....

Postal Code: ....

Date: .... Signature: ....

Tel: ....

You will receive 4 issues of Staffrider Volume 8 for 1989.

DIENSTE

Probleme met rumatiek (artritis)? Skryf aan Rael Simanowitz, Delkloof Mansions 1, Kloofnekstraat, Tamboerskloof, Kaapstad 8001

Jacob Regop-kapsules: Help om verlore energie terug te plaas deur die voedingsvitamines wat vir normale liggaamlike funksies vereis word, te verskaf.
Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 'n maand se voorraad aan: Emcor, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel: (021) 551 4360. Ook verkrygbaar by jou naaste apteek

Diensplig Adviesdiens. Vir gratis en onafhanklike advies op enige diensplig navrae. Skakel Durban (031) 301 5663 Richard (w), Pietermaritzburg (0331) 944079 Mark (h), Kaapstad (021) 689 1194 (5.30 nm tot 7.30 nm), Grahamstad (0461) 26067 Rudi (h), Oos-Londen (0431) 27713, Port Elizabeth (041) 56 1483, Pretoria (012) 322 7670 Jackie (w), Johannesburg (011) 614 8106 Neil (h) of gaan na die Metodistekerk, Pritchardstraat 79 op Dinsdae van 4.30 nm tot 7.00 nm

POWA (People Opposing Women Abuse) is 'n ondersteuning- en inligtingsdiens vir mishandelde en verkragte vroue. Vir meer inligting skakel (011) 642 4345

Kry jy gereeld jou Vrye Weekblad? Indien nie, skakel Jan van den Bos (011) 836 7236

Bondbuster. Is jou verband besig om jou dood te maak? Betaal jou grootste skuld af in die helfte van die tyd. Jou verband kán afbetaal word - gouer as wat jy dink. Vir verdere inligting bel Rhys Bridger by tel (011) 792 2693 (w) of (011) 792 2136 (h)

Soek vertaalwerk. Engels na Afrikaans. Redelike tariewe. Bel Annemarie by tel (011) 836 7236 (w) of 726 2285 (h)

Spesiale Aanbod: Stoomskoonmaak van Tapyte en Stoffeersel. Laat jou drie slaapkamers, sitkamer, eetkamer en gang of ses stuk sitkamerstel professioneel diep stoomskoongemaak word vir net R55. Plus gratis vlekverwyderaar en reukverweerder. Bel tel: (011) 724 0784

Woordverwerking: Tik, edit, kwaliteit drukwerk. Tel: (021) 472919

Superleer: Leer 8 keer vinniger. Nuwe tegnieke vir totale konsentrasie, geheue, doelwitrealisering. Vir toetse, eksamens, skoliere, studente, alle vakke. Effektiewe terugvoer en opvolgklasse. Ook korrespondensie. Skakel (011) 643 4659

Vir 'n alternatiewe transaksie op 'n alternatiewe motor deur 'n alternatiewe verkoopsman. Kontak Nick Wildeboer te Bill Troskie BMW, Welkom (0171) 52591

GEBEURE

Die Voëlvry-konsert is vanaand om 9.00 nm in Durban by die Metodiste Kerksaal, en môre om 9.00 nm by die Students Union Hall op Pietermaritzburg-kampus van die Universiteit van Natal

Vrye Weekblad se telefoonnommer gaan eersdaags verander. Die nuwe nommer is 836 2151

Die Annesu de Vos-klub vergader Dinsdagaand om 7.00 nm in die geelperskeboord op Kakamas. Die opstanding sal van nader bekyk word

MARK

ZONA in Norwood verkoop eksklusiewe inheemse handwerk en kuns

KASHGAR
Handgeweefde dhurries (gestreepte katoensakke) en silwer juweliersware van Nepal, Indië en Thailand te koop. Winkel 68, The Firs, Rosebank. Tel: (011) 880 3566

Yeoville Books, Cavendishstraat 36, Bellevue. Tel: 648 2002. Die volgende boeke is nou beskikbaar: Feministiese literatuur, Faber en Fabertoneelstukke, Suid-Afrikaanse poësie en Afrikaanse skrywers teen baie redelike pryse

Third World Spectator in Melville verkoop die pragtigste handgemaakte vroue en mansklere in die hele wêreld.
Skakel Murray by (011) 726 6615

Die nuwe STET 5-4 verskyn einde Mei.
Bestel nou by STET, Posbus 39400, Bramley 2018.
Die prys is R3,50

Ek soek die volgende uitgawes van Leadership SA: Vol 1 No 1 (1982); Vol 2 No 1, 2 en 4 (1983); Vol 3 No 1, 2 en 3 (1984); Vol 7 No 2 tot 7 (1988). Skakel Anthoni by (011) 339 2021 (w)

1970 VW Beetle Convertable (Karmann) Good original condition, in regular use. No RWC. Will deliver anywhere in Tvl. Seller hates doing business, so: no offers, no chancers: R12 000 (+ GST) cash and klaar. Herwig (012) 429 2532 (w)

Tweedehandse wetsuit vir groterige seun van 14 gesoek. Skakel Max du Preez by 836 7236

Vir Mikro-rekenaars teen die beste pryse asook die beste opvolgdiens, bel Paul, Boet of Arrie by PC 2000 (011) 7265885/5919

Gedigte - Geloofsbelydenis van 'n Kluisenaar - Clinton V du Plessis, Hardeband R5 (alles ingesluit).
Slegs 100 eksemplare.
Bestel by:
Clinton du Plessis-uitgewers BK, Posbus 547, Cradock 5880.
Tel (0481) 4113

WERK

Die Leonard Rayne-Laataandvertoonkas se mikpunt is om aan jong kunstenaars en skrywers die geleentheid te gee om hul talente ten toon te stel. Enige aspirant-kunstenaars, skrywers en musikante wat van die geleentheid wil gebruik maak, moet Debbie Batzofin skakel by (011) 805 2805/6

Doen reklamewerk in u vrye tyd vir 'n besigheidsontwikkelingskorporasie. Verdien 'n bykomstige inkomste. (U doen geen verkope nie!)
Skakel Pretoria 341 0815/0820 of Kaapstad 930 1958.
(Verw: 4202)

JACOB REGOP

HELP OM VERLORE ENERGIE TERUG TE PLAAS DEUR DIE VOEDINGS-VITAMINES WAT VIR NORMALE LIGGAAMLIKE FUNKSIES VEREIS WORD, TE VERVANG

Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 30 kapsules, saam met die koepon hieronder, aan: EMCOR, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel (021) 551-4360

Naam: ....
Adres: ....
....
.... Poskode: ....
Telefoon: ....

OOK VERKRYGBAAR BY JOU NAASTE APTEEK

Moenie jou gewilde strokieskarakters misloop nie!

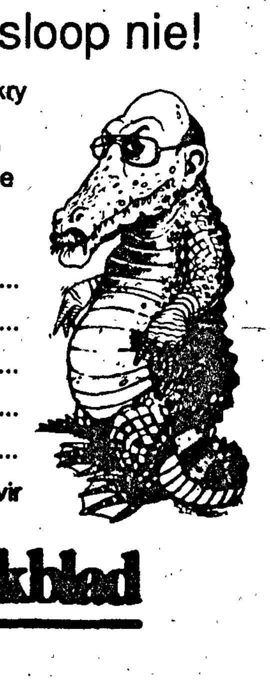

Vir R60 (AVB ingesluit) kry jy Vrye Weekblad 12 maande lank, en vir R30 (AVB ingesluit) 6 maande lank. Stuur ann Posbus 42637 Fordsburg 2033.

Naam: ....
....
Adres: ....
....
....

Tjek/poswissel ingesluit vir R60/R30

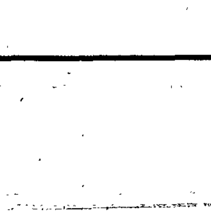

Vrye Weekblad

BRIEWE

Skrywer in die duister

Theo Zeedyk van Krugersdorp skryf:

Rushdie lewe nog, ek is (mond)dood (on)verklaar. Soos Rushdie het ek 'n - in sommige oë - kontroversiële boek geskryf wat (SA)-taboes raak.

Waar ek iets inbring teen die geheiligde instelling van die huwelik en fokus op menseverhoudinge, meen onaantasbare media-majesteite duiwelse verse waar te neem. Hulle sensureer iets waarteen geen ander land, uitgesonder Khomeini se Iran, besware sou opper nie.

Die keurverslag sê: "nie dat die manuskrip goed is óf sleg is, óf (on)moontlik óf moedswillig of wat ook al is nie". Nee, benewens asosiale(?) skryfgedrag wat getuig van skryftalent word my "'n goeie skoot humor, slim woordspelinge, ironie, parodie, satire én veral diepe eerlikheid" toegedig. Wat is dan die vreeslike doodsonde wat noodsaak dat ek na die buitenste woestynduisternis verban en monddood verklaar moet word?

(Brief verkort. Nog twee briewe onder 'n skuilnaam deur dieselfde skrywer ontvang)

Steun idee

MJ Botha van Moffatview skryf:

Ek ondersteun die idee dat nie-blankes in die parlement opgeneem word.

Dit sal egter diskriminasie bly, tensy almal proporsioneel verteenwoordig word.

Kortste rubriek?

Riaan Hofmeyr van Yeoville skryf:

Ek geniet die Takhare vir Vrede se weeklikse inskrywing in die kleinadvertensies baie.

Dit moet die kortste rubriek nóg wees.

Kan die Takhare nie 'n weeklikse vollengte rubriek in die koerant kry nie?

Tot en met die algemene verkiesing op 6 September mag geen briewe met 'n politieke inhoud sonder 'n naam en volle adres geplaas word nie.

SA rugby het 'n duur prys om te betaal

Rugby-ondersteuners hoop op 'n moontlike internasionale toer na Suid-Afrika later vanjaar. Wat gaan dit vir ons land se sportbande met die res van die wêreld - nie net nou nie, maar ook op die lange duur - beteken? In die eerste van ons weeklikse sportrubriek, OPSTOPPERS, gee CHARLES LEONARD sy mening.

DIE gedagte aan 'n Springbokspan wat op die veld draf teen die wêreld se beste vyftiental laat enige rugby-ondersteuner se mond water. Geesdriftiges wat in hul massas opruk na Ellispark, Loftus, Nuweland en Boet Erasmus is egter iets wat al so effens begin vervaag het.

Indien dit gebeur, sal ons werklik weet hoe ons manne in die trotse groen en goud met die bestes vergelyk, en menige argumente sal ook opgelos word. Die geliefkoosde tydverdryf van Suid-Afrikaners om hul eie Bokspan te kies, sal dán sin hê. En Zandberg Jansen se nonsenssoekery sal ook relevant wees.

Die kans dat ons 'n internasionale span om en by Augustus gaan sien, lyk heel goed. Die Suid-Afrikaanse Rugbyraad vier dan hul 100-jarige bestaan met feeswedstryde teen die land teen 'n genooide internasionale span.

Nieu-Seeland se minister van Buitelandse Sake, Russell Marshall, het dié week in Wellington versoek dat die Britse rugby-unies hul spelers weerhou om na Suid-Afrika te kom.

"Rugbyspelers sal nie veel meer as 'n polisiestaat aantref met rasse-diskriminasie as deel van die landswette nie. Dit is die klimaat waarin hulle gaan speel," sê hy.

Hy het duidelik volgende jaar se Statebondspele - wat in sy land plaasvind - in gedagte as hy dit sê.

Marshall beskou die rugby-unies se houding, dat hul spelers self moet kom kyk wat hier aan die gang is, as baie "vreemd".

"Wat hulle sal sien, is 'n land wat in 'n noodtoestand verkeer," sê hy.

Die Nieu-Seelandse Rugbyunie het geen uitnodiging van die SARR na die feesvierings ontvang nie. Hul houding verskil ook heeltemal met dié van die Britse rugbybase: "Baie streng stappe sal teen ons spelers geneem word as hulle uitnodigings na Suid-Afrika aanvaar," is die reaksie van die voorsitter van die NSRU, Russ Thomas.

Hoe nou gemaak? wonder Suid-Afrikaners seker.

Dit is immers rugby se 100e verjaardag en elke land is volgens die Internasionale Rugbyraad geregtig op 'n internasionale toer.

Dit lyk al weer na 'n kwessie van "ons is alleen teen die hele bose buitewêreld".

Rugby lyk op die oog af na een van die sportsoorte waar alles denkbaar gedoen word om dit ten volle geïntegreer te kry. Mense soos Paarwater en Cupido draf dan uit vir die Streeptruie, en Danie Craven, die president van die SARR, het vanjaar selfs uitgesonder as die jaar waarin alles denkbaar gedoen gaan word om apartheid op die rugbyvelde te pletter vat.

En hier wil ek my nou tot dok Craven rig.

Toe jy verlede jaar met Ebrahim Patel-hulle van die Suid-Afrikaanse Rugbyunie (Saru) in Harare gaan gesels het, het my oë gegloei van bewondering. Dit was 'n deksels brawe stap, veral omdat die "bose" ANC nogal in die voorste gestoelte was.

Die idee van een nie-rassige rugbyunie in ons land het 'n boerehart laat fluks pomp. Jy weet, dit het so 'n voorsmakie gegee van 'n Suid-Afrika waar die apartheidsmonster finaal begrawe was.

En die belofte dat daar geen internasionale toere na ons land sou wees - nie voordat julle en Saru in die eg verbind sou word nie, het menige oog laat glinster.

Maar toe raak die versoeking darem te groot en flankerings begin met die Engelse, die Skotte, die Wallisers, die Iere, die Franse, en die Aussies...

Ai jai jai Dok, die ergste is dat jy dit toelaat en dit nou nog goedpraat ook.

Al is die Rugbyraad 100 jaar oud, hou 'n mens steeds jou woord. Met al die korrupsie wat stink in die lug hang, raak dit al hoe makliker vir die ander lot om te skree "boereverneukery!". Dit laat 'n kriewel in 'n ou se broek.

En asof dit nie genoeg is, regverdig Dok nog sy Raad se drie afsonderlike rugbyliggame in 'n onlangse onderhoud met Vrye Weekblad. Sien, hulle het een vir die wittes, een vir die "kleurlinge" en een vir die swartes.

Sy verduideliking: "Identiteite hoort bymekaar. Hulle moet self in hulle gemeenskappe werk."

Dit sal elke selfrespekterende rugbyliefhebber in sy Castle laat stik. En dit in die jaar wat Craven "Die Jaar van Rugby-integrasie" noem.

Dit klink nes die driekamerparlement. Of liewer, die drie-kleedkamer-parlement!

Uitlatings soos die kan 'n mens van Broeder Fritz Eloff en sy "cronies" verwag, maar darem nie van Dok nie.

Iemand moet baie dringend die begrip "nie-rassigheid" aan hulle verduidelik voor dit heeltemal te laat is.

Gaan steek gerus kers op by die sokkermanne wat die afgelope naweek daadwerklik om 'n tafel gaan sit het om dinge uit te praat. Onder voorsitterskap van die National Sports Congress lyk dit of daar werklik een sokkerliggaam in Suid-Afrika gaan wees.

Die kans dat hulle internasionale sokker kan speel met die goedkeuring van die internasionale gemeenskap lyk stukke beter as julle s'n.

Ons wil almal weer ons kele hees skree vir die manne in groen en goud, Dok, maar daar is ongelukkig 'n prys wat ons eers moet betaal. Kom ons doen dit.

Italiaanse vrou piekfyn na 130 dae in grot ...

CARLSBAD, Nieu-Mexiko - 'n Italiaanse vrou, wat 130 dae in 'n verseëlde grot deurgebring het as deel van 'n wetenskaplike eksperiment, het gesê die eerste ding wat sy nou wil doen, is om te gaan stap.

Stefania Follini, 'n 27-jarige binnehuisversierder van Ancona in Italië, het as vrywilliger aan 'n eksperiment, wat die uitwerking van lang periodes in isolasie op die mens wou ondersoek, deelgeneem.

Buite die grot, ná vier maande sonder enige geselskap, het sy haar donkerbrille opgesit om haar oë teen die woestynson te beskerm.

Met die eksperiment het sy die wêreldrekord vir 'n vrou in isolasie gebreek.

"Ek voel goed," het sy in Engels aan joernaliste en ondersteuners gesê. Follini het Engelse taalboeke saamgeneem toe sy in die grot verseël is op 14 Januarie.

"Ek dink ek sal vir 'n lang ent gaan stap," het sy gesê. "Ek sal later aan al die dinge dink wat ek nog wil doen."

In die grot het Follini heeltemal begrip van tyd verloor en kon nie glo toe die navorsers vir haar deur middel van 'n rekenaar sê die eksperiment is byna voltooi nie. Sy het gedink net 80 dae is verby.

Sonder begrip van dag of nag, en sonder 'n horlosie, het sy begin om 24 tot 25 uur wakker te bly en dan vir 10 ure te slaap. Sy het ook opgehou menstrueer.

Haar enigste kontak met die buitewêreld was deur 'n rekenaar wat gekoppel was aan dié van die navorsers s'n.

Sy kon niemand sien of hoor nie en daar was drie videokameras en mikrofone in die grot om haar te monitor.

Follini het haar besig gehou deur die mure van die grot met papieruitknipsels te versier.

Follini het ook gelees, solitaire gespeel en judo-bewegings gedoen om oefening te kry.

"Dit was pragtig om daar te woon," het sy met behulp van 'n vertaler gesê. "Maar dit voel goed om buite te wees. Ek voel piekfyn."

Die eksperiment is deur navorsers van Ancona in samewerking met die National Aeronautics and Space Administration (NASA) en verskeie Amerikaanse universiteite gedoen.

Follini moet nou verskeie toetse ondergaan om vas te stel tot watter mate die isolasie haar geestelike en fisiek beïnvloed het. - AFP

Dié week in die nuus

Suid-Afrika

Die goudprys daal tot sy laagste vlak in byna drie jaar tot 360 dollar per fynons. Die rand reageer en daal tot sy laagste vlak in vier jaar tot R2,78, teenoor die dollar.

300 000 mense by 18 myne se werk is in die weegskaal ná die daling van die goudprys. Twee van Suid-Afrika se oudste goudmyne kan eerste geraak word.

Robert McBride, 'n terdoodveroordeelde lid van die ANC, kry toestemming om met Paula te trou.

'n Onafhanklike advokaat, Brian O'Linn, word aangestel as die hoof van die kommissie van ondersoek na intimidasie in Namibia.

Ray Swart, 61, DP-LP vir Berea, kondig sy bedanking uit die politiek aan.

Michelle Bruce, 22, word aangewys as die nuwe Mej Suid-Afrika.

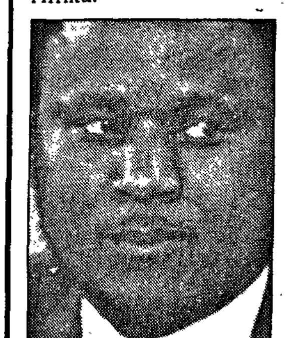

Eerw Frank Chikane word in die University-Hospitaal in Wisconsin, Amerika, opgeneem nadat hy ernstig siek geword het.

Amerika se ambassadeur in Suid-Afrika, Edward Perkins, verlaat die land en spreek hom uit ten gunste van sanksies teen Suid-Afrika.

Die regering verlaag die tarief op sommige tolpaaie.

Die bekroonde pianis, Steven de Groote, sterf in Johannesburg aan nierversaking.

'n NP-lid van die Johannesburgse Stadsraad, Dave Verster, bedank uit dié party en sluit by die DP aan.

Die Boere-Vryheidsbeweging word in Pretoria gestig onder leiding van JJ Groenewald

Vyf werkers van Edworks wat gestaak het, word ná 'n hofbevel deur die bestuur van die perseel verwyder.

Twee Britse burgers verskyn in die hof in verband met 'n skietvoorval waarin 'n toeskouer op Ellispark verlede maand beseer is.

Anton Koen en James Cohen word in die Pretoria Sentrale Gevangenis gehang vir die moord op twee bejaardes.

Die grootste vermaaksentrum in die land, Shareworld, word gelikwideer na 'n skuldbedrag van R45 miljoen.

Twee Suid-Afrikaners, Sydney Baker en Heinz Glockel word in die tronk in New York aangehou op aanklag van wapensmokkelary.

Internasionaal

In die grootste versetbeweging sedert die kulturele revolusie van Mao Tse Tung trotseer honderdduisende Chinese die krygswet om in die Tiananmen-plein in Beijing te betoog.

Hulle eis die bedanking van die Eerste minister, Li Peng, en die hoofleier, Deng Xiaoping en die demokratisering van landswette. Tot 70 000 soldate word ontplooi om die studente-betogings te onderdruk, hoewel hulle nog nie opgetree het nie. In al die groot sentra in China asook in die buiteland, veral Amerika en Frankryk, bewys studente hul eensgesindheid met die betogers.

Die Sowjet-regering beveel agt Britse diplomate en drie joernaliste om die land binne twee weke te verlaat in reaksie op die Britse uitsetting van Sowjet-diplomate wat hulle beskuldig het van spioenasie.

Die voormalige Filippynse president, Ferdinand Marcos, is in kritieke toestand in die hospitaal in Honolulu, Hawai.

Meryl Streep word by die Cannes-filmfees aangewys as die beste aktrise vir haar rol in Cry in the Dark.

Die Ajatollah Khomeini ondergaan 'n operasie vir inwendige bloeding van die spysverteringskanaal.

President Mikail Gorbatsjof word deur die Kommunistiese Party aangewys as die nuwe uitvoerende president.

Vrye Weekblad word uitgegee deur Wending Publikasies Beperk van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg. Die telefoonnommer is 836 7236. Die posadres is Posbus 42637, Fordsburg 2033.
Die blad word gedruk deur Excelsior Drukkers (Edms) Bpk van Lautreweg 2, Stormill. Dit word versprei deur Allied Uitgewers Bpk van Wepenerstraat 32, Booysens, Johannesburg.

'Ek sal Bruce nooit vergewe'

Vir die eerste maal in nege jaar gaan die blonde Bruce Fordyce nie weer sy gebruiklike eerste plek in die Comrades-marathon inneem nie. Watter mansatleet gaan Woensdag eerste oor die wenstreep in Durban draf? En, hoe ver gaan Frith van der Merwe die vroue-afdeling wen? OCKIE DUPPER krap kop hieroor

"OPER as die gesig van 'n hoofseun."

'n Raker beskrywing van vanjaar se Comrades-marathon kan daar nie wees nie. Wat 'n sportskrywer se droomstorie kon wees, het in 'n nagmerrie ontaard.

Met sy onttrekking aan dié spogmarathon het Bruce Fordyce dit skielik moontlik gemaak vir 'n groot groep atlete om as potensiële wenner van die mansafdeling uit die stryd te tree.

Ek is gewaarsku.

Fordyce was nog altyd van mening dat hy nooit aan die Comrades sou deelneem indien hy nie 100 persent fiks is nie.

Maar as iemand wat reeds sy storie uitgewerk het, het ek geweier om te glo dat die oorwinning in die Standard Bank- 100km wedloop op Stellenbosch veel uit Fordyce sou neem.

Dit het. Om nou nog te sanik oor "wat is 'n Comrades sonder 'n Fordyce" gaan my nie ver bring nie. 'n Berig oor 'n Comrades sonder die blonde koning moet geskryf word (dreig my redakteur).

Paniek?

Ek sal Bruce nooit vergewe nie, maar hier kom dit.

Kenners voorspel dat paniek kan losbreek aan die begin van die wedloop. In die verlede het baie atlete vir Fordyce dopgehou en toegelaat dat hy die pas aangee.

Dié jaar sal atlete nie weet wat om te doen nie.

Sommiges sal 'n te harde pas aangee in 'n poging om weg te breek, en dit sal dan aan 'n handjievol atlete oorgelaat word om te wys waartoe hulle in staat is.

Mark Page en Nic Bester moet op grond van hulle prestasies verlede jaar (onderskeidelik tweede en derde) as twee van die groot gunstelinge beskou word.

Page het sedert sy rampspoedige Standard Bank- 100km wedloop in Februarie - waar hy moes tou opgooi - 'n lae profiel gehandhaaf. Hy hardloop vanjaar in sy eerste "af" wedloop, en die moontlikheid bestaan dat die druk op hom dalk net te veel kan wees.

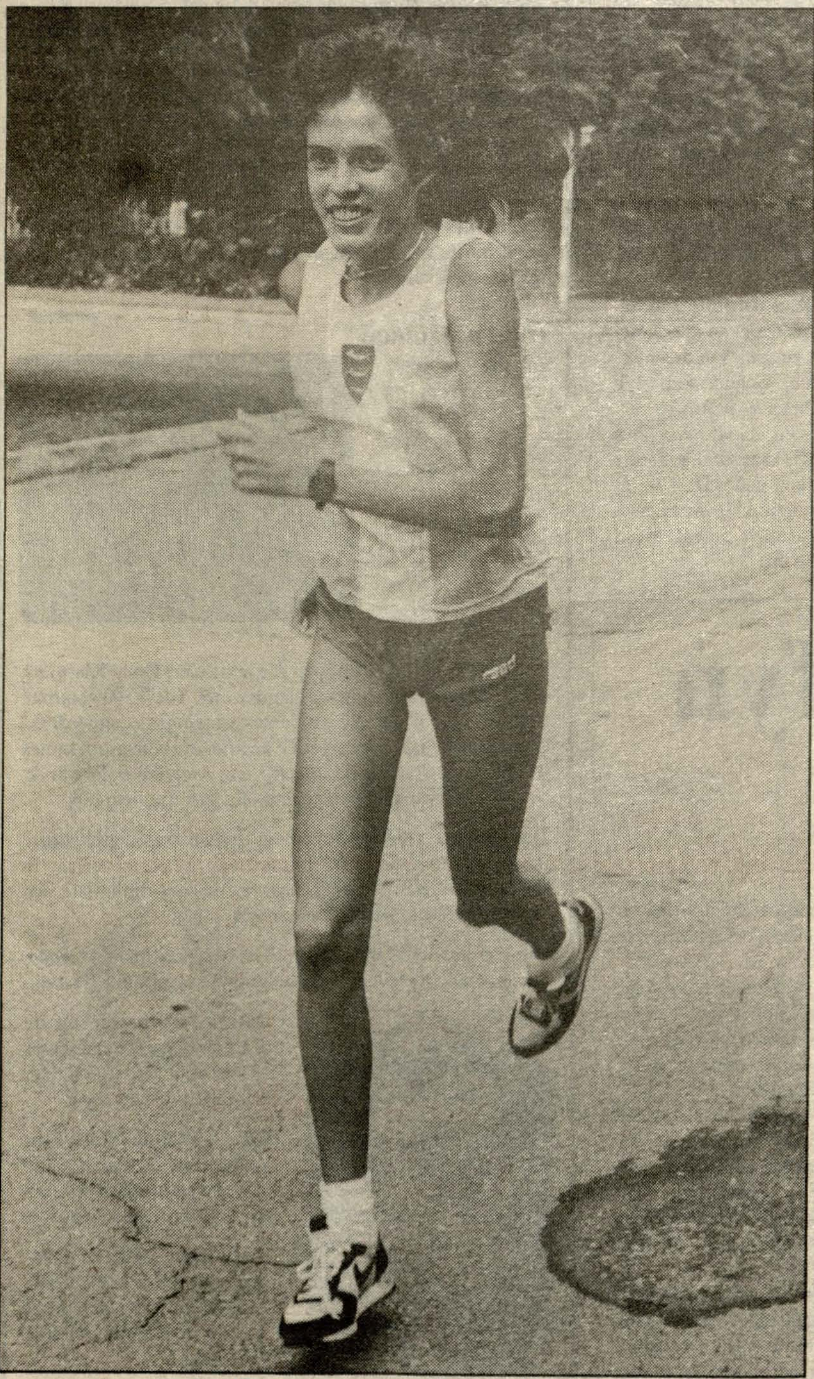

Die Blits van Benoni, Frith van der Merwe

Page dink anders: "Ek voel baie goed. My enigste probleem is ek voel so sterk dat ek myself moet terughou en spaar vir die wedloop."

Page lyk uitstekend voorbereid. Op 6 Mei voltooi hy die Wally Hayward-marathon in 2:41 om net die volgende dag 'n vinnige 76 minute in 'n half-marathon aan te teken. Verlede Saterdag draf hy die Randburg half-marathon in 'n gemaklike 80 minute af.

Met sy spoed skeel niks. Hy het onlangs agste geëindig in 'n 10km wedloop. Sy tyd - 'n blitsvinnige 30,47 minute - was die beste van sy loopbaan.

Na sy vierde plek in die Iron Man-kompetisie in Februarie, is daar ook maar min van Nic Bester gehoor. Bester, wat ook die eerste keer aan die "af" wedloop deelneem, sê hy het die jaar in sy voorbereiding meer gekonsentreer op die Comrades as die Ultraman-kompetisie. Die laaste ultra-marathon waaraan hy deelgeneem het, was die Twee Oseane waar hy 'n gemaklike 3:40 gehardloop het.

Op geestelike vlak kan Bester vanjaar egter die knoop deurhak. "Nic is 'mentally' baie sterk," het 'n oefenmaat aan Vrye Weekblad gesê.

"Die wedloop is die jaar 2 km langer, en as jy uit is op jou bene, is dit ver om op reserwes te hardloop. Dit is hiér waar Nic die ding kan doen."

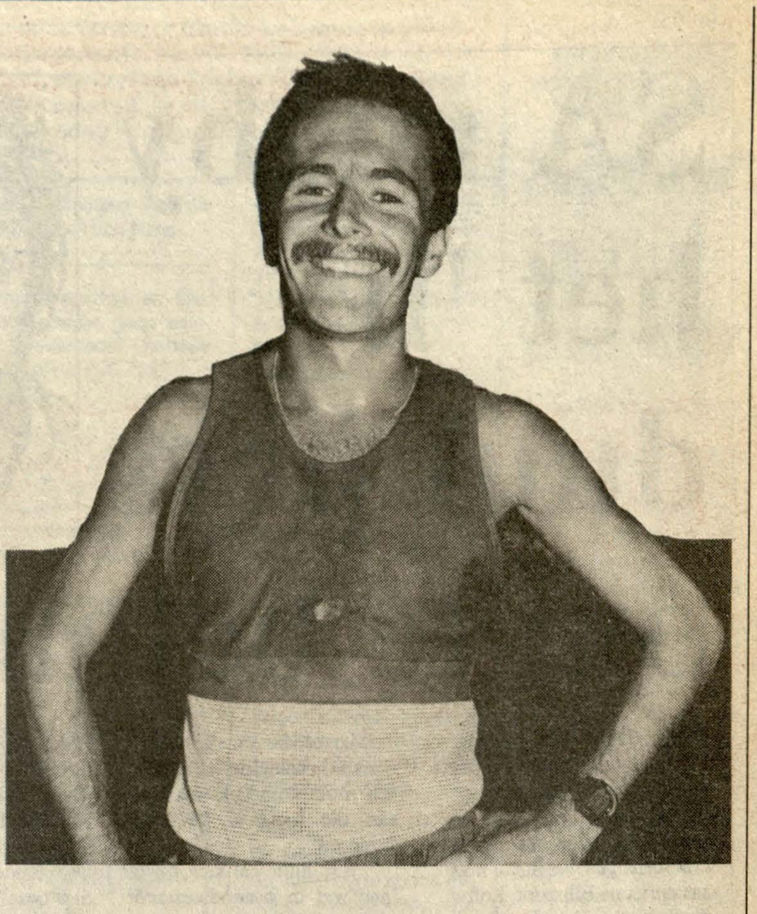

Mark Page, een van die gunstelinge, glimlag oor die gedagte

'n Atleet wat nog nooit aan die Comrades deelgeneem het nie, en volgens baie mense die eerste oorsese wenner sedert 1972 kan wees, is die Hongaarse ster Attila Kovacks.

Na sy sewende plek in die Standard Bank- 100 km en sy negende plek in die Twee Oseane, het Kovacks kenners verstom met sy dieet van langafstand-oefenweke (200 km plus) en deelname aan bykans elke moontlike wedloop.

Slegs 'n week ná die Twee Oseane, op 2 April, eindig Kovacks vyfde in die Jackie Gibson-marathon met 'n vinnige 2:34:04, en op 9 April teken hy 'n 1:51 in die Krugersdorp 32 km aan. Dit volg hy op met 'n oorwinning in beide die Elite Sasolburg-ultra en die Ohlssons 56 km op Potchefstroom.

Om alles te kroon hardloop hy ook 'n vinnige 2:27:30 in die Lucozade-marathon - dít alles binne 'n kwessie van vyf weke!

Niks verkeerd

Ooroefen? Alan Robb, wat die wedloop vier keer in die sewentigerjare gewen het, dink nie so nie.

"Attila het nog niks verkeerd gedoen nie en het baie tyd gehad om uit te rus vir die Comrades." Hou hierdie borselkop, wat in die klere van Rocky Road Runners deelneem, goed dop.

Die tweede oorsese inskrywing wat genoem moet word, is dié van die Franse 100 km kampioen, Jean-Marc Bellocq. Sy vierde plek in die Standard Bank- 100km en sy tweede plek in die wêreld 100 km kampioenskap verlede jaar, gee volgens Bernard Rose aan Bellocq 'n beter wenkans as Kovacks.

Die huidige Suid-Afrikaanse marathon-kampioen, Willie Mtolo, is Fordyce se keuse vir die kroon. Mtolo se uitstekende 2:08:15 in die standaardmarathon gee aan hom daardie bykomstige voorsprong wat afwesig is by die meeste van sy teenstanders. Kan hy egter sy staal oor meer as dubbel die afstand toon?

Die beproefde teorie dat die Comrades eers werklik ná 70 km begin, kan Mtolo dalk kniehalter - ondanks die feit dat hy in 1983 reeds die Comrades in 'n goeie 23e plek voltooi het.

Dan is daar nog Philemon Mogashane, wat na Fordyce en Deon Holtzhausen derde geëindig het in die Stellenbosch-ultra, en 'n sesde plek losgehardloop het in die Twee Oseane.

'n Ander bekende is Hosea Tjale, wat baie het om te bewys na sy tweede plek in 1985 en sy derde plek in 1987.

'n Buiteperd onder die mans is die jong Charl Mattheus. Na 'n 21e plek in 1987, het die 22-jarige Mattheus die tonge behoorlik los gehad met sy goeie sewende plek verlede jaar.

Die atleet wat verlede jaar in die sesde plek geëindig het, Winkelhaak se Jetman Msutu, staan ook 'n goeie kans om op dié plek te verbeter.

In die vroue-afdeling is die vraag nie "wié gaan wen?" nie, maar "hoe ver gaan Frith van der Merwe wen?" (dit is nou as die son nie gaan stilstaan of iets onverwags gebeur nie).

'n Mens wonder ook of Frith nie gaan regkry wat geen ander vrou nog in die Comrades kon vermag het nie - om onder die top-tien atlete te eindig.

Dit mag dalk vergesog klink, maar sy het maalvleis gemaak van haar teenstanders die jaar, en in die proses twee wêreldrekords (in die 30 myl en 50 km) agter haar naam geskryf.

Haar 22e plek in die Twee Oseane en haar verstommende SA rekord (2:30:35) in die SA marathonkampioenskappe plaas die vrou van Benoni in 'n heel ander klas as haar mededeelnemers.

Haar derde plek in die Clicks Femina- 10km wedloop in Durban - nadat sy voor die tyd bekend gemaak het dat sy slegs gaan "jog" in die wedloop - het 'n bekende kommentator laat opmerk dat Frith 'n metamorfose ondergaan sodra die skoot klap.

Vra maar vir Johnny Halberstadt, Danny Biggs, Alan Robb en Nic Bester, wie se name almal 'n paar plekke onder Frith s'n op die uitslae van die Twee Oseane verskyn het.

Helen Lucre, wenner van die Comrades in 1985, 1986 en 1987, lyk na 'n waarskynlike naaswenner die jaar.

Na haar teleurstellende derde plek (7:07:50) verlede jaar, het sy vanjaar baie gesnoei aan haar oefenafstande en dit lyk of dit die gewenste uitwerking het.

Sy het verlede maand die Settlers ultra-marathon (60km) op Grahamstad gewen, en 'n vinnige 57 minute in 'n onlangse 15 km aangeteken.

Skakel Woensdagoggend die kassie maar vroeg aan - hier kom 'n grote.

Las rugbytoer af — bladsy 19

VRYDAG

Bylaag tot Vrye Weekblad, 26 Mei 1989

Manie nie meer stil nie

Andrea Vinassa

REGISSEUR Manie van Rensburg se naam het van die SAUK-TV-skerm verdwyn sedert hy Dakar besoek het - maar dié stilte word nou verbreek.

Hy is besig met 'n paar interessante projekte. Een daarvan is die verfilming van 'n televisiereeks gegrond op Hans Strydom se biografie van Robey Leibbrandt, bokser en Nazi-saboteur in Suid-Afrika.

'n Ander projek is die stigting van die Rolprentteater-Instituut, wat vir Suid-Afrikaanse rolprentmense van meer belang is.

Die doel van die instituut is om die kultuur wat deur Suid-Afrikaners vervaardig is, aan die buitewêreld te bring. Die instituut bemoei hom met die verfilming van hoofsaaklik toneelstukke en sal dien as 'n vertoonkas vir die idees van Suid-Afrikaners wat hulle verset teen apartheid én teen buitelanders (soos Richard Attenborough) wat Suid-Afrika se beeld na buite beheer.

Die instituut is gegrond op die konsep van die American Film Theatre, die vervaardigers van prente soos The Glass Menagerie en A Streetcar Named Desire.

Die eerste produksie, The Native Who Caused All The Trouble, is geskryf deur Vanessa Cooke, Danny Keogh en Fink Haysom en is in 1986/87 bekroon met die AA Vita-prys vir die Toneelskrywer van die Jaar. Die prent handel oor een van die hoekstene van apartheid - die grondgebiedewet van 1913.

Danny Keogh, een van die skrywers van The Native Who Caused All The Trouble

"Ek is verveeld met agitprop-teater. Die populêre uitbeeldings van die slagoffers van apartheid het 'n cliché geword," sê Van Rensburg.

Een van die belangriskte take van die instituut, sê hy, is die opleiding van tegnici en skrywers.

"Teater is die medium van die skrywer, rolprente is die regisseur se medium. Die ideaal is om die twee te kombineer.

"Ek wil 'n nuwe genre ontdek. Uiteindelik wil ek regstreeks vir dié genre skryf."

Dié regisseur is ook lid van de uitvoerende raad van die Film and Allied Workers Union (Fawo) en 'n sterk ondersteuner van die organisasie se beleid om 'n alternatiewe rolprentbedryf en -kultuur te bevorder. Hy het dit teen die Amerikaanse en hoogs komersiële oriëntering van die huidige bedryf.

"Fawo bring vir die eerste keer 'n klomp kreatiewe mense bymekaar, mense wat omgee vir die bedryf en vir die land waarin hulle leef. Twee vyande van die bedryf is ego en geldgierigheid en as dit afwesig is, kan interessante rolprente gemaak word.

"Die instituut wil mense betrek wat teen realistiese salarisse wil werk, omdat dit vir hulle lekker is."

En Leibbrandt?

Van Rensburg vertrek vandag Oudtshoorn toe waar hy begin werk aan Operation Weissdorn waarin Marius Weyers die rol speel van Jan Smuts se baasspeurder, Jan Taillard, en die onbekende Kaapse akteur wat in Londen woon, Paul Hertzberg, die rol van Leibbrandt vertolk.

Operation Weissdorn is nie 'n instituut-projek nie.

Paul Emsley stal uit op Stellenbosch

Sandra's Daughter, in conté-kryt - deel van 'n tentoonstelling van tekeninge deur die bekende Kaapse kunstenaar Paul Emsley wat tot 2 Junie te sien is in die Dorpstraat Galery, Stellenbosch. Dit is sy eerste eenmens-tentoonselling sedert 1982. In 1983 het hy sy rug gekeer op die ekspressionisme en hom gewend tot modelteken - met as onderwerp wolke, bome, berge, diere en die menslike figuur. In hierdie periode ondersoek hy die belangrikheid van toonwaardes - lig en donker - soos dit voorkom in lig, skadu en die weerkaatsing van lig.

Die Storm om Afrikaanse Shakespeare

Dieter Reible se interpretasie van Shakespeare se The Tempest in Afrikaans gaan gehore skok, sê André Odendaal in 'n onderhoud........................ 5

Amanda en die orgasmes.................... 2

Jazz Pioneers blaas lewe in die 50's .. 3

Bartho Smit se Keiser......................... 3

'n Madama Butterfly om te onthou 5

LATE-NITE AL'S

Milpark
(agter Holiday Inn)
(011) 726-3412/8609

SPESIALE VROEGAAND AANBOD

25% AFSLAG OP VOOR-TEATER AANDETE
(uit teen 8NM)

Oop van middagete tot baie laat sewe dae per week

Amanda se nuwe libido

Chris du Plessis

AMANDA STRYDOM identifiseer nie altyd met die feministiese nasleepsels in Orgasmo Adulto Escapes From The Zoo wat tans by die Black Sun opgevoer word nie.

"Beide mans en vrouens is weerloos op seksuele gebied," verduidelik sy met 'n soort post-feministiese poging. "Mans is nie meer noodwendig die jagters en die vrou die prooi nie."

Sy deel die verhoog met 'n ander "comeback"-kunstenaar, Michelle Maxwell, wat nou al agt jaar in die buiteland werk, en besluit het om haar vakansietyd hier met die stuk te aan vul.

Die stuk is geskryf deur die Italianer Dario Fo en sy aktrise-vrou Franca Rama: van die bekendste eksponente van post-fascistiese politieke en werkersklas teater in Italië.

Orgasmo, wat draai om die vrou en haar seksualiteit, word opgevoer in ses monoloë met 'n gesamentlike proloog.

"Ons spreek nie net die mans in die gehoor aan of maak gekke van hulle nie. Ons praat net soveel met die vrouens."

Sy besef egter dat die toon van die stuk en sommige verwysings as neerbuigend teenoor mans gesien kan word (penisse word as "klein wonderwerkies" beskryf). Ou Freudiaanse clichés soos "penis-envy", hoe satiries ook al, steek ook kop uit: ("Women are just apes without tails...").

En mans en vrouens bly steeds so onbewus van mekaar se seksuele ervarings soos altyd. Vrouens kan nie mans se "ondeunde ekstra stertjie" - blykbaar met 'n wil van sy eie gebore - verstaan nie. Hulle weet nie mooi hoe ongemaklik ereksies - ewe skielik op die bus, of sommer in die wind - eintlik kan wees nie.

Dieselfde naïwiteit geld vir mans. Tydens een van die vele *orgasme-similasies in die stuk* het debuut-regisseur David Alcock (hy is so gedoop) blykbaar mismoedig weer erken hy weet glad nie hoe 'n vrou so 'n ervaring beleef nie.

"Feminisme" en "fake"-orgasmes op die verhoog ten spyte, het Amanda self nie veel seksuele "hangups" nie. Sy erken egter dit was nie maklik om daar te kom nie. "Afrikaanse vrouens is seksueel verskriklik oppressed. Dit is hoe ons grootgeword het. Christelike waardes..."

Amanda se verlengde en redelik publieke ronde van swak geluk het 'n Christelike identiteitskrisis ingesluit. Maar sy sien nie haar "comeback" in die teater verlede jaar met Pieter Toerien se "lesbiese" stuk Bluefish Cove as 'n amptelike wegbreek van haar tydelike Christelike blymoedigheid nie. Sy was net lus om weer te werk.

Om dit te doen moes sy 'n miskraam, 'n egskeiding, die gepaardgaande skuldgevoelens, akute depressie - en die reik na strooihalms (soos Christendom in dié geval) - oorkom. En Orgasmo en Bluefish is seker nie die swakste keuses vir 'n akteur wat 'n terugkeer van haar libido probeer bewerkstellig nie.

Amanda Strydom

Lekker verjaar en mag daar nog vele wees

HAKKAS

Charles Leonard

Plate word op 'n skaal van 0 tot 10 beoordeel

CLASSIC ROCK 1966-1988 - VERSKEIE KUNSTENAARS (8)

VEERTIG jaar gelede het 'n gegradueerde in filosofie, Ahmet Ertegun, besluit om ekstra geld te maak. Hy het sy "stokperdjie" - plate koop en verkoop - voltyds begin doen. Saam met 'n vriend het hy Atlantic Records gestig.

Hierdie 17-snit dubbellangspeler is deel van Atlantic, wat intussen tot een van die reuse in die internasionale musiekbedryf gegroei het, se veertigste verjaarsdagvierings.

Classic Rock moet nie verwar word met daardie skreiende opgetofde simfoniese pop waarmee ons geteister is so 'n paar jaar gelede nie. Hierdie plaat bevat die ware classics deur die oorspronklike kunstenaars.

Van Vanilla Fudge se underground-weergawe van die Supremes se You Keep Me Hanging On, Led Zeppelin se Dazed and Confused en die hemelse Stairway to Heaven, Crosby, Stills and Nash se Suite: Judy Blue Eyes, AC/DC op breeknek-snelheid op die Highway to Hell, tot en met Mike (Rutherford van Genesis) and the Mechanics se All I Need is a Miracle, doen die musiek die naam Classic Rock gestand.

Lekker verjaar en ons sien uit na nog vele meer.

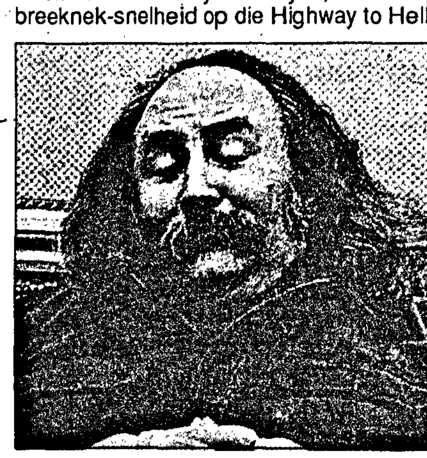

David Crosby in 'n ontspanne luim

A NEW FLAME - SIMPLY RED (4)

Die plaat is in die idilliese Montserrat in Wes-Indië opgeneem. Dit is blykbaar 'n baie rustige plek.

Dit word nogal duidelik weerspieël in die tipe musiek wat op A New Flame is. 'n Hele paar van die snitte is só rustig dat dit klink asof die rooi mopkop, Mick Hucknall, dit gekomponeer het terwyl hy sy namiddagslapie geniet het.

Daar is niks van die guts, die soete hartstog en wroeging van 1985 se Picture Book en 1987 se Men and Women nie.

Die snitte wat die moeite werd is, is die kwaai Turn It Up wat Rooimoer saam met die Motown-legende Lamont Dozier gekomponeer het, die 1972 Harold Melvin and the Blue Notes tongsuig If You Don't Know Me By Now, en Enough, waaraan die Crusader Joe Sample, help skryf het.

Die res van die musiek is muzak - 'n kombinasie tussen musiek en iets wat rym met dak.

Dit is besonder jammer, omdat Hucknall geklink het na die een wit sanger wat werklik kon soul sing.

FLIP-FLOP - GUADALCANAL DIARY (8)

As my geheue my nie in die steek laat nie, het die Amerikaanse Marines die Japanese soldate erg pak gegee by Guadalcanal gedurende die Tweede Wêreldoorlog.

Een ding waarvan ek wel seker is, is dat dié plaat my werklik groot genot verskaf. Die Guadalcanalese is een van die nuwe intelligente Amerikaanse ghitaargroepe in die REM-liga. Sanger Murray Attaway klink selfs so 'n bietjie na REM se Michael Stipe.

Hulle is egter nie REM-klone nie en het 'n oorspronklike klank van hul eie: Hulle rock bietjie harder en Attaway raak heel dikwels laf agter die mikrofoon.

Die hoogtepunt is ...Vista. Ja, daardie Vista (doemela, doemela, vista). Die liedjie is losweg gegrond op dié skoolsportliedjie. Net veel meer anargisties en baldadig.

Teken gerus die naam Guadalcanal Diary in jou dagboek aan. Jy mag nie van hulle vergeet nie. En, o ja, gaan koop gerus Flip-Flop.

Jameson's
95A COMMISSIONER ST. JHB
Vry, Sat & Son — The Genuines
Dins, Woens & Don — Simba Morri
Tel: 836-6002/838-1769

Bartho Smit
die Keiser
In 'n moderne Afrika-land is 'n spel tussen Koning en Nar, ministers en Wewer, onverbloemd komies - totdat die Wewer nie net weef, maar ook rebelleer, tot die Keiser vergeefs wil weet: dit wat ek dra, is dit, of is dit nie?
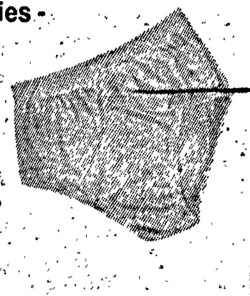
Nico Malan-teater
18 Mei tot 3 Junie
Bespreek by Computicket
CAPAB KRUIK

Dickens slaag nie op verhoog nie

Hard Times
Deur Charles Dickens. Bewerker en regisseur Janice Honeyman. Van 22 Mei by Windybrow

GUY WILLOUGHBY

JANICE HONEYMAN pak 'n groot taak aan met hierdie uitvoerige produksie: om die kaleidoskopiese wêreld van 'n belangrike Dickensroman in die skraler taal van die verhoog te verwerk. Die poging slaag nie heeltemal nie - dalk is dit onmoontlik - maar wys tog bewonderenswaardige moed.

Die kwessies in Hard Times (geskryf in 1854) herinner baie sterk aan dié van Suid-Afrika nou, en dit verduidelik waarskynlik hoekom 'n nuwe verwerking nou opgevoer word. In die boek fokus Dickens op die uitbuiting van katoenfabriekswerkers deur die geldgierige base van noord-Engeland, en die hardekop ekonome wat die uitbuiting regverdig het.

Stel teleur

Ongelukkig stel Honeyman se weergawe ons teleur om dieselfde rede as wat Dickens boei: ons belangstelling in Hard Times word gehou deur die manier waarop die storie vertel word eerder as die (sukkelende) storielyn.

Om vir die verandering van medium te vergoed, moet visuele gelykes vir Dickens se sentrale literêre beelde op die verhoog gevind word - by voorbeeld die rook wat eindeloos oor die fabrieke krul. Dit word net plek-plek reggekry.

Maar al is die verwerking dun, die vertolkings is van 'n baie hoë gehalte. Die gewildste was Robert Whitehead se oordadige Mr Bounderby, Michael McCabe se "harde feite"-opvoedkundige, Thomas Gradgrind, en Carol-Ann Kelleher se Sissy Jupe, die eenvoudige sirkusmeisie wat ten spyte van Dickens se sentimentaliteit heeltemal oortuig.

Johan Pretorius se musiek was slim, veelsydig en vol atmosfeer. Hierdie element kon beter gebruik gewees het om die stuk te bind.

Ongemaklik

Aan die ander kant het die verhoogstel heelwat bygedra tot die los struktuur van die aand. Die verhoog was ongemaklik en bekrompe, sodat die karakters verskeie tonele in moeilike hoekies moes speel terwyl groot ruimtes ongebruik gelaat is.

Hard Times is dikwels lekker om na te kyk, en laat soms 'n ryk Dickensiaanse akkoord weerklink; maar wat ontbreek is 'n organiese eenheid van dade, woorde en skouspel wat 'n dramatiese gelyke sou wees vir die lees van die boek.

Hoewel Dickens lief was vir die teater, het hy besluit om hom in 'n roman uit te druk. Hierdie produksie wys - onder andere - dat dit 'n wyse keuse was.

Ons goue vyftigs begin weer... met die Jazz Pioneers

Die held van die dag, Ntemi Piliso
Foto: Andrea Vinassa

Chris du Plessis

MISKIEN is dit 'n droom. Maar verlede Saterdag by die David Webster herdenkingskonsert in die Mark se Warehouse het dit gelyk of ons dalk 'n herlewing van ons eie "fifties" kan verwag. Vir die eerste keer.

Die Amerikaanse gewoonte om eras soos die Rock en Rolltydperk (en alle ander denkbare eras) oor en oor te romantiseer, is altyd baie merkbaar hier. Maar om die een of ander rede word ons eie kulturele bloeitydperke geïgnoreer.

En wat musiek betref, was die laat veertiger- en vroeë vyftigjare in Suid-Afrika net so kultuurryk as enige ander in die wêreld (veral Madagaskar) indien nie ryker nie.

Die Jazz Pioneers het dit Saterdag weer bewys met 'n vertoning wat - in teorie - die laaste spyker in Elvis of enige ander opgeblase oorsese rockheld se doodskis gekap het.

Nie eers Johnny en Sipho (Clegg en Mchunu) se vroeë kombinasies het so 'n oorweldigende spontane reaksie onder 'n gemengde gehoor uitgelok soos Ntemi Piliso se sax-solo's nie.

Mango Groove se verering van die ander groot musiekstyl van die vyftigs - kwela - was verfrissend, Sipho Mabuse se amper-ernstige mbaqanga was uitlokkend, Peto se eiesoortige township-sameflansings was hoogs bevredigend.

Maar die Jazz Pioneers het deur alle vorme van spanning en vooroordele gebars en politieke en sosiale bekommernisse vir 'n wyle by die deur uit geblaas met hulle unieke mbaqanga-jazz-swing-marabikwela kombinasie.

Dat hierdie eg Suid-Afrikaanse musiekstyl tydloos en universeel is, was duidelik. Klein kindertjies van alle rasse was van die voorste dansers.

Net vir 'n oomblik, in die rook, die gedruis en die gedeelde konsentrasie tussen die gehoor en die verhoog het die Warehouse - 'n potensiëel depressiewe plek teen enige standaarde gemeet - teruggeflits in tyd.

Versoening

Na Dorkay House in Eloffstraat, soos dit moontlik was so paar dekades gelede. Toe mens op enige dag in gesigte soos Miriam Makeba, Dudu Pukwana, Jonas Gwangwa, Hugh Masekela, Dollar Brand (Abdullah Ibrahim), Zakes Nkosi en Kippie Moeketsi kon vasloop.

Almal besig om tradisionele en stedelike Suid-Afrikaanse musiek met Amerikaanse Big Band jazz te versoen en te verwerk.

Sulke oomblikke is nou op viniel vasgevang met die Jazz Pioneers se langspeler wat verlede week deur Gallo vrygestel is. Dit was passend dat die vrystelling by Kippies gehou is. Ntemi en Kippie was van die stigterslede van die groep toe daar in 1981 besluit is om Jazz Mbabela te laat herleef na 'n kulturele "blaaskans" van meer as twee dekades.

Moeketsi is tussen toe en nou tragies, 'n arm man, in 'n walm van alkohol en rookdampe oorlede.

Na die groep se eerste "revival" opvoering in Alexandra Township het hulle al in Botswana getoer (1986) en was hulle die groep wat die meeste opslae gemaak het by die 1987 CASA (Culture for an Alternative South Africa) in Amsterdam.

Hulle tree elke Saterdag by die Roxy Rhythm Bar in Mellville op en by After Dark in Pretoria op Woensdagaande voor hulle aan die begin van Junie na Europa vertrek op 'n toer deur Frankryk, Duitsland, Britanje en Holland.

Die Dorkay House Trust se planne om die gebou in sy ou glorie te herstel is in volle swang, en met die Pioneers se terugkeer sal hulle weer hulle regmatige plek in die SA musiekgeskiedenis inneem deur Saterdag middagete jamsessies daar te hou. Hopelik gee Suid-Afrikaners hulle en hulle musiek dan die erkenning wat hulle verdien.

Die Groen Tier en die Keiser se onderbroek

Die Keiser
Deur Bartho Smit onder regie van Marthinus Basson. In die Nico Malan-teater tot 3 Junie.

CATHERINE DU PLESSIS

VOLWASSENES het ook nodig om sprokies te hoor en Die Keiser deur Bartho Smit is spesiaal vir hulle geskryf. Ons betree die kamma-kammaland van Ekwator, waar die prag en praal van die keiser en sy hof selfs dié van die glinsterende Sonkoning oorskadu.

Soos al die beste sprokies kan hierdie een ook op verskeie vlakke geïnterpreteer word. Met karakters soos die Ministers van Kultuur, Verdediging en Buitelandse Sake én 'n terroristeleier wat bekend staan as die Groen Tier, is dit nie moeilik om die verwysingsraamwerk elders toe te pas nie.

Die Keiser is swak, maar het goeie bedoelings. Die ministers is ook swak maar kry dit reg om na hulle eie belange om te sien. Die Groen Tier dink hy ken en verteenwoordig die onderdrukte volk. Niemand sien die werklikheid raak nie, almal verkeer onder 'n waan van een of ander aard. Die enigste een wat dit hoegenaamd besef is die skerpsinnige nar.

Oordadigheid

Die kostuums en stel skep die atmosfeer van onwerklike oordadigheid wat deurgans heers. John Caviggie se kostuums is effektief - die effektiefste miskien die eenvoudige wit onderbroek waarin Neels Coetzee as die keiser sy verskyning maak. Die onderbroek-motief verskyn ook op die rooi gordyne van die hof - die Y-front ontwerp verdoesel in 'n vredesimbool. Soos met soveel ander dinge in hierdie toneelstuk, word dit omgekeer en agterstevoor ingespan sodat die allegoriese verwysings mekaar vinnig opvolg as mens jou gedagtes daarvoor opstel.

Marthinus Basson se aanslag is oor die algemeen lig, veral wat betref die Ministers van Verdediging (Casper de Vries) en Kultuur (Louw Verwey). Neels Coetzee is gepas keiserlik aan die begin en slaag goed daarin in die tweede bedryf om die vertwyfeling wat sy byna-naaktheid - wat deur almal ontken word - oor te dra.

Raél Mercur as die hofnar is die kommentator, die tradisionele ondergeskikte wat meer insig het as sy sogenaamde meerderes. Sy vertolking is van hoë standaard, die skeidslyn tussen onderdanigheid en uittarting fyn getrek.

Vir diegene waaroor dit nou alles gaan, is die einde 'n ryk bron om te ontgin. Die onderdrukte volk (wat blykbaar min klere dra weens die hitte) aanbid 'n keiser wat nie net swak is nie maar nou ook swaksinnig geword het. Die onderbroek is die simbool van sy solidariteit met hulle ongeklede staat. Miskien het die Rocky Horror Show dieselfde boodskap: Madness takes its toll. Aan die einde weerklink Nkosi Sikel'i Afrika luid terwyl die Heilige Keiser vir sy onderdane (dissipels?) waal.

Terloops, dis die tweede keer binne een week dat ek 'n opvoering bywoon wat eindig met hierdie lied. Sal ons eersdaags die Engelse voorbeeld volg en dit aan die einde van alle opvoerings speel, soos God Save The Queen?

Elma van Wijk

Vang die voëls in Natal

DIE Voëlvry-toer vang vanaand om nege gees in Durban se Metodiste Kerksaal in Durban, en Saterdagaand, ook om nege, in Pietermaritzburg se Students Union. Die toer sluit af met konserte op Vrydag 2 Junie en Saterdag 3 Junie in Windhoek by die Windhoek-teater om 9 nm. Vasbyt, kêrels.

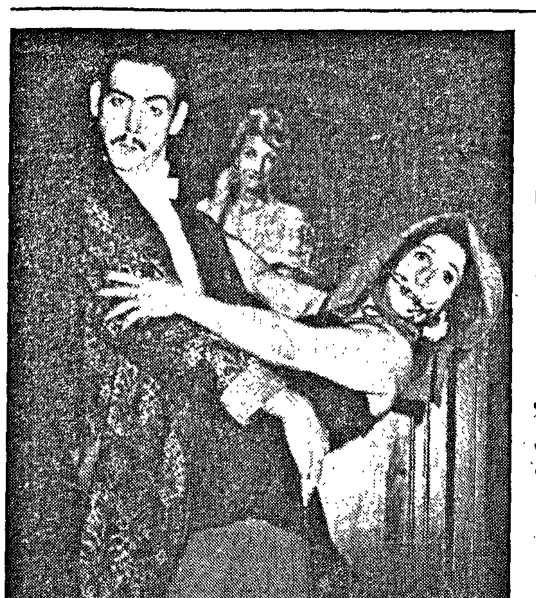

GLEN SWART en Lida Meiring soos hulle te sien sal wees in 'n Brommer in die Boord, 'n satiriese stuk met musiek, deur Hennie Aucamp. Dit word opgevoer deur Sukovs, en kom nou vir die eerste keer op die planke. In die Stadskouburg in Bloemfontein tot 3 Junie, en dan van 23 Junie tot 1 Julie. Van 7 tot 10 Junie in Welkom, 13 Junie in Kroonstad, 15 Junie in Sasolburg en 17 Junie in Secunda. Bespreek by die Sand en sy agente.

Ons verkoop die allerbeste inheemse handwerk en kuns

ZONA

Ons rare artikels is 'n fees vir die oog én die sak

Grantlaan 64, Norwood.
Tel: (011) 728-4154

KIM SACKS-GALERY EN HANDWERK-SKOOL

Kim Sacks-Galery
Hk Cavendish- & Frances-straat
Bellevue, Johannesburg
Telefoon 648 6107/9204

Ondersteun Vrye Weekblad Adverteer!

TRUK TONEEL

CHRISTINE
met Cobus Rossouw en Sandra Prinsloo
Momentum, Staatsteater Pta 26 Mei – 17 Junie

THE LITTLE FOXES
deur Lillian Hellman
regie: Terrence Shank
met Dorothy-Ann Gould, Jacqui Singer & Sean Taylor
Alexander-Teater, Braamfontein 23 Mei – 17 Junie

DIE STORM
(The Tempest)
deur William Shakespeare
regie: Dieter Reible
met Louis van Niekerk, Peter Se-Puma
Drama, Staatsteater Pta 24 Mei – 17 Junie
Bespreek by Computicket

ETE EN DRINKE

Skrophoender met roosmaryn en seesout

'n REGTE skrophoender is 'n luukse wat stadsbewoners min te proe kry. Hierdie hoenders se vleis is stewiger as dié van batteryhoenders en het ook baie meer smaak. Hulle moet nie oud wees nie - hulle kan ontsettend taai raak en die enigste manier om hulle dan gaar te maak is om hul rafeltjies te kook en hoenderpastei te maak.

Miskien het jy een of ander kontak wat jou kan help om 'n skrophoender te kry, want vir die resep wat volg het jy 'n goeie hoender nodig. Soms is daar in stede klein markies waar boere hoenders en groente verkoop. So nie, koop een by Woolworths - hulle hoenders is baie beter as die ander winkels s'n.

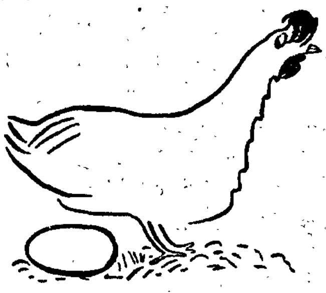

Koop ook 'n pakkie hoenderlewers, wat nie bloedrooi moet wees nie. Goeie lewers het gewoonlik 'n gelerige skynsel.

Gebruik nou pleks van die opgesmukte resep wat ek verlede week bespreek het die volgende bitter eenvoudige resep van die Franse meester Roger Vergé. Dis baie belangrik dat jy vars roosmaryn gebruik.

1 vars plaashoender van 1,8 kg (verminder die gaarmaaktyd effens as jy kleiner hoenders gebruik)
3-4 hoenderlewers
1 kg growwe seesout
1 kg meel
1 takkie vars roosmaryn (10-15cm lank)
1 lourierblaar
sout, peper
andyvie-slaai (Die krullerige, bitter soort. Indien jy nie andyvie in die hande kan kry nie gebruik Chinese kool, of baba-spinasie, en eers dan ander blaarslaai.)
wynasyn, olyfolie en sonneblomolie

Voorverhit die oond tot 150 grade Celsius (300 grade Fahrenheit). Meng die sout en meel in 'n groot bak met genoeg koue water om 'n stewige deeg te vorm. Knie totdat dit glad is en druk nou plat op 'n werkvlak wat liggies met meel besprinkel is.

Sprinkel die binnekant van die hoender met sout en peper (geen sout buitekant nie asseblief!). Druk die lourierblaar, roosmaryntakkie en afgewaste hoenderlewers in die hoender in. Moenie die hoender kliphard stop met die lewers nie.

Draai die hoender nou in sy deegkombersie toe sodat hy/sy oral deeglik geseël is. Plaas in 'n vlak oondskottel, en druk 'n uur en 'n half in die oond.

Maak 'n slaai met die andyvie (hou slaaibestanddele altyd in die yskas - warm slaai is sleg) net voordat die hoender gaar is en maak 'n goeie slaaisous met die wynasyn en 'n mengsel van olyfolie en sonneblomolie.

Haal die hoender uit die oond en plaas dit op 'n kombuisplank. Sny die kombers met 'n groot kombuismes af. Die deeg sal kliphard wees. Wees baie versigtig. Verwyder die hoender uit die deeg, plaas dit in 'n warm opdienbak en sny dit op. Verwyder die hoenderlewers uit die binnekant, kap dit grof en meng met die slaai.

Die hoender wat in stoom binne die kors gaar geraak het, het al sy geur en sap behou en die heerlike geur van roosmaryn en ongeraffineerde seesout het die hoender deurtrek. Wie het gesê mens kan roosmaryn net saam met skaapvleis gebruik?

Jy kan klein aartappeltjies wat in die skil gekook en in botter gerol is saam met die hoender bedien.

Drink vars jong rooiwyn saam met die hoender.

Ek verkies hoender nog pienk, maar as jy bang is daarvoor kan jy die gaarmaaktyd 'n bietjie verleng.

Jy kan die hoender 30-40 minute lank voor opdiening uit die oond haal. Dit sal goed warm bly in die dop. Verkort dan egter die gaarmaaktyd met 'n kwartier.

KOOS COETZEE

Wyn uit 1945 smaak vorentoe!

Ons wynskrywer, BJ LANKWARDEN, het gaan proe aan vyf dekades se Zonnebloem Cabernet

EEN van die trotste wynreekse in ons land - indien nie die heel beste nie - is Zonnebloem, met die vlagskip ongetwyfeld die Zonnebloem Cabernet Sauvignon.

Dié wyn is al 'n hele paar jaar 'n versamelaarsitem.

Zonnebloem het 'n interessante geskiedenis, maar dit sal moet wag.

Ek wil verslag doen oor 'n wynproe wat onlangs in Stellenbosch plaasgevind het. Daar was Zonnebloem uit vyf verskillende dekades!

Rooiwyne het eers in die afgelope twintig jaar gewild geraak. Tog maak rooiwyn net 10 persent van die totale wynmark uit. (In die meeste lande word meer rooi as wit geproduseer.)

Dit kom glo van die eerste *Hollandse setlaars, wat wit* druiwe geplant het om mee te stook.

Wit druiwe stook beter as die rooi.

En omdat daar toe soveel wit druiwe was, het ons mense witwyn begin drink.

Hier en daar het fynproewers rooi wyn gedrink, en Stellenbosch se Boerewynmakery het in 1932 die eerste Chateau Libertas vrygestel.

Hul eerste Zonnebloem Cabernet was in 1945, net ná die oorlog, op die mark.

Veertig goeie wyne het sedertdien die lig gesien.

Nou vir 'n verslag van die proewery:

Die eerste wyn was die 1986 Cabernet Sauvignon, wat 'n duidelike afdruk van die nuwe styl van Zonnebloem se wynmakerspan gedra het. Dit was 'n wonderlike wyn, nog heeltemal te jonk, maar met 'n uitstekende toekoms voor. Dit was waarskynlik beter gemaak as al die ander wat ons geproe het. 'n Hoogtepunt was die gebruik van nuwe hout wat dié wyn 'n aangename en komplekse struktuur en lang nasmaak gegee het. 15,5 uit 20.

Die tweede was die 1978 Cabernet Sauvignon. Dit was 'n tipiese voorbeeld van die rooiwyne wat in die tweede helfte van die jare sewentig gemaak is. Hulle is reg en ryp, net lekker, maar eerlikwaar nie wonderlik nie. Hulle is versny met ander druiwe, en die resultaat is middelmatig. 14 uit 20.

Volgende was die 1969 Zonnebloem Cabernet.

Ek het baie van dié wyn gehou omdat dit 'n goeie, helder en skoon cabernet neus en smaak gehad het.

Destyds het hulle 'n bietjie Pontac bygesit, maar deur die jare het die cabernet sy inbors gewys. 15+ uit 20.

Toe kom die 1957 Zonnebloem Cabernet. Toe dié wyn gemaak is, was ek nog op laerskool.

'n Meer verloklike wyn is skaars. Dis 'n vol, rykgekleurde wyn met 'n ryk, amper soet cabernet neus en 'n komplekse, ryk en vol soet smaak.

Met soet bedoel ek nie suiker nie, omdat die wyn kurkdroog is, maar die rypheid van die wyn wat 'n ou cabernet so 'n wonderlike smaak gee. 17,5 uit 20.

Die laaste wyn was die 1945 Zonnebloem Cabernet.

Daar is nie veel van hierdie bottels oor nie, en 'n mens kan maklik oorweldig raak deur die ouderdom, en jou oordeel kan wankel.

'n Mens moet vergeet dat die Tweede Wêreldoorlog nog nie verby was toe die druiwe geoes is nie.

Die wyn het 'n goeie kleur gehad, geen tekens van ernstige verbruining nie en die neus was amper Bordeaux. Nog 'n vol soet ryp cabernet, en... daar was iets wat normaalweg kom met 'n baie goeie ou Bordeaux.

Ek bedoel die gevoel van 'n fyn, syerige lagie agter die tande. Des te beter!

Die alkohol en suur was hoog, en ek het gewonder of dié twee die wyn so lank lewendig gehou het. In elk geval het dit gelyk asof die wyn effens opgedroog het wat 'n seker teken is dat die wyn sy piek bereik het.

My raad aan enigiemand wat nog 'n bottel van hierdie wyn het, is om dit te drink.

En as daar minder as vier mense is, nooi my ook! (18+ uit 20).

Eric bedien waterand-disse uit Suid-oos Asië

Elke middag- en aandete tot laataand (ook oggend- en middagtee)

Sondae 7-10nm: Koala Blu Jazz in die binnehof aangebied deur die Transvaalse Jazzklub
Bespreking 'n vereiste

Koala Blu
7de Straat 9,
Melville
(011) 482-2477/8

HARRIDANS RESTAURANT
by die Mark-Teater

GEKIES AS EEN VAN DIE TOP TIEN-RESTAURANTE AAN DIE RAND

Ons is oop
Dinsdag tot Vrydag vir middag- en aandete
Saterdae slegs aandete

Mark-Teater
Breëstraat, Newtown

Telefoon 838-6960

THE COMPANY
Vegetariese en seekos-restaurant
Oop elke dag behalwe Maandae
11vm - 3.30nm en 6.30nm - 12.30
Rockeystraat 9a
Bellevue
648-0801

THE COMPANY IS SO LEKKER

'Nordiese' kryger speel 'n spook in Die Storm

Die Afrikaanse vertaling van The Tempest word tot 17 Junie in die Staatsteater en van 24 Junie tot 1 Julie in die Alexanderteater opgevoer. ANDREA VINASSA het gesels met André Odendaal, wat die rol van Ariel vertolk

"MENSE gaan geskok wees," sê André Odendaal.

Dis nou mense met vooropgestelde idees van hoe Ariel in Shakespeare se Tempest moet optree.

Odendaal vertolk die rol van die enigste nie-menslike karakter in die stuk en vir die geleentheid het hy sy hare spierwit gebleik.

Dieter Reible, die regisseur van die stuk - die teks is deur Tjaart Potgieter vertaal met die titel Die Storm - het skynbaar nie juis gesukkel om The Tempest op Suid-Afrika toe te pas nie.

Sonder om enigsins met die teks te peuter, kan Prospero vertolk word as 'n korrupte ou koloniaal wat die oorspronklike inboorling van die eiland, Caliban, lelik mishandel. Peter Se-Puma speel Caliban, 'n karakter wat dikwels vertolk word as 'n misbaksel van 'n monster.

"Dieter se vertolking is verrassend en terselftertyd in die kol... soos dit vir hom teatraal en in die plaaslike milieu sin maak."

Odendaal lyk soos 'n jong Noorse kryger - sonder die gehoringde helm - en daarom speel hy in 'n Nordika-advertensie. Maar dit is sy ervaring as danser en sy "hemelse" aantreklikheid wat hom

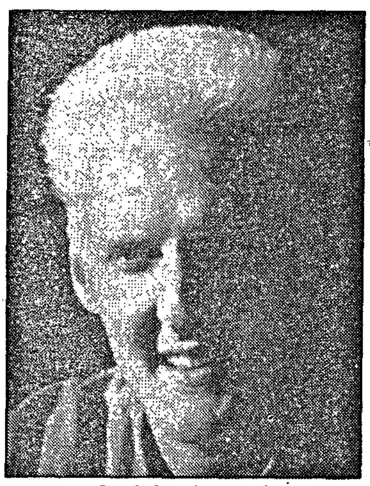

André Odendaal

diè voor die hand liggende keuse maak vir die rol van Ariel.

Sedert Odendaal as groentjie in 1986 by Truk aangesluit het, het hy met talle imposante vertolkings vorendag gekom en homself gevestig as 'n akteur wat nie bang is om te waag nie. Maar "Ariel is die moeilikste rol wat ek nog gespeel het. Dit is vokaal en fisiek gesproke 'n groot uitdaging. Omdat hy 'n gees is, is hy androgeen."

As enigste nie-menslike karakter is Ariel "op 'n intellektuele vlak waarop die menslike karkaters nie is nie. Hy het meer beheer oor sy keuses".

Ariel wissel in Reible se stuk meer van gedaante as wat gebruiklik is. Hy word meermin, 'n groot voël, 'n vlërmuis en 'n dwerg.

Odendaal se Ariel kom ná 'n kort en kragtige loopbaan: Die Laaste Sondag, Loot, Strider, Hamlet, Die Salem Verhoor, Vettie Vettie, The Martian Chronicles, Aladdin, Die Prys, Keep Movin' Ma Jack, Die Oë van hulle Wit, Die Man in die Blou Maan en My Father's House het hy al op sy kerfstok.

Verlede jaar is hy met die Vitaprys vir die Belowendste Nuweling bekroon vir sy vertolking van Daantjie in Ryk Hattingh se Sing jy van Bomme.

Daar is baie geheime oor Die Storm wat Odendaal nie gaan verklap nie. Hy sê net: "Akteurs dink soms Shakespeare is moeiliker of 'sacred'. Maar dis bloot oor die ongewone dialoogstyl. Jy moet die 'happy medium' tussen sy dialoog en naturalisme vind. Die Afrikaans help ons baie."

Butterfly was teer, dramaties

Madama Butterfly
'n Opera in drie bedrywe deur Giacomo Puccini. Opgevoer deur Sukovs-opera in die Sand du Plessis-teater, Bloemfontein. Tot 27 Mei

LOUIS HEYNEMAN

'n GOEIE opvoering van Puccini se Madama Butterfly staan of val dikwels by die vertolking van die titelrol.

Gelukkig het Sukovs se opvoering twee pluspunte: 'n voortreflike sopraan in die naamrol en 'n regisseur wat die onderwerp en die medium deeglik verstaan en benut.

Die Japanse sopraan Miwako Matsumoto beskik oor al die kwaliteite wat 'n mens in 'n Cio-Cio-San soek: 'n musikaal beheerde, liriese stemkwaliteit met genoeg fokus en drakrag om oomblikke van teerheid én drama te skep. Haar spel is eweneens oortuigend - haar vertolking van die bekendste aria uit die opera, Un bel di, vedremo, was 'n musikale hoogtepunt, hoewel die orkes haar nie deurgaans simpatiek genoeg bygestaan het nie.

Matsumoto se oortuigende Cio-Cio-San is gekomplementeer deur Neels Hansen se intelligente regie: spelleiding wat bloot die musiek en teks logies by mekaar uitbring en die dramatiese gegewe ten beste benut.

Anthony Farmer se dekor en Hansen se kostuums rond die produksie professioneel af. En dit is

Michelle Breedt (Suzuki) en Miwako Matsumoto (Cio-Cio-San)

sekerlik nie hulle skuld dat enkele Vrystaatse Japanners net nie daardie skuifelstappie kon regkry nie!

Martin Pelser se beligting was uitstekend - veral die subtiele dagbreek was onverbeterlik.

Die ander sterre van die opvoering was Michelle Breedt met 'n deurleefde en musikale vertolking van Suzuki, en George Kok, wie se vertolking soos gewoonlik van goeie karakterspel en sang getuig het.

Hans van Heerden was 'n goeie Sharpless, maar Constantin Nica se Pinkerton het *nie* geïmponeer nie. Hy beskik oor 'n aangename tenoorstem, maar die slotnoot in die eerste bedryf het gewys: daar is 'n gebrek aan voldoende klankfokus. Desnieteenstaande is dit 'n opvoering waarin Matsumoto se vertolking langer onthou sal word as die enkele swak plekke.

dié week by die

MARK-TEATER

MARK-TEATER

Maan - Vry: 8nm
Sat 2 vertonings: 5.30nm & 9nm
Middagvertonings: 3nm
MIDSUMMER NIGHT'S DREAM
onder regie van Fred Abrahamse
— Shakespeare se droomkomedie kry lewe

UPSTAIRS-TEATER

MAN TO MAN
met Elsabé Zietsman
Maan - Vry: 8.15nm
Sat: 6.15nm & 9.15nm

DIE LAAGER

Maan - Vry: 8nm
Sat 2 vertonings: 6.15nm & 9.15nm
SCORE ME THE AGES
(Slegs vir volwassenes)
- 'n Tragiese komedie van die strate

WAREHOUSE BY DIE MARK

MANGO GROOVE
Maan - Son: 8nm

KIPPIES BY DIE MARK

Dins - Don: 8.30 (Ingangsfooi R6)
Vry - Son: 8.30nm (Ingangsfooi R8)
RUSH HOUR

MARKGALERYE

Groot Galery
Mike McCann - 'n huldeblyk
Foto's en skilderye
Klein Galery
'n Keur uit die galery se pakkamer
Angela Ferreira: Beeldhouwerk en sketse - In progress

REPITISIESAAL

QHEWUKANI MAGWALA
deur Doreen Mazibuko

Telefoon 832-1641
Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040
Onthou die snuffelmark elke Saterdag van 9vm tot 4nm op die Mary Fitzgerald-plein

Draaikolk van kliënt se psige

Criminal Law
Met Kevin Bacon, Gary Oldman Tess Harper, Karin Young. Regie: Martin Campbell

CHRIS DU PLESSIS

DIE vertrekpunt van dié fliek is dat die gereg en geregtigheid nie noodwendig sinoniem is nie. Enige aap weet DIT. Maar in Criminal Law laat Martin Campbell jou ril met die besef.

Gary Oldman, (laas Sid Vicious in Sid and Nancy) advokaat Ben Chase. Hy moet 'n jong man wat van moord aangekla word verdedig. Hy wéét Martin Thiel (Kevin Bacon - Footloose) is skuldig maar hy moet die verantwoordelikheid wat sy loopbaan vereis, nakom.

Thiel word daarvan beskuldig dat hy vroue vermoor, vermink en dan verbrand. Die polisie sien 'n patroon daarin dat die vroue almal aborsies gehad het.

Chase het Thiel reeds ná een so 'n moord suksesvol verdedig.

Hoe meer Chase oortuig raak van Thiel se skuld, hoe uitdagender raak die moordenaar. En hoe dieper die advokaat in die moordenaar se agtergrond delf, hoe meer word hy vasgevang in die verwronge draaikolk van sy kliënt se psige.

Thiel het sy eie idees oor geregtigheid, oor goed en kwaad. En voer dit meedoënloos in die praktyk uit...

Voor die finale krisis en die opvolgende "deurbraak", word kykers in dié Freudiaanse reis teruggelei tot 'n enkele traumatiese ervaring wat glo die kind se waansin veroorsaak het.

Die verskillende temas - die nuwerige regskwessie, die ou psigologiese deurbraak-sindroom en die liefdestema (tussen Oldman en die malman se volgende prooi vertolk deur Karen Young) - word só verstrengel dat hulle mekaar amper versmoor. Maar as mens nie meer as 'n "ernstige riller" verwag nie, is Criminal Law 'n goeie opkikker.

BREEK WEG UIT DIE GRYS STAD... KOM SAAM OP 'N GROOT AVONTUUR

Kom roei op die bruisende Vaalriver met SUNWA VENTURES PRO RAFTING TOURS

Vul die vorm in om ons pragtige volkleur brosjure te ontvang:
Naam: ....
Adres: ....
....
Telefoon:.................... Poskode: ....
Of skakel (011) 726-7251/2

MUSIEK

Jameson's Bar, Commissionerstraat: 'n Wye verskeidenheid van SA musiek: van mbaqanga tot pseudo-samba. Jazz by die Saterdagmiddagete, geen toegangsgeld. Vrydag-, Saterdag- en Sondagaand: Genuines. Dinsdag-, Woensdag- en Donderdagaand is dit Simba Morri.

Koala Blu, Melville. Jazz elke Sondag in die binnehof aangebied deur die Transvaalse Jazz-klub.

Windybrow, Doornfontein: Skemer jazz, blues en rock van 5 tot 7 nm. Vrydag: Penny and Jack, Maandag: Pierre van Staden, Dinsdag: Brian Litvin, Woensdag tot Donderdag: Penny en Jack.

Panama Red, Cross-roads Sentrum, Randburg. Die nuwe "in" eetplek. Wonderlike Mexikaanse kos plus goeie lewendige musiek: Vrydag: Shout. Saterdag: Larry Amos and The Naughty Boys. Sondag: Shifty Henry. Dinsdag: Larry Amos and the Naughty Boys. Woensdag: Mac the Nite. Donderdag: Neill Solomon.

Roxy Rhythm Bar, Mainstraat, Melville: Luidrugtige bierpens-studenteplek. Vanaand: African Jazz Pioneers. Saterdag: The Jive. Maandag: Vinnie and the Viscounts. Dinsdag: The Greg Plotz band. Woensdag: Little Sister. Donderdag: Mike Faure.

The Junction, h/v Breë- en Claimstraat: "Ouer" rock en new wave, beter as die disko-twak op ander plekke. Chris Prior en Neil Johnson is soms op Saterdagaande die platejoggies. Aanbeveel vir denkende jollers.

Kippies, Mark-teater, Newtown: Township-jive se meer voorstedelike gelyke. Jazz vertoning - Werkswinkel.

No 58, Hillbrow: One Moment in Time met Alida White, Christine Weir en Fiona Ramsay en The Boys in the Band: Garth Victor, Reuben Samuels en Kal.

The Thunderdome, h/v Claim- en Noordstraat: "Mega"-disko, kroeë en groepe. Baie spieëls en hoë hakke. Oop van Dinsdae tot Saterdae. Die nuwe gereelde orkes is Cinema, wat met lasers, ligte en video's vermaak verskaf aan die tieners.

Rumours, Rockeystraat: 'n Tipiese Rockeystraat laataand "joint" vir mense wat soms werk ook.

Late Nite Duke's, Melville: Laatnag-alternatief vir Rockey-straat. Oop van vyfuur smiddags tot baie laat saans en Saterdae vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.

Rake's Wine Bar, Ridgestraat 20, Parktown: Ou huis met groot tuin. Ligte etes op grondvloer, steak op boonste verdieping. Woensdag tot Vrydag: Martin Vee. Saterdag: Mike Anderson. Sondagmiddag: The Waldorf String Band. Tel: 484-1714

Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van 11 nm. Op Maandae en Dinsdae is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Ledegeld R10. Alle soorte musiek. Tel: 930-1735

Idols, bokant van Endstraat: Juppie-PARADYS! Lang toue van BAIE entoesiastiese jollers buite. Lede almal irriterend mooi. Tel: 402-7840

Capone's, Louis Bothalaan 440: Restaurant met orkes. Dinsdag: Brynn. Woensdag: Alan Gold. Donderdag: Largèsse. Vrydag: Alan Gold. Saterdag: Tam Minter. Sondag: Largèsse. Tel: 640-7582

Easy By Night, Natalspruit: Hoë-inkomste-groep jollers. Baie gewild onder Sowetane op Woensdagaande. Speel saam as jy 'n BMW het. Tel: 864-4748

Club Status, Fun Valley: Disko met baie dansplek. Syndicate met Ronnie Joyce speel gereeld. Tel: 945-1001/2

Hard Rock Cafe, Oxfordlaan 204, Illovo: Baie gewilde tiener-uithangplek wat so goed doen dat hulle selfs T-hemde (met hulle naam op) met welslae bemark. Middag- en aandete op die maat van bekende treffers, uitgevoer deur die groep Alzec wat Woensdae en Sondae optree.

King of Clubs, h/v Mark- en Von Wiellighstraat: Hi-NRG gemors op boonste verdieping op Woensdae, Donderdae, Vrydae, Saterdae en Sondae. Disko-mbaqanga op die onderste verdieping. Toegang: R3. Tel: 331-6727

Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek, flitsende ligte, spieëls, mense met grimering... daai soort van ding.

Kaapstad

The Base: Basil Coetzee en Sabenza tree vanaand, Saterdag- en Sondagaand op. Woensdagaand is reggae.

Villa Revue: Workforce speel hier. Saterdagmiddae is daar 'n paar ernstige jazz-sessies.

Tatler's, Silversands: Dinsdae tot Donderdae tree die groep Rumour op. Vrydagaand kan die liefhebbers van laserstrale, John Travolta en alles wat met disko te make het, die groep Collage gaan geniet en Saterdagaand is dit weer Rumour. Sondagaand is dit jazz met Jeff Weiner en Mainstream.

Idols, Loopstraat: Verskeie musieksmake kan, so lyk dit, hier bevredig word. Van acid house, funk en old soul tot die nuutste treffers word gespeel.

Arties Cellar Pub, Riebeeckstraat 34: Verskeie jazz-groepe tree elke Saterdagmiddag tussen 2 en 6 hier op.

Gidse saamgestel deur DEBBIE AMOS

NU METRO THEATRES PRETORIA
Now Showing 26 May-1 June
OSCAR 341-7682 Jeppe Street, Sunnyside
TEQUILA SUNRISE — An Erotic Thriller (2-18) Mel Gibson, Michelle Pfeiffer DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
METRO 44-9867 Esselen Street, Sunnyside
A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
VILLAGE 44-6096
1 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 AMERICAN NINJA 3 BLOOD HUNT — Non-stop Action (A) David Bradley, Steve James DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
MENLYNPARK 47-4568/348-8611 Atterbury Rd., Menlyn Park
1 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 TEQUILA SUNRISE — An Erotic Thriller (2-18) Mel Gibson, Michelle Pfeiffer DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 TWINS — Comedy (A) Arnold Schwarzenegger, Danny DeVito MON-SAT: 6.00, 8.30
150 THE ACCUSED — Jodie Foster - Drama (2-18) Oscar - "Best Actress" MON-SAT: 6.00, 8.30
BOOK AT COMPUTICKET

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 26 May – 1 June BOOK AT COMPUTICKET
HILLBROW METRO 724-2511
1 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 TEQUILA SUNRISE — Mel Gibson, Michelle Pfeiffer (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
4 CROSSING DELANCEY — Amy Irving, Peter Riegert (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
5 AMERICAN NINJA 3 — David Bradley, Steve James (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
6 THE ACCUSED — Jodie Foster (Oscar 'Best Actress')(2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
7 RAIN MAN — Dustin Hoffman, Tom Cruise (2-16) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BEDFORDVIEW METRO 616-5250
1 TEQUILA SUNRISE — Mel Gibson, Michelle Pfeiffer (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 OPENING 2nd JUNE
4 OPENING 2nd JUNE
5 OPENING 2nd JUNE
6 OPENING 2nd JUNE
MARKET ST. METRO 29-8493
1 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HYDE PARK METRO 447-3091
1 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 TEQUILA SUNRISE — Mel Gibson, Michelle Pfeiffer (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
ALBERTON METRO 907-2362
1 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SAT. 9.45: Kiddies Show
2 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BALFOUR PARK METRO 887-8548
1 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
RANDBURG METRO 787-0340
YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SAT. 9.45: Kiddies Show
SHARE THEATRES 835-1704 BARAGWANATH ROAD
R2,50 ALL SHOWS AT SHAREWORLD ONLY
1 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 STEEL JUSTICE — Brad Davidson (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 PSYCHO III — Anthony Perkins (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
5 THE ACCUSED — Jodie Foster (Oscar 'Best Actress')(2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
6 TIGHTROPE — Clint Eastwood (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
7 AMERICAN NINJA 3 — David Bradley, Steve James (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
8 THE GETAWAY — Steve McQueen (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
7 ARTS NORWOOD 728-1539
GOODBYE CHILDREN — A Film by Louis Malle (A) DAILY: 2.15, 5.30, 7.45, 10.00
LEBA KLERKSDORP (018) 24564
1 TEQUILA SUNRISE — Mel Gibson, Michelle Pfeiffer (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
VAAL VEREENIGING (016) 21-1339
1 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 TWINS — Arnold Schwarzenegger, Danny DeVito (A) MON-SAT: 6.00, 8.30
150 THE ACCUSED — Jodie Foster (Oscar 'Best Actress')(2-18) MON-SAT: 6.00, 8.30
MEGACITY METRO MMABATHO (0140) 2-3553
1 RAIN MAN — Dustin Hoffman, Tom Cruise (2-16)
2 NAKED GUN — Leslie Nielsen, Priscilla Presley (2-10PG) MON-SAT: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 CADDYSHACK II — Chevy Chase, Dyan Cannon (A)
4 EMPIRE OF THE SUN — John Malkovich, Miranda Richardson (2-10) SUNDAY: 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.00
CINESUN MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830
NOW SHOWING: Bles Bridges in THE DEVIL AND THE SONG (A)

Kaapstad

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 26 May–1 June
STUTTAFORDS METRO 26-1818 TOWN SQUARE
1 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 TEQUILA SUNRISE — An Erotic Thriller (2-18) Mel Gibson, Michelle Pfeiffer DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
FISH HOEK METRO 82-2404 TOWN SQUARE, MAIN STREET
1 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 Gorillas in the Mist — A Stirring Drama (A) Sigourney Weaver, Bryan Brown DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
SEA POINT METRO 44-7951 MAIN ROAD
1 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Crossing Delancey — A Heart-warming Comedy (A) Amy Irving, Peter Riegert DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 TEQUILA SUNRISE — An Erotic Thriller (2-18) Mel Gibson, Michelle Pfeiffer DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BRACKENFELL METRO 901-8100 CHECKERS WAREHOUSE CENTRE
1 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 AMERICAN NINJA 3 BLOOD HUNT — Non-stop Action (A) David Bradley, Steve James DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
4 TEQUILA SUNRISE — An Erotic Thriller (2-18) Mel Gibson, Michelle Pfeiffer DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
OSCAR Adderley St. 45-2585
My Sweet Little Village — "Don't Miss This" - The Argus (A) A Film by Jiri Menzel DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MITCHELL'S PLAIN 32-2040
1 KILLING TIME — Thriller (2-16) Jeff Bridges, Joe Don Baker PLUS Split Decisions — Drama (A) Gene Hackman, Jennifer Beales MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30. SAT: 11.00, 3.30, 8.00
2 To Kill A Priest — Thriller (2-18) Christopher Lambert PLUS PROJECT A — Action (2-18) Jackie Chan MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30. SAT: 11.00, 3.30, 8.00
RONDEBOSCH METRO 685-4569
A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

TEATER

Jennifer Ferguson by die Warehouse

Score me the Ages (Tell me the Time), Laager, Markteater. 'n Tragiese komedie van die strate, deur Barney Simon.

A Trinity of Two, Leonard Rayne-teater, Doornfontein: Michael Atkinson en Neville Thomas speel in dié opvoering na die toneelstuk oor Oscar Wilde deur Ulick O' Connor.

Beyond Reasonable Doubt, André Huguenet-teater, Hillbrow: 'n Hofdrama gegrond op die bekende Jeffrey Archer-verhaal. Met Rex Garner, John Hussey en Vanessa Cooke.

A Midsummer Night's Dream deur Fred Abrahamse, Hoofteater, Markteater, Newtown. Shakespeare kry lewe in die komedie.

Run Run Produksie met Jennifer Ferguson en Skits are free in here by die Markteater se Warehouse.

Hosh Gazielam (Greetings Bloodbrother) elke Dinsdag, Donderdag en Saterdag-aand by die Black Sun in Orange Grove. Woensdag, Vrydag en Sondag-aand om 10.30: **Exiled from the Kingdom of Madness** met Kurt Egelhof en Elliot Franz. Twee vertonings oor Kaapse bendes. Orgasmo Adulto Escapes from the Zoo deur Dario Fo en Franca Rama is 'n feministiese toneelstuk oor onderdrukte seksualiteit. Word in die hoofteater om 8.30 opgevoer. Met Michele Maxwell and Amanda Strydom.

Duitse filmfees by die Markteater se Upstairs tot 27 Mei.

Nunsense, Alhambra, Doornfontein: Die stuk oor die groep jolige nonne sluit 27 Mei.

Charles Dickens se **Hard Times** wys by Windybrow, Nuggetstraat, Doornfontein. Met verskeie bekende plaaslike akteurs. Blykbaar amper vol bespreek.

Two Singers Khuluma, Dalro, Windybrow: Jazz van twee wêrelde. Met Tsidii Leloko en Gina Masland.

Kaapstad

Baxter-teater, Mainstraat, Rondebosch: Mark Banks se **A Room with a Review** word by die Studio opgevoer tot Saterdag. **Dinner at the Monkey House** deur Warrick Grier begin Dinsdag. Dis 'n satiriese politieke komedie, oor vyf mense wat saam in 'n huis in 'n grys buurt intrek. In die Teater kan **Gulls** met Joyce Steward gesien word. In die Concert Hall is 'n politiese opvoering genaamd **Freedom Now** deur die Cape Players tot 27 Mei. Dinsdag om 8.30 bied die **College of Music Cape Jazz Orchestra** 'n program aan.

Nico Malan, Strandgebied: **Die Keiser,** 'n komedie deur Bartho Smit oor die kaal keiser wys in die Teater tot 3 Junie. Die stuk het die Perskorprys in 1979 gewen. In die Arena is **My Sister in this House** tot 3 Junie aan die gang. Met Diane Wilson, Fiona Coyne, Belinda Koning en Pauline O'Kelly.

Theatre on the Bay, Kampsbaai: **Legends,** James Kirkwood se stoute komedie met Shelagh Holliday, Wilna Snyman en Shaleen Surtie Richards.

*** Sterk aanbeveel
** Slen gerus
* Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie

***A CRY IN THE DARK - Meryl Streep is Lindy Chamberlain in hierdie Australiese drama oor 'n getroude paar wat slagoffers van die media word. Die gesin se babadogter word tydens 'n naweekkamp deur 'n dingo weggesleep en hulle word van moord op hulle kind aangekla. Sam Neill speel die rol van Michael Chamberlain. Meryl Streep is vir 'n Oscar in haar rol as Lindy benoem.

***YOUNG GUNS - 'n Nuwe generasie cowboys maak hul verskyning in Young Guns wat op die ware verhaal van Billy the Kid en sy bende desperados, The Regulators, gegrond is. Byna al die lede van die Hollywood Bratpack speel in die rolprent, en dit alleen behoort 'n ondervinding te wees.

***THINGS CHANGE - 'n Skoenpoetser genaamd Gino se lewe verander oornag toe hy 'n vriendelike boef Jerry ontmoet en deur hom vir 'n naweek in 'n duur hotel genooi word. Daar is natuurlik onderduimshede aan die gang, want die skoenmaker moet tronk toe gaan en die boef moet sy aansien in die Mafia herstel. Met Don Ameche en Joe Montegna.

***THE NIGHT OF THE PENCILS - 'n Dramatiese prent oor Argentynse hoërskoolkinders wat in aanhouding sonder verhoor beland - onder 'n militêre regering. Gaan konfronteer jou nagmerries.

***MISSISSIPPI BURNING - Drie jong menseregte-aktiviste word gedurende die 'Freedom Summer' van 1964 in Neshoba Country deur verregses vermoor. William Dafoe speel die rol van die liberaal Ward wat die moordondersoek lei. Gene Hackman is Anderson, Ward se regterhand wat tradisionele sekuriteitstruuks gebruik om die Klan-lede wat die moord gepleeg het, vas te trek.

***DANGEROUS LIAISONS - 'n Briljante rolprent. Glenn Close, Michelle Pfeiffer en die sjarmante John Malkovich lewer uitstekende vertonings in die rolprent waarin seksuele en emosionele speletjies tot tragedies lei.

***THE ACCIDENTAL TOURIST - 'n Romantiese komedie oor 'n man (William Hurt) wat 'n baie ongewone meisie (Geena Davis) ontmoet, en besef dat sy sy lewe drasties kan verander. Geena Davis het 'n Oscar vir haar spel losgeslaan en die fliek is ook aangewys as die rolprent van die jaar. Ook met Kathleen Turner.

***DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS - Steve Martin en Michael Caine speel die hoofrolle in dié histeriese komedie, losweg gegrond op die swart komedie Bedtime Story, oor twee maltrappe wat ontmoet en besef dat een dorp nie groot genoeg is vir twee skelms nie.

***RAINMAN - Dustin Hoffman en Tom Cruise vertolk die rolle van twee broers wat weer ontmoet ná hul pa se dood. Charlie (Cruise) wil uitvind hoekom hy net 'n motor en 'n klomp roosbome geërf het en wie die ander drie miljoen dollar ryker geword het.

**A TIME OF DESTINY - William Hurt op sy beste - as 'n geestelik versteurde ou wat besluit dat sy swaer (Timothy Hutton) verantwoordelik gehou moet word vir sy pa se dood. Hy maak dit sy persoonlike besigheid om die knaap se draadjie te knip, maar loop hom vas teen die krag van ware liefde. Hutton is 'n verleentheid in die rol van die Amerikaanse, patriotiese soldaat met 'n hart van goud...

**THE FLY II begin vandag draai en gaan oor die man wat in 'n monsteragtige vlieg verander het in The Fly, se seun Martin. Hy raak verlief en vir die eerste keer beteken sy lewe iets...maar toe neem Martin se insek-bloed oor... en nou wag ons vir The Fly III, seker oor Martin se seun.

**CROSSING DELANCEY - 'n Joodse ouma besluit dat dit tyd is vir haar liberale kleindogter om te trou en sy huur iemand om vir haar 'n man te vang. Met Amie Irving in die hoofrol.

**TEQUILA SUNRISE - 'n Polisieman, 'n dwelmhandelaar en 'n pragtige vrou raak bymekaar betrokke en die vonke begin spat toe emosies in die pad van besigheid kom. Met Michelle Pfeiffer (as die pragtige vrou), Mel Gibson en Kurt Russel.

*FOREVER FRIENDS - Bette Midler en Barbara Hershey is twee vriendinne met uiteenlopende karakters wie se jare lange vriendskap hulle deur lief en leed neem... maar dan

Na bladsy 8

Regs: Dan Aykroyd en Kim Basinger in My Stepmother Is an Allen

Die Afrikaanse weergawe van die filmgidse kom ongelukkig te laat om te plaas

Kaapstad

SK MOVIES — NOW SHOWING 26th and 27th MAY 1989
CONCESSION PRICES STUDENTS AND SCHOLARS AT ALL PERFORMANCES
CINEMAS — ADVANCE BOOKING AT COMPUTICKET (ENQUIRIES (021) 21-4715)

Maynard Mall Wynberg
MAIN ROAD, TEL. 761-0131
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
BE AFRAID – BE VERY AFRAID!
THE FLY II
LIKE FATHER — LIKE SON (2-18)
DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15 pm
DUSTIN HOFFMAN ● TOM CRUISE
RAIN MAN
Brilliant drama. 4 Academy award winner. (2-16)
★ SATURDAY at 9.45 and 12 noon ONLY ★
LADY AND THE TRAMP
DAILY: 12.00, 5.30 and 10.15 pm
● BETTE MIDLER, BARBARA HERSHEY ●
FOREVER FRIENDS
DAILY: 9.45, 2.30 and 8.00 pm
JODIE FOSTER ● KELLY McGILLIS
THE ACCUSED
Powerful courtroom drama. (2-18)
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
● LESLIE NIELSEN ●
THE NAKED GUN
Laugh-a-minute comedy hit. (2-10)

Protea Claremont
MAIN ROAD, TEL. 61-7979
FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00 10.15 pm
SAT: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MON-TUES: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
DAN AYKROYD ● KIM BASINGER
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN
— WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)
FRI: 10.30, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15 pm
SAT: 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15 pm
MON-TUES: 10.30, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15 pm
GENE HACKMAN ● WILLEM DAFOE
AN ALAN PARKER FILM
MISSISSIPPI BURNING
● If you only see one film this year.. see this one. (2-18)
★ SATURDAY at 10 am ★
CACTUS JACK
FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00 10 15 pm
SAT: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MON-TUES: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MICHAEL CAINE, STEVE MARTIN as
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS
The con-comedy of the year. (All)

Constantia Rosebank
MAIN ROAD, TEL. 686-6649
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
● JUDY DAVIS ●
HIGH TIDE
A GULLIAN ARMSTRONG FILM. (2-14)
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GLENN CLOSE ● MICHELLE PFEIFFER
DANGEROUS LIAISONS
Lust, Seduction, Revenge – A must see! (2-18)
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
IMAGINE — JOHN LENNON
The man and his music. (2-12)

Tyger Valley
Tyger Valley Centre, Bellville Tel. 97-6710
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15
DAN AYKROYD ● KIM BASINGER
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN
— WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)
DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15 pm
GENE HACKMAN ● WILLEM DAFOE
AN ALAN PARKER FILM
MISSISSIPPI BURNING
● If you only see one film this year... see this one. (2-18)
★ SAT at 9.45 and 12 noon ONLY ★
LADY AND THE TRAMP
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
BETTE MIDLER ● BARBARA HERSHEY
FOREVER FRIENDS
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
● MERYL STREEP ●
A CRY IN THE DARK
Gripping and powerful emotional drama. (2-14)

Kine Parow
Sanlam Centre, Parow Tel. 92-5126
FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
SAT: 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MON: 10.30, 2.30, 5.30, 8.30 pm
TUES: 10.30, 2.30, 5.30, 8 00, 10.15 pm
CHARLIE SHEEN ● KIEFER SUTHERLAND
YOUNG GUNS
OUTDOOR ACTION (2-10)
★ SATURDAY at 9.45 am ★
CROCODILE DUNDEE
FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
SAT: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MON: 10.30, 2.30, 5.30, 8.30 pm
TUES: 10.30, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
BE AFRAID – BE VERY AFRAID!
THE FLY II
LIKE FATHER — LIKE SON (2-18)

Golden Acre
CITY, TEL. 25-2720
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
DAN AYKROYD ● KIM BASINGER
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN
— WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15 pm
BE AFRAID – BE VERY AFRAID!
THE FLY II
LIKE FATHER — LIKE SON (2-18)
DAILY: 9 30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15 pm
GENE HACKMAN ● WILLEM DAFOE
AN ALAN PARKER FILM
MISSISSIPPI BURNING
● If you only see one film this year ... see this one. (2-18)

Monte Carlo
FORESHORE, TEL. 25-3052
FRI: 10.30, 2.30 pm ONLY
SAT: 9.45, 12.00 and 2.30 pm
MON - TUES: 10.30, 2.30 pm
BETTE MIDLER ● BARBARA HERSHEY
FOREVER FRIENDS
FRI/SAT: 5.30, 8.00, 10.15 pm
MON: 5.30 and 8.30 pm
TUES: 5.30, 8.00, 10.15 pm
DON AMECHE ● JOE MANTEGNA
THINGS CHANGE
Humorous & Tender "MAFIA FABLE" (All)
FRI: 10.30, 2 30, 5.30, 8 00, 10.15 pm
SAT: 9.45, 12 00, 2 30, 5 30, 8.00, 10.15 pm
MON: 10.30, 2.30, 5.30, 8.30 pm
TUES: 10.30, 2 30, 5.30, 8.00, 10 15 pm
IMAGINE – JOHN LENNON
● The man and his music (2-12)

Elite Sea Point
SEA POINT, TEL. 44-8941
FRI & SAT: at 2.30 and 5.30 pm only.
MON - THURS: at 2.30, and 5 30 pm
BRIAN DENNEHY in
THE BELLY OF AN ARCHITECT (2-18)
FRI & SAT: at 8.00 and 10.15 pm
MON: at 8.30 pm
TUES: at 8.00 and 10.15 pm
A MAN IN LOVE
PETER COYOTE ● JAMIE LEE CURTIS (2-18)
★ SATURDAY at 10.30 am ONLY ★
101 DALMATIONS

Stellenbosch
TEL. (02231) 4464
FRI: 2.00, 4.30, 7.00, 9.30 pm
SAT: 10.30, 2.00, 4.30, 7.00, 9.30 pm
MON - THURS: 2.00, 4.30, 7 00, 9.30 pm
BETTE MIDLER ● BARBARA HERSHEY
FOREVER FRIENDS (All)
FRI: 2.00, 4.15, 6.45, 9.15 pm
SAT: 11.00, 2.00, 4.15, 6.45, 9.15 pm
MON - THURS: 2.00, 4 15, 6.45, 9.15 pm
GENE HACKMAN ● WILLEM DAFOE
AN ALAN PARKER FILM
MISSISSIPPI BURNING
● If you only see one film this year... see this one (2-18)
FRI: 2.00, 4.15, 7.00, 9.15 pm
SAT: 10.30, 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
MON - THURS: 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
GEENA DAVIS — OSCAR WINNER 'BEST SUPPORTING ACTRESS'
WILLIAM HURT, KATHLEEN TURNER
ACCIDENTAL TOURIST
Drama (All)
FRI - SAT: 2.00, 4.15, 6.30, 9.00 pm
MON - THURS: 2.00, 4.15, 6.30, 9.00 pm
A TIME OF DESTINY
A story of love and revenge (P.G. 2-10)
★ SATURDAY at 10 am ONLY ★
RETURN OF THE JEDI

Somerset West
TEL. (024) 2-5581
FRI: 2.15, 4.30, 6.45, 9.00 pm
SAT: 2.15, 4.30, 6.45, 9.00 pm
MON: 2.30, 5.30, 8.00
TUES: 2.15, 4.30, 6.45, 9.00 pm
TEQUILA SUNRISE (2-18)
★ SATURDAY at 11 am and 2.15 pm ★
GREAT MOUSE DETECTIVE
FRI: 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
SAT: 10.30, 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
MON: 3.00, 6.00, 8.30 pm
TUES: 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
● LESLIE NIELSEN ●
THE NAKED GUN
Laugh-a-minute comedy hit (2-10)

DRIVE-INS
★ NIGHTLY AT 7.30 pm ★
R9,50 per Car, Combi or L.D.V. for 2 Films
Goodwood-Tel 54-4339
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN — COMEDY ADVENTURE OF COSMIC PROPORTIONS (2-12)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS — Con-comedy (All)
Seabreeze - Tel 701-3309
THE FLY II — Be afraid – be very afraid Like father like son. (2-18)
THE EMISSARY — TED LE PLAT, TERRY NORTON. Spy thriller (2-14)
Skyvue - Tel 903-5130
MISSISSIPPI BURNING — GENE HACKMAN, WILLEM DAFOE. Must see. (2-18)
COLORS — SEAN PENN, ROBERT DUVALL. (2-19)

● ADGRAPHICS ●

STER-KINEKOR MOVIES

26 MAY – 1 JUNE
ADVANCE BOOKINGS AT COMPUTICKET
ENQUIRIES (011) 331-9091 – ALL WELCOME
PRETORIA COMPUTICKET ENQUIRIES (012) 322-7460

CENTRAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May CHILD'S PLAY, SING
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
CRIMINAL LAW (2-18) A TENSE PSYCHOLOGICAL THRILLER!
THE FLY 2 (2-18)
TWINS (A)
THE RESCUE (A)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
DANGEROUS LIAISONS (2-16)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5 20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Sat 27 May 10 00 am ARISTOCATS (A)
Daily: 9.45, 12 00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
FOREVER FRIENDS (A)
COMING ATTRACTION 2 June – HAWKS
NB. UNDERCOVER PARKING AVAILABLE AT THE FRONT ENTRANCE TO KINE CENTRE

NORTH

SANDTON CITY 1-7 783-4430/1
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May CHILD'S PLAY, SING
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
CRIMINAL LAW (2-18) A TENSE PSYCHOLOGICAL THRILLER!
THE FLY 2 (2-18) Be afraid.. Be very afraid!!
THE RESCUE (A)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
Sat 27 May 10 00 am JOCK OF THE BUSHVELD (A)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Daily: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
FOREVER FRIENDS (A)
COMING ATTRACTIONS 2 June – HAWKS; 9 June – BAT 21; 16 June – LICENCE TO KILL

EAST

EASTGATE 1-6 622-3617/8
Daily: 10 00, 12 15, 2 30, 5.30, 7 45, 10 00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
CRIMINAL LAW (2-18) A TENSE PSYCHOLOGICAL THRILLER! WITH KEVIN BACON!
THE FLY 2 (2-18)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
Daily: 10 00, 12.20, 2.30, 5.30, 8 00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Daily: 9 45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
FOREVER FRIENDS (A)
Sat 27 May 10 00 am IRON EAGLE (A)
COMING ATTRACTION 2 June – CHILD'S PLAY

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May CHILD'S PLAY
Mon-Thurs: 10 00, 12 15, 2 30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE FLY 2 (2-18)
Sat 27 May 10 00 am, 12 15 pm WILLOW (A)
THE EMISSARY (2-14)
COMING ATTRACTION 16 June – LICENCE TO KILL

CONSTANTIA BENONI 422-3305
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING
Mon-Thurs: 12.15, 2 30, 5 30, 7.45 pm
Fri: 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5 30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS!
Sat 27 May 10 00 am CROCODILE DUNDEE! (A)
COMING ATTRACTION 9 June – BAT 21

350 BOKSBURG 52-4631
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri: 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
THE RESCUE (A) ACTION AND ADVENTURE!
Sat 27 May 10 00 am SCROOGED (A)

PALMSPRINGS 1 & 2 56-3223
Mon-Thurs: 10.00, 12 15, 2 30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10 00, 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
CRIMINAL LAW (2-18) A TENSE PSYCHOLOGICAL THRILLER!
YOUNG GUNS (2-10)
Sat 27 May 10 00 am RETURN OF THE JEDI (A)
COMING ATTRACTION 16 June – BAT 21

WEST

WESTGATE 1-3 764-2530
Daily: 10.00, 12.15, 2 30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER & DAN AYKROYD!
CRIMINAL LAW (2-18) A TENSE PSYCHOLOGICAL THRILLER WITH KEVIN BACON & GARY OLDHAM!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30 pm
THE RESCUE (A)
Daily 5.30, 8.00, 10.15 pm
FOREVER FRIENDS (A)
Sat 27 May 10 00 am ROMANCING THE STONE (A)
COMING ATTRACTION 9 May – BAT 21

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May CHILD'S PLAY, SING
Daily 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE RESCUE (A) AN ACTION ADVENTURE FILM OF COURAGE AND DETERMINATION!
Daily: 10.00, 12.15, 2.30 pm
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
Daily: 5 30, 7.45, 10.00 pm
TEQUILA SUNRISE (2-18)
Sat 27 May 10 00 am BIG (A)
COMING ATTRACTION 2 June – CHILD'S PLAY

CINE HIGHGATE 1-5 474-2013
Tickets: Adults R5,00. Scholars R3,50
Daily 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER?
THE FLY 2 (2-18)
Sat 27 May 10 00 am IRON EAGLE (A)
THE RESCUE (A)
Daily 10 00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
RAINMAN (2-16)

KINE KRUGERSDORP 665-5330
Mon-Thurs: 12 15, 2 30, 5 30, 7.45 pm
Fri: 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
Sat: 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE RESCUE (A)
Sat 27 May 10 00 am CADDYSHACK 2 (A)
TEQUILA SUNRISE (2-18)
COMING ATTRACTION 16 June – LICENCE TO KILL

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7568/9
Daily: 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
THE FLY 2 (2-18)
THE RESCUE (A)
TWINS (A)
THE NAKED GUN (2-10)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
Daily: 10.00, 12.20, 2 30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
RAINMAN (2-16)
COMING ATTRACTIONS 2 June – CHILD'S PLAY; 16 June – LICENCE TO KILL

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daily: 10 00, 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
CRIMINAL LAW (2-18) A TENSE PSYCHOLOGICAL THRILLER STARRING KEVIN BACON!
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May: MONTY PYTHON – THE MEANING OF LIFE (2-18)
Daily: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
FOREVER FRIENDS (A) A TOUCHING COMEDY DRAMA!
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May: THE EXORCIST (STRICTLY NO 2-21)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
BABETTE'S FEAST (A)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May: FRIDAY THE 13TH (2-18)
COMING ATTRACTION 2 June – HAWKS

TRANSVALIA 26-8387
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 12 15, 2.30, 5.30, 7 45, 10 00 pm
DANGEROUS LIAISONS (2-16)
26, 27 May – FOLLOW-UP FESTIVAL PHONE CINEMA FOR DETAILS

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Daily: 10.00, 12 15, 2.30, 5 30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
THE FLY 2 (2-18)
COMING ATTRACTION 16 June – LICENCE TO KILL

ICE-RINK 44-5253
PUBLIC SKATING
MONDAYS – SATURDAYS
1st Session: 10.00-12.30 pm
2nd Session: 2.00-5.00 pm
Sun. 2.00-5.00 pm–7.30-10.30 pm

Sun City Theatres 014651-21174
NOW SHOWING: OPEN 7 DAYS PER WEEK
CINE 3: RAINMAN (2-16); HAWKS (2-18)
CINE 1: PRETTY PEACHES (Adult); COVER GIRL (Adult); THE BLONDE NEXT DOOR (Adult)
CINE 2: SWINGING PARTIES (Adult); MY NIGHTS WITH MESSALINA (Adult); KINKY LADIES OF BOURBON ST (Adult)

ALL CINEMAS and DRIVE-INS OPEN WEDNESDAY 31 MAY!

movie scene — South Africa's only movie magazine! Available 1st June!

STER CITY 1-8 337-3033
Daily 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
YOUNG GUNS (2-10) KIEFER SUTHERLAND, CHARLIE SHEEN, EMILIO ESTEVEZ, LOU DIAMOND PHILIPS!
TEQUILA SUNRISE (2-18) MEL GIBSON, KURT RUSSEL, MICHELLE PFEIFFER, IN THIS ACTION SUSPENSE DRAMA!
A CRY IN THE DARK (2-14) MERYL STREEP IN A REAL-LIFE DRAMA IN THE AUSTRALIAN OUTBACK!
THE ACCUSED (2-18)
THE NAKED GUN (2-10)
THE EMISSARY (2-14)
WORKING GIRL (2-16)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
RAINMAN (2-16) STARRING AWARD WINNER DUSTIN HOFFMAN!

KINE HILLBROW 1-3 725-3134
Daily: 10 00, 12.15, 2 30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
THE FLY 2 (2-18)
Sat 27 May 10 00 am LIKE FATHER LIKE SON (A)
Daily 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
COMING ATTRACTIONS 9 June – BAT 21; 16 June – LICENCE TO KILL; 23 June – SING

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Mon-Thurs 10 00, 12.20, 2.30, 5.20, 8 00 pm
Fri-Sat: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8 00, 10 30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18) THE SHOCK FILM OF 1989!
Sat 27 May 10 00 am YOU MUST BE JOKING II (A)
Daily 10.00, 2.30, 7.45 pm
WORKING GIRL (2-16)
Daily: 12.15, 5.30, 10.00 pm
DANGEROUS LIAISONS (2-16)
COMING ATTRACTION 16 June – LICENCE TO KILL

CRESTA RANDBURG 476-3802
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING
Daily 10.00, 12.15, 2 30, 5 30, 7.45, 10 00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS!
THE FLY 2 (2-18)
Sat 27 May 10 00 am THE LAST STARFIGHTER (A)
TEQUILA SUNRISE (2-18)
COMING ATTRACTION 9 June – BAT 21

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May CHILD'S PLAY
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
CRIMINAL LAW (2-18) A TENSE PSYCHOLOGICAL THRILLER!
Sat 27 May 10 00 am BIG (A)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
COMING ATTRACTION 2 June – CHILD'S PLAY

POTCH — KINE POTCHEFSTROOM 930378
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING
Daily: 10 00, 12 20, 2.30, 5.20, 8 00, 10 30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18) THE SHOCK FILM OF 1989!
Daily: 10.00, 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
TEQUILA SUNRISE (2-18)
Sat 27 May 10 00 am RED SONJA (A)
COCOON 2 – THE RETURN (A)
COMING ATTRACTION 16 June – LICENCE TO KILL

VAAL — RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Mon-Thurs. 10 00, 12 15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12) A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS!
THE FLY 2 (2-18)
Sat 27 May 10 00 am FLIGHT OF THE NAVIGATOR (A)

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
CRIMINAL LAW (2-18)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5 20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Sat 27 May 10 00 am MIRACLE ON 8TH STREET (A)

SK THE MECCA OF QUALITY FILMS
Pensioner concessions only applicable Mon to Thurs at Constantia and The Mall
COMING ATTRACTIONS: RIKKY & PETE; HAWKS; TAP; PATHFINDER; BAGHDAD CAFE

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Daily: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15
FOREVER FRIENDS (A)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
THE NIGHT OF THE PENCILS (2-18)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
A TIME OF DESTINY (PG2-10)
FINAL DAYS
Daily: 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
THE ACCIDENTAL TOURIST (A)
Daily: 10.00, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
RAINMAN (2-16)
SEASON ENDS THURSDAY

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
THINGS CHANGE (A)
Daily: 10.00, 12.15, 2 30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
DANGEROUS LIAISONS (2-16)
Covered parking available at back entrance of Constantia Centre

STER-KINEKOR 26 May – 1 June DRIVE-INS FOR A FUN NIGHT OUT
MIDNITE SHOWS Tuesday 30 May
SING & DIRTY DANCING — Top Star, Meiringspark, Vereeniging
SING — Atlas, 5 Star, Sterlig
MISSISSIPPI BURNING — Kinander
CHILD'S PLAY — Stadium
Have late nite fun the next day is a holiday

SPEEDYS (SOUTH HILLS) 816-1444/613-4129
DAN AYKROYD KIM BASINGER IN THE COMEDY SIZZLER!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
COCOON 2 – THE RETURN (A)
2 June KINJITE/MY AFRICAN ADVENTURE

PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411
NEW COMEDY BY THE TEAM OF FLYING HIGH! ITS FUUUUUNNNY!
THE NAKED GUN (2-10)
MIDNIGHT RUN (2-18)
2 June TEQUILA SUNRISE/GORILLAS IN THE MIST

GERMISTON 816-1444/902-1607/8
DANGER MIXES WITH DESIRE! MEL GIBSON IN THE SEXY SIZZLER!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
THE ACCIDENTAL TOURIST (A)
2 June: AMERICAN NINJA 3/PLATOON LEADER

CITY and COUNTRY

TOP STAR (CITY) 412-1843/493-5877
THE FLY 2 (2-18)
THE EMISSARY (2-14)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING PLUS DIRTY DANCING
2 June MY STEPMOTHER IS AN ALIEN/DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS

STADIUM (MALVERN) 816-1444/615-1131
YOUNG GUNS (2-10)
AMERICAN NINJA 3 – BLOOD HUNT (A)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May CHILD'S PLAY
2 June THE FLY 2 EMISSARY

VEREENIGING 816-1444/12-3211
COCOON 2 – THE RETURN (A)
THE DEVIL & THE SONG (A)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING PLUS DIRTY DANCING
2 June. WORKING GIRL/BIG BLUE

MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 91060
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
THE EMISSARY (2-14)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING PLUS DIRTY DANCING
2 June: TWINS/GREAT OUTDOORS

KINANDER (EVANDER) 816-1444/24117
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
BIG (A)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May MISSISSIPPI BURNING
2 June: PLATOON LEADER/MESSENGER OF DEATH

JOHANNESBURG NORTH and WEST RAND

VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812
THE "WOMAN IN RED" KIM BASINGER IN THE NEW HIT COMEDY!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
WORKING GIRL (2-16)
2 June MISSISSIPPI BURNING/MARRIED TO THE MOB

5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/795-1963
A CRY IN THE DARK (2-14)
PLATOON LEADER (2-18)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING
2 June COCKTAIL DEAD POOL

STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2468
AMERICAN NINJA 3 – BLOOD HUNT (A)
PLATOON LEADER (2-18)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING
2 June YOUNG GUNS/MY AFRICAN ADVENTURE

HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212
TOGETHER, THE TWO HIT MOVIES OF 1989! BE ADVISED – COME EARLY!
THE NAKED GUN (2-10)
A FISH CALLED WANDA (2-18)
2 June: TEQUILA SUNRISE/DEAD POOL

KRUGERSDORP 412-1843/953-1959
A TIME OF VIOLENCE, RAGE HATRED! THE SHOCK FILM!
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
THE EMISSARY (2-14)
2 June. TEQUILA SUNRISE/FRANTIC

EAST RAND

ATLAS (BRENTWOOD PARK) 816-1444/973-1017
THE FLY 2 (2-18)
WORKING GIRL (2-16)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May SING
2 June MY STEPMOTHER IS AN ALIEN/DEVIL & THE SONG

KEMPTON PARK 816-1444/976-4905
SUPER ACTION PACKED DOUBLE!
PLATOON LEADER (2-18)
MESSENGER OF DEATH (2-18)
2 June A CRY IN THE DARK/BRADDOCK MISSING IN ACTION 3

BRAKPAN 816-1444/915-3907
STEVE MARTIN & MICHAEL CAINE!
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
PLUS BLES BRIDGES IN THE DEVIL & THE SONG (A)
2 June THE FLY 2/EMISSARY

SPRINGBOK (SPRINGS) 816-1444/813-4136
WONDERFUL FAMILY DOUBLE! BREAKING ALL RECORDS!
COCOON 2 – THE RETURN (A)
LICENCE TO DRIVE (A)
2 June YOUNG GUNS/PLATOON LEADER

NIGEL 816-1444/739-6616
BACK BY PUBLIC DEMAND! BLES BRIDGES IN
THE DEVIL AND THE SONG (A)
BIG (A)
2 June: GORILLAS IN THE MIST/CADDYSHACK 2

STER-KINEKOR PRETORIA DRIVE-INS

FOUNTAINS 44-2454
KIM BASINGER IN MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
NO MAN'S LAND (2-14)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May: CHILD'S PLAY/THE SERPANT AND THE RAINBOW
2 June. KINJITE/PLATOON LEADER

SWARTKOPS 374-4902
SUPER WESTERN ACTION ADVENTURE!
YOUNG GUNS (2-10)
AMERICAN NINJA (A)
MIDNIGHT SHOW Tuesday 30 May: SING/FRIGHT NIGHT
2 June: THE FLY 2/EMISSARY

WONDERBOOM 57-1108
BE AFRAID! BE VERY AFRAID!
THE FLY 2 (2-18)
THE EMISSARY (2-14)
2 June: MY STEPMOTHER IS AN ALIEN/WORKING GIRL

LYNNWOOD 87-1633
THRILLING DOUBLE FOR MEL GIBSON FANS!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
LETHAL WEAPON (2-18)
2 June: THE NAKED GUN/TWINS

UITSPAN 7-2515
FROM THE MAKERS OF FLYING HIGH!
THE NAKED GUN (2-10)
TWINS (A)
2 June: YOUNG GUNS/AVENGING FORCE

JAKARANDA 54-9115 9
THE SHOCK FILM OF 1989!
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
COLORS (2-19)
2 June: THE RESCUE/PALE RIDER

WITBANK 01351-81064
TOUCHING DRAMA AND COMEDY DOUBLE!
COCOON 2 – THE RETURN (A)
THE COUCH TRIP (2-14)
2 June: TWINS/SPACEBALLS

RUSTENBURG 01421-29358
MELANIE GRIFFITHS AND HARRISON FORD!
WORKING GIRL (2-16)
HALF MOON STREET (2-18)
2 June: DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS/SWITCHING CHANNELS

GALERYE

Les Art International: Kunswerke van 20ste eeuse meesters.

Goodman-galery: Impressionistiese en Post-impressionistiese werke van die 19de en 20ste eeue.

Johannesburgse Kunsmuseum, Joubertpark, Kleinstraat: Vita Art Now uitstalling deur verskeie Suid Afrikaanse kunstenaars.Renaissance afdruk-etse.

Kim Sacks-galery, Cavendishstraat, Bellevue: klere, krale- en handwerk uit Botswana. Kuns van die San, Herero en Mbukushu.

Markteater-fotogalery, Newtown: Huldeblyk aan fotograaf en kunstenaar Mike McCann. Op die eksperimentele muur is stelontwerp en verkenning van die mens, musiek en ruimte deur Roland Watermeyer vir die opera The Magic Flute te sien.

Galery 21: Groepuitstalling, insluitende vyf skilderye van 'n privateversameling van werke deur Maurice Van Essche.

Cassirer-galery, Mutualplein, Rosebank: Skilderye en tekeninge deur Nel Erasmus.

Everard Read-galery: Groepuitstalling genaamd Women tot einde Mei. Michael Petit stal tot 13 Junie uit.

Natalie Knight-galery: Verjaardag-herdenkingsuitstalling van skilderye en beeldhouwerke van vier Kaapse kunstenaars: Eris Silke, Robert Slingsby, Simon Jones en Gean Doyle.

African Magic: Inheemse handwerk en kuns. Ongewoon en outentiek. Rockeystraat 20, Bellevue, Johannesburg, en Milkwoodsentrum 9a, Plettenbergbaai.

Zona. Naïewe Afrikakuns en -appliek; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg.

Kaapstad

Baxter-kunsgalery: Inner Life - kuns en handwerk deur verskeie kunstenaars.

Gallery 709, Adderleystraat - Robin Mann, Pieter van der Westhuizen, Naama Nothmann, Ann Linsell-Stewart en andere. Beeldhouwerke deur Eduardo Villa.

Cape Gallery, Kerkstraat 60: Galeryversameling van onder andere Ruth Squibb, Nico Verboom en Douglas Treasure.

Kunskamer, Bergstraat 14: Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier.

Artscene, St Andrewslaan, Seepunt: Skilderye en tekeninge deur Abram de Clerq.

Gallery International, St Georges-sentrum: Works on Paper deur tien plaaslike kunstenaars.

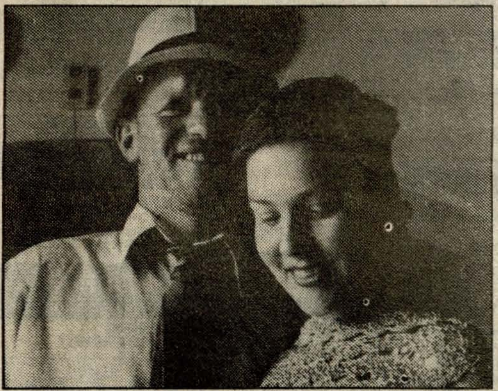

Barend de Wet (hier met sy vrou Kate Gotkens) stal staal-"spotprente" by die US-kunssaal in Stellenbosch tot 6 Junie uit

FILMS

Van bladsy 7

duik iets baie leliks op.

*TWINS - Arnold Schwarzenegger en Danny DeVito is twee identiese tweelingbroers wat nie van mekaar se bestaan weet nie. Julius (Schwarzenegger) se soektog na sy tweelingbroer is skreeusnaaks.

Onafhanklike bioskope

Kaapstad

LABIA - Oranjestraat 68
Vanaand: 6.00 The Company of Wolves. 8.00 Le Grand Chemin 10.00 Rocky Horror Picture Show
Saterdag: 6.00 The Big Chill 8.00 A Time of Destiny 10.15 Kiss of the Spider Woman

Johannesburg

4AD FILM SOCIETY - Corlett City, Louis Botha. Sondagaand: After Hours, met Griffin Dunne en Rosanna Arquette. Een nag in New York moet 'n doodgewone man 'n reeks bisarre ondervindinge deurmaak. 'n Komedie.

MINI CINE - Pretoriastraat 49, Hillbrow. Vanaand en Saterdagaand: The Exorcist. Middernagvertoning Dinsdag: The Untouchables met Robert de Niro en Al Pacino. Woensdag en Donderdag: Mephisto.

DIE WEEK SE TV

Hoogtepunte

St Helena se storie

M-NET se fliek van die maand is 'n Viëtnamoorlogsprent, Platoon. Dis gegrond op die skrywer Oliver Stone se ondervindinge tydens die oorlog en die idees van 'n jong man op die Kambodja-grens. Met Willem Dafoe (tans te sien in die drama Mississippi Burning), Charlie Sheen en Tom Berenger.

'n DOKUMENTêR oor die eiland St Helena is Sondagmiddag op TV1 te sien en verwys onder andere na die eerste man wat die eiland bewoon het, Fernando Lopez. Dit was ook op dié stukkie land waar sowat 5500 Boerekrygsgevangenes tydens die Anglo-Boereoorlog aangehou is.

THE IDOLMAKER is 'n musiekdrama oor 'n talentvolle komponis wat van onbekende sangers sterre maak, in die jare vyftig. Sy sukses lei amper tot sy ondergang. Sondag-aand op M-Net. Met Ray Sharkey, Tovah Feldshuh en Peter Gallagher.

SHEENA wys Woensdag-aand op M-net en in die Afrika-avontuur oor die legendariese koningin van die woud (Tarzan tel nie) speel Tanya Roberts die hoofrol. Sy is grootgemaak deur 'n edelstam en kan telepaties met alle wesens kommunikeer (kon Tarzan nie ook nie?). Sheena moet haar idilliese koninkryk beskerm teen 'n bose prins (Trevor Thomas). Gelukkig kry elke Tarzan 'n Jane. Wonder wie wag vir Sheena.

WIE sou nou ooit kon dink dat Loni Anderson (die wulpse blondine van WKRP) en Arnold Schwarzenegger (Meneer Spiere) saam in 'n rolprent sou optree? Dit moes iewers in 1980 ongesiens plaasgevind het met die verfilming van die rolprent The Jayne Mansfield Story. Jayne Mansfield was 'n saai brunette wat haar man verlaat om haar loopbaan as aktrise in Hollywood te gaan voortsit. Sy doen dit op die verkeerde tyd want... Marilyn Monroe was toe warm nuus. The Jayne Mansfield Story wys Vrydagaand op TV4.

VRYDAG 26

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.30 Take a Break
4.00 Santa Barbara
4.30 Fast Forward
5.00 Adventures of the Gummi Bears
5.25 Lion Series Bible Stories
5.30 Topsport
6.00 News
6.15 Sundowner
7.00 MacGyver
8.00 Netwerk
8.45 Police File
9.00 Derrick
10.00 Spies en Plessié
11.00 Neon en Beton
11.50 Oordenking

TV4
6.03 Topsport
9.04 The Jayne Mansfield Story - kyk onder hoogtepunte
10.44 It's Garry Shandling's Show
11.10 Olivia Newton John

M-NET
10.30 The Star Chamber
12.10 West 57th: Fire Next Door
3.00 Telygames
3.30 Murphy's Romance
5.10 Videofashion
5.25 Transformers
5.50 Care Bears
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Amen
7.15 Annie McGuire
7.45 Motorsport en atletiek
Intekenare
8.00 Supersport vervolg
8.30 Platoon - kyk onder hoogtepunte
10.30 A Dream of Kings
12.15 Hot Hits

SATERDAG 27

TV1
5.57 Oggendboodskap
6.00 Opvoedkundige TV
6.30 Agriforum '88
7.00 Goeiemôre SA
9.00 Opvoedkundige TV
11.00 Beyond 2000 (15)
11.50 Beyond 2000 (16)
12.50 The Pink Panther and Sons (6)
1.00 Sakkie en Thomas
1.05 Amigo
1.10 Skatte-eiland
1.35 Spoelgoud
2.00 Topsport
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.15 Debuut
7.05 Spioen-Spioen
8.00 News
8.35 LA Law III
9.30 Funny People II - Jamie Uys vang die publiek in ongemaklike oomblikke op film vas.
11.10 Late Night Live
12.00 Epiloogue

TV4
6.03 Eisenhower and Lutz
6.30 Mr Belvedere
9.03 Benson

Susan Ruttan as Roxanne Melman in LA Law.

9.30 Hooperman
9.56 That's Hollywood
10.22 The Tracy Ullman Show
10.47 Man sonder naam

M-NET
1.30 Lost and Found
4.00 Sokker
Oop Tyd
6.15 Hot Hits
7.00 Beauty and the Beast
Intekenare
8.00 Fame, Fortune and Romance
8.30 Boks - die geveg tussen Sakkie Horn en Leonard Friedman regstreeks uit Sun City
10.30 One on One

SONDAG 28

TV1
1.30 Pinocchio
1.55 ZET!
2.05 Storybook International
2.30 St Helena - kyk onder hoogtepunte
3.00 I am Joe's liver
3.30 Die Vlaihe-sage
4.30 Collage
5.20 The Wonderful World of Disney
6.10 50/50
6.50 Built for Life
7.05 Life Style
7.30 Thy Kingdom Come
8.00 Netwerk
9.00 Die terugkeer van Martin Guerre - 'n Enkeldrama wat hom tydens die 16de eeu afspeel oor 'n mens wat na 8 jaar terugkeer - 'n ander mens. Met Gerard Depardieu en Bernard Pierre Donnadieu.
10.45 Perspektief

TV4
6.03 Treasure Hunt
9.04 Highway to Heaven
9.57 Kate and Allie
10.26 Sing Country
10.59 Topsport

M-NET
7.30 Indian tier open
7.31 Romance
10.00 Ramayan
10.30 Portugese tier open
10.32 Sunday Meditation
10.36 O Romance da Raposa
10.50 Duarte E Ca
11.20 Os Amigos de Gaspar
11.55 Fim de Semana
12.00 Programa Musical
12.25 Os Anarchistas
Intekenare
1.30 Tennis
3.30 Mercy or Murder
5.05 The Adventures of a Mouse
5.10 Telebugs
5.25 The Adventures of Teddy Ruxpin
5.50 Heathcliff
Oop Tyd
6.15 Trapper John
7.05 Carte Blanche
Intekenare
8.00 Wildlife on One: Kuiseb - Gently Smiling Jaws
8.30 The Idolmaker - kyk onder hoogtepunte
10.30 The Viëtnam War Story

MAANDAG 29

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleschool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Santa Barbara
4.30 Webster
5.00 Quaq Quoa
5.10 The Trap Door
5.15 Pumpkin Patch
5.30 Lion Series Bible Stories
5.35 The Valley Children
6.00 News
6.15 Graffiti
7.00 The Highwayman
8.00 Netwerk
9.00 Skoppensboer
9.35 Op eie Stoom
10.00 Topsport
11.00 St Eligius
11.50 Oordenking

TV4
6.03 Butterfly Island
6.30 Topsport
9.00 Family Ties
9.30 Dynasty
10.22 21 Jump Street
11.24 Live at the Forum

M-NET
10.30 Hibernatus
12.00 Foreign Agent
3.00 Telygames
3.30 Jinxed
5.25 The Spiral Zone
5.50 The Smurfs
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Murphy's Law
7.45 Rugby
Intekenare
8.00 Rugby
8.30 Sounder - 'n Gesinsdrama, gegrond op die roman van William Armstrong, oor 'n seun en sy hond. Met Cecily Tyson, Paul Winfield en Kevin Hooks.
10.10 West 57th: Doctor
10.30 Cross of the Iron

DINSDAG 30

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleskool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Die Swartwoudkliniek
5.00 Fanjan, die towenaar van Drakenstein
5.10 Wielie Walie
5.30 Saartjie
5.57 Kompas
6.00 Die Nuus
6.15 Potpourri
7.05 Die ander Hollywood
8.00 Netwerk
8.30 Dallas
10.00 Topsport
11.00 Open University
11.55 Evening Prayer

TV4
6.00 Fame
9.04 Latigo - Nog 'n man hardloop weg toe hy die woord trou hoor. Met James Garner en Suzanne Pleshette in die hoofrolle.
10.40 The Hit Squad
11.04 Hondo

M-NET
10.30 Mercy or Murder
12.07 Videofashion Monthly
3.00 Telygames
3.30 Flic ou Voyou
5.25 Children's Island
5.50 GI Joe
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Falcon Crest - Die saga van die ryk wynlandgoedbaronne gaan voort. Met Jane Wyman, Robert Foxworth en Lorenzo Lamas.
7.45 Hoogtepunte
Intekenare
8.00 Hollywood Squares
8.30 The Great Georgia Bank Hoax
10.00 Sokker

WOENSDAG 31

TV1
6.00 Goeiemôre SA
9.00 Comrades
5.10 Quaq Quao
5.15 The Trap Door
5.20 ZAP MAG
5.30 Lion Series Bible Stories
5.35 Sea Hunt
6.00 News
6.15 No Jacket Required
7.00 The Cavanaughs
7.30 Louis Motors
8.00 Netwerk
9.05 Orkney Snork Nie
9.35 Diagonal Street
10.00 Topsport
11.00 Die Barok en sy wêreld
12.00 Oordenking

TV4
6.03 Day by Day
6.30 Topsport
9.03 The Colbys
9.57 Misdaad in Miami
11.34 My Two Dads

M-NET
10.30 Shinbone Alley
12.00 Garfield in Paradise
12.30 The Vital Element
1.30 One on One
3.00 Telygames
3.30 Look of the Year 1988
5.25 The Flintstone Kids
5.50 The Adventures of the Galaxy Rangers
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 The Oldest Rookie
7.45 The Other 50 weeks of Wimbledon - Hoe die wêreld se grootste tennistoernooi beplan word
Intekenare
8.00 Tennis
8.30 Sheena - kyk onder hoogtepunte
10.30 The Man with One Red Shoe

DONDERDAG 1

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleskool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Swartwoudkliniek
5.00 Niklaas
5.25 Tekkies
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.15 Uit en Tuis
7.05 Arende
8.00 Network
9.00 Hill Street Blues
10.00 Topsport
11.00 New Directions Drama Season - Odd man in
11.50 Face to Face

TV4
6.03 TV4 Top 20
6.30 Muzik A La Carte
9.03 Life's Most Embarrassing Moments
9.53 Cheers
10.21 Oubaas Koster
11.28 Ripley's Believe It or Not

M-NET
10.30 Murphy's Romance
12.12 They Call it Manslaughter
3.00 Telygames
3.30 Enemy Mine
5:10 Videofashion
5.25 Dr Snuggles
5.50 Inspector Gadget
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Designing Women
7.20 Empty Nest
7.45 Revue Plus
Intekenare
8.00 Revue Plus
8.30 Le Distrait - 'n Komedie oor 'n vergeetagtige jong man (Pierre Richard) wat besluit om die advertensiewêreld te betree - natuurlik met rampspoedige gevolge. Ook met Maria Pacome.
10.30 Platoon
12.30 Carte Blanche

Só maak mens met 'n hoender — 4